

Samenlevingsopbouw

De Moedercentra vierden hun tienjarig bestaan met een feestelijke conferentie, met serieuze noot. Want MC's moeten ondanks hun succes vechten om erkenning, geld en middelen.

De Cultuurmakelaar biedt opnieuw een kijkje in het Deventer laboratorium van sociaal-artistische projecten. Want hoe gaat het nu in de praktijk?

Verslag van de Vakconferentie Opbouwwerk 2001: Vormen & Normen, sociale architectuur en etiquette

Ten geleide

Colofon

Samenstelling en redactie:

Fenny Gerrits, (hoofdreductie),
Coby van Geffen (eindreductie),
Ed Kooger, Wil van de Leur
en Kees Stuurup.

Administratieve ondersteuning:

Patty Schellekens en John
Struiken.

Cartoon pag.13 Marnix Rueb.

Foto/illustratie omslag: John
Struiken.

Vormgeving/DTP: John Struiken.

Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs
bedraagt 40,- voor het eerste en
37,- voor het tweede en verdere
abonnementen. Losse nummers
kosten 7,50- (Prijzen exclusief
portokosten.)

Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:

info@opbouwwerk.nl

Advertentie tarieven zijn op aan-
vraag verkrijgbaar.

Kopijsluitingsdatum volgende nr.:
21-1-'03

In dit dubbelnummer vindt u vanaf pagina 33 het volledige verslag van de Vakconferentie Opbouwwerk 2002. Thema dit jaar was: Vormen & normen, sociale architectuur en etiquette. Op de vakconferentie nam professor Jan Willem Duyvendak afscheid als bijzonder hoogleraar. Deze editie opent met een artikel over de samenwerking tussen bewoners, gemeente, politie en welzijn op het Van Sint Aldegondeplein in Scheveningen. De buurtcommissie maakte er met alle partijen afspraken over het beheer van het plein. Ondanks een enkele strubbeling is de steer in de buurt aanzienlijk verbeterd.

Opbouwwerker Gé Schellingerhout blikt terug. Ook in dit nummer het verslag van een andere conferentie. Dit jaar was het tien jaar geleden dat in Nederland het eerste Moedercentrum van start ging. Reden genoeg voor een feestelijke conferentie, met een serieuze noot. Want Moedercentra moeten ondanks hun succes, vechten om erkenning, geld en middelen. Een paradox die door Joyce Hes wordt verklaard vanuit vier hardnekkige mythen in onze samenleving.

De Deventer Cultuurmakelaar biedt in een vervolg op zijn artikel over het belang van sociaal-artistieke projecten voor achterstandsgroepen op pagina 24 opnieuw een kijkje in het Deventer laboratorium. Want hoe gaat het nu in de praktijk?

In Utrecht werd het eerste exemplaar van 'Dragers en schragers' uitgereikt (pagina 11) en in Lochem kreeg stichting De Garve als eerste brede welzijnsinstelling het ISO 9001 kwaliteitscertificaat uitgereikt. Een verslag daarvan kunt u lezen op pagina 22.

De redactie wenst alle lezers prettige feestdagen en een gelukkig nieuwjaar!

Pagina

5

Pink elephants
know the sky is the limit

Inhoud

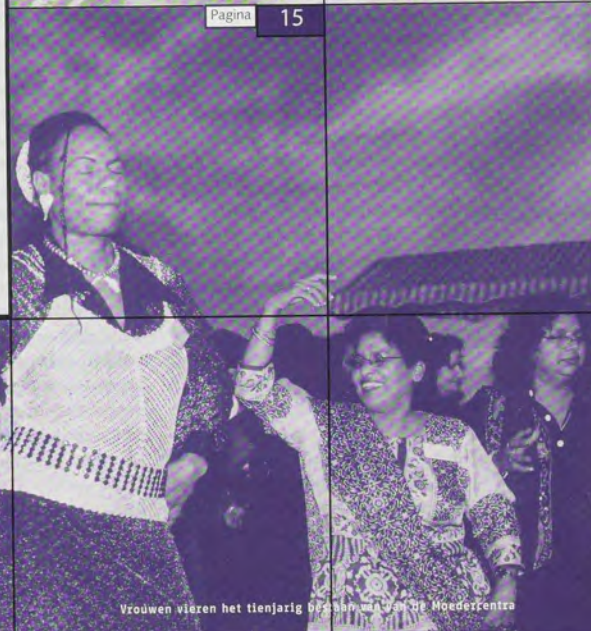
4. *Samenspel voor beter beheer*, Gé Schellingerhout
8. *Druk op huurwoning en corporaties neemt toe*, Ronald Provoost
9. *Column, Lessen voor leefbaren*, Jan Willem Duyvendak en Ido de Haan
10. *Verharding in de maatschappij*,
11. *Dragers & Schragers: portretten van initiatiefrijke burgers*, Arina Angerman
12. *Regionale sociale agenda*
13. *Cartoon, Scholieren in de tram letten op elkaar*, Marnix Rueb
14. *Moedercentra en hun strijd tegen de hokjesgeest*, Coby van Geffen
19. *Sociale activeringsproducten en Criteria voor programma's voor risico-jeugd*
20. *Kiosk*, Jos van Meeuwen
22. *Gecertificeerd welzijnswerk*, Mart Schouten
24. *De kracht van cultuur, deel twee*, Sikko Cleveringa,
28. *Cd-rom Cliëntvolgsysteem, De geraniums voorbij en Kwaliteitsspel*
29. *Stad en Land*, Coby van Geffen
32. *Advertentie LVKK*
Verslag van de conferentie Opbouwwerk 2002 Vormen en Normen
34. *Vormen en normen, sociale architectuur en etiquette*, Joyce Hes
36. *Uitslag BON enquête*, Ed Kooger
38. *Over burgerschap en ontburgering, een pleidooi voor meerschalgheid in sociale interventie*, Bert Middel
41. *Sociale architectuur, Workshop A*, Dick Meisterberends
43. *Ontwerp competentieprofiel, Workshop B*, Sylvia van Zanten
44. *Professionele ruimte in het eerstelijns opbouwwerk, Workshop C*, Mart Schouten
46. *Social Quality Matters!, Workshop D*, Fenny Gerrits
48. *Stadsetiquette Rotterdam: Normen en waarden*, Fenny Gerrits
51. *Het belang van een derde logica*, Jan Willem Duyvendak
57. *Slotwoord door Joyce Hes*
59. *De werkplaats*
60. *Advertentie*

Pagina 24

Leerlingen van de Borgloschool aan het werk aan een kunstproject van Joop Zander. (De kracht van cultuur)

Pagina 15

Vrouwen vieren het tienjarig bestaan van het Moedercentra

Samenspel voor

Op het Van Sint Aldegondeplein in het Scheveningse Geuzen-kwartier is het regelmatig feest. Bij het voetbaltoernooi, op het voorzomerfeest en tijdens de oudejaarsviering komt de hele buurt naar het plein. De buurtcommissie van het Sint Aldegondeplein organiseert zelf of samen met welzijn Scheveningen activiteiten voor kinderen en volwassenen in de wijk. En om het plein in een goede conditie te houden maakte de buurtcommissie afspraken met gemeente en politie. Na een jaar zijn deze geëvalueerd.

Buurtbewoners Azie Bal spreekt het college van B&W toe tijdens hun bezoek aan het plein eind 2001. Foto: St Boog

Betrokken partijen verdelen

Na jaren van overleg met de gemeente kreeg het Van Sint Aldegondeplein in Scheveningen twee jaar geleden eindelijk de facelift waarop de bewoners aan het plein en uit de zijstraten al vanaf 1995 hadden aangedrongen. Op 8 november 2000 werd het vernieuwde plein feestelijk geopend. De voetbalkooi werd vergroot en geschikt gemaakt voor verschillende sporten, er kwamen nieuwe speelobjecten, een picknicktafel, een tafeltennistafel en een jeu de boules baan. De buurtcommissie Van Sint Aldegondeplein, die het voorstel voor de indeling van het plein zelf maakte, zag daarmee een lang levende wens van de bewoners in vervulling gaan. Ze hadden er, met steun van de Haagse organisatie voor samenlevingsopbouw BOOG, hard en lang voor gewerkt.

Ontmoetingsplek

Het Van Sint Aldegondeplein ligt midden in de buurt. Ouders gaan met hun kinderen naar het speeltuintje. Jongeren uit de buurt ontmoeten elkaar rond de tafeltennistafel.

Ze kunnen er voetballen, tennissen en darten. De sportbuurtwerker organiseert regelmatig activiteiten en toernooitjes. In een voormalig winkelpand op de hoek is Het Haags Hopje gevestigd, een plek waar kinderen speelgoed kunnen lenen. De medewerkers houden een beetje toezicht. Dat Hopje kwam eigenlijk min of meer toevallig op het plein. Omdat het niet lukte de speelgoeduitleen te realiseren op het speelterrein achter De Malle Mok, het clubhuis in de wijk, vroeg Paul van der Veen, centrumleider van het buurthuis, de buurtcommissie of het Hopje op het plein kon komen. Na aanvankelijke twijfel of er voldoende ruimte was op het niet al te grote plein, gingen bewoners en de dienst Stadsbeheer van de gemeente Scheveningen akkoord toen een pleinbewoner daarvoor zijn oude buurtwinkel aanbood.

Een ander impuls voor het plein kwam van de Richard Krajicek Foundation. Deze organisatie, die sportbeoefening onder jeugdigen stimuleert, liet haar oog op het plein vallen als vestigingsplaats voor een play-

ground. Op verzoek van Terry Heemskerk en Sandra Oudhuis van de gemeentelijke dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn (OCW) werkte de buurtcommissie mee aan dit plan. Het paste binnen de ideeën van de buurtcommissie en bovendien kwam daarvoor anderhalve ton extra beschikbaar om het plein op te knappen.

Wie doet wat

Tijdens het overleg over de herinrichting werd ook besproken hoe schade aan het nieuwe plein kon worden voorkomen. De ervaringen uit het verleden waren niet positief. Kinderen braken de bestrating open, staken dingen in de fik, jongeren hingen er rond en bezorgden de bewoners overlast. De Oud- en Nieuwtraditie bestond uit een grote fik op het plein, en zelfs een ME-charge bleef de buurt niet bespaard. Alle bij de herinrichting betrokken partijen wilden weten waar ze aan toe waren en daarover afspraken maken. Wat doet Stadsbeheer aan het onderhoud, wat doet de politie bij overlast? Wat willen de bewo-

beter beheer

taken na herinrichting plein

ners zelf doen om het plein netjes te houden?

Op verzoek van Gé Schellingerhout, opbouwwerker bij Stichting BOOG, maakten de partijen met elkaar beheerafspraken die op papier werden gezet. De buurtcommissie, de Dienst Stadsbeheer, de Dienst OCW, Welzijn Scheveningen en de wijkagent leverden elk hun bijdrage aan deze afspraken.

Taken verdelen

De buurtcommissie zegde toe de bewoners op te roepen het plein netjes te houden en schade en vandalisme te melden. De commissie informeert buurtbewoners over activiteiten op het plein en geeft relevante informatie uit de buurt door aan de beheercommissie die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de deelnemende partijen. Stadsbeheer omschreef met welke werkzaamheden plein en beplanting zouden worden onderhouden en de politie zette op papier hoe ze toezicht wilde houden en optreden bij overlast. De welzijnsorganisatie

beschreef hoe het Haagse Hopje wordt beheerd en wat de taken zijn van de medewerkers. En de gemeentelijke dienst OCW beloofde opdrachten voor sportieve activiteiten op het plein te verstrekken en te ondersteunen.

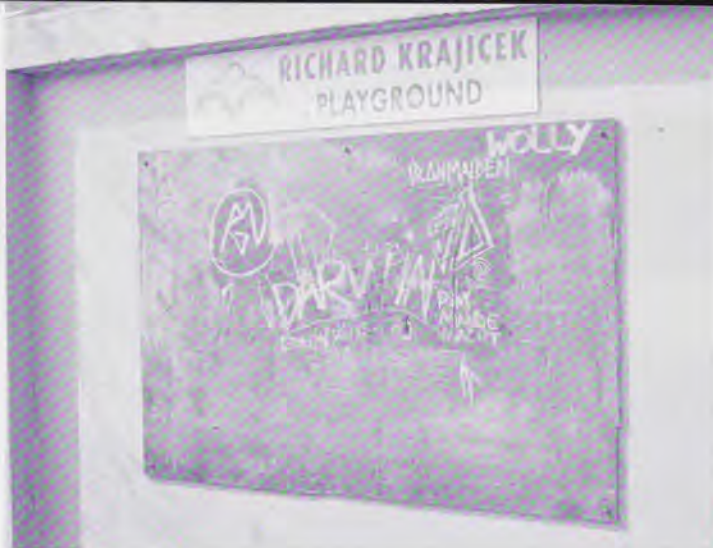
Het was van belang dat de deelnemers zelf de afspraken maakten en het daarover eens werden met elkaar. Over de juiste formulering van de afspraken werd verschillende keren gesproken, zodat het geruime tijd duurde voordat de afspraken rond waren. Vervolgens legden de partijen de tekst voor aan hun meerderen of hun achterban. De afspraken moesten geen persoonlijk initiatief zijn van de direct betrokkenen, maar de verantwoordelijkheid van de instellingen. Het vertrek van een medewerker mocht en mag niet leiden tot stagnatie in de afspraken.

Afspraken

In januari 2001 werden de afspraken ondertekend door de bureauchef van het politie-

bureau Duinstraat, de stadsbeheermanager Scheveningen, de manager Sportsupport, de voorzitter van de Bewonersorganisatie Havenkwartier, en de sociaal cultureel werker van buurthuis De Malle Mok als vertegenwoordiger van de medewerkers van het Hopje. Daarmee waren de afspraken vastgesteld.

De afspraken gaan over het gebruik van het plein, het regelmatig onderhoud, toezicht bij activiteiten, voorkomen van overlast, de manier waarop gecommuniceerd wordt en de wijze waarop klachten worden gemeld en afgehandeld. De taken van de verschillende partijen zijn schriftelijk vastgelegd. Naast de buurtcommissie werd een beheercommissie opgericht. Deze vergadert eens in de twee maanden. De vertegenwoordigers van de deelnemende partijen informeren elkaar over de stand van zaken op het plein en maken afspraken over nodige acties. Onderdeel van de afspraken is dat de vertegenwoordigers aan de vergaderingen deelnemen.

Krajicek Foundation liet haar oog op het plein vallen als vestigingsplaats voor een playground, Foto SI Boog

Evaluatie

Een jaar na de ondertekening van de afspraken is gekeken hoe de samenwerking verloopt. Schellingerhout vroeg de participanten aan de beheercommissie of zij hun afspraken zijn nagekomen, of ze vinden dat de andere partijen zich aan de afspraken hebben gehouden en of ieders medewerking voldoende is geweest. Alle deelnemers vinden dat ze hun afspraken zijn nagekomen. Ook vinden zij dat de andere deelnemers de meeste afspraken zijn nagekomen. Er is sprake van samenwerking en die is over het algemeen goed te noemen.

Bewoners van de buurtcommissie zijn het minst positief. Zij hadden hoge verwachtingen van de vernieuwing van het plein en merken de tekortkomingen in het dagelijks gebruik het meest. Als voorbeeld voert Arie Bal van de buurtcommissie de gang van zaken rond de afvoerputten in de sportkooi aan. "De sportkooi ligt ongeveer zestig cm onder straatniveau. Daardoor konden de waterafvoerputten niet op het riool worden aangesloten. Wij hebben daarop wel aangedrongen, maar Stadsbeheer vond dit technisch moeilijk uitvoerbaar en de kosten te hoog. Daarom zijn onder de sportkooi vier afwateringsbakken geplaatst. Het regenwater loopt hierin en sijpelt vervolgens de grond in. Als het hard of lang regent, raken de bakken vol en blijft het water in de kooi staan. Het duurt dan een paar dagen voordat al het water weg is. Alleen door de afvoerputten goed schoon te houden en slijt regelmatig te verwijderen blijft de waterafvoer functioneren. Maar schoonma-

ken gebeurt te weinig of niet goed, en er wordt niet gecontroleerd of een schoonmaakbeurt goed is uitgevoerd. We hebben de putten nu al een paar keer zelf schoongemaakt."

Delen

Volgens René van Hemert van Stadsbeheer heeft deze dienst in Scheveningen 31 speelplekken in beheer. "Het Van Sint Aldegondeplein is er daar één van. We hebben beperkt budget en moeten dat verdelen. Niet alle wensen van bewoners kunnen we vervullen. Schade moet worden hersteld. Dat duurt soms langer dan is gewenst omdat we aannemers moeten inschakelen die het werk in hun planning opnemen. Zij hebben niet altijd onmiddellijk tijd. Bij het plaatsen van nieuwe objecten, zoals de fietsbeugels, hebben we te maken met levertijden van fabrieken. Ik heb die wel eens te optimistisch ingeschat. En soms lopen dingen anders dan je van tevoren overziet. Ik verkeerde in de veronderstelling dat er bij de gemeente nog fietsbeugels in voorraad waren, dus ik beloofde dat ze snel zouden worden geplaatst. Later bleek dat die voorraad al voor een andere plek was bestemd, waardoor ik nieuwe moest bestellen. Dat duurt dan langer, maar de bewoners herinneren zich mijn toezegging goed, dus ik krijg op m'n kop."

Aangifte

"Als er iets kapot gaat, kunnen bewoners dat melden bij Stadsbeheer," aldus wijkagent Eric Heemskerck. "Stadsbeheer belooft binnen drie dagen op de melding te reageren. Dat kan ook betekenen dat iets wordt

weggehaald, alleen zijn er geen duidelijke afspraken over wanneer iets weer terugkomt. We hebben ook afgesproken dat van vernieling op het plein aangifte wordt gedaan bij de politie. Bewoners kunnen echter geen aangifte doen zonder dat ze daartoe zijn gemachtigd, want het gaat eigendommen van de gemeente. Dat moeten we nog beter regelen. Verder vind ik dat kinderen weinig worden begeleid bij het spelen."

Van het toezicht en de begeleiding van kinderen hadden ook de bewoners meer verwacht. Arie Bal: "De medewerkers van het Haags Hopje moeten kinderen stimuleren het plein schoon te houden. Dat is in het begin wel goed gegaan, maar nu gebeurt dat haast niet meer. De medewerkers nemen daarvoor te weinig initiatief. Wij vragen ze wel eens om even iets in het Hopje schoon te maken, uit eigen beweging doen ze dat niet. Het ontbreekt de medewerkers aan enthousiasme voor het werk. Zij hebben meer werkbegeleiding en ondersteuning nodig."

Verrassingen

Paul van der Veen van Welzijn Scheveningen vindt het niet vreemd dat bewoners kritisch zijn. "Bewoners zijn zeer betrokken en gefocust op het plein. Voor ons, beroepskrachten, is het maar een deel van ons werk. Op het Hopje werken gesubsidieerde krachten. Hun taak is alleen het uitleenen van speelgoed en het goed onderhouden van het Hopje, zodat het er netjes uitziet. Het is voor hen al moeilijk om kinderen te motiveren het plein schoon te houden. Ik moet heel duidelijke afspraken maken met de beheer-

ders. Ik kom daardoor wel eens voor verrassingen te staan. Zo hebben de beheerders van het Hopje rond de jaarwisseling vuurwerk verkocht. Dat mag natuurlijk niet gebeuren. Ik hoorde dat pas een paar maanden later, bewoners moeten dat soort dingen echt gelijk aan mij laten weten."

De verwachtingen bij de bewoners waren hoog. Inmiddels is volgens Van der Veen wel duidelijk wat de beheerders wel en niet kunnen doen. "We zijn in ieder geval in staat geweest het Hopje open te houden."

De problemen waar Welzijn tegenaan loopt, doen zich overal in het land voor bij dit soort voorzieningen, merkt Van der Veen op. "Eigenlijk kun je zo'n voorziening alleen goed laten functioneren als er sociaal cultureel werkers met een beroepsopleiding zouden werken. Maar daar is geen geld voor. We proberen wel af en toe stagiaires in te zetten, maar die zijn beperkt beschikbaar." Ook de sportmedewerker op het plein heeft een moeilijke klus, vindt Van der Veen. "Het zijn vaak mensen die net van de opleiding komen. Er wordt veel eigen initiatief van ze verwacht en ze staan er toch vaak alleen voor."

Terry Heemskerk van de gemeentelijke dienst OCW: "De sport- en spelleider moet goede instructies krijgen en het moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor de begeleiding. De beheercommissie moet tussentijds de activiteiten kunnen bijsturen. Ik had verwacht dat we in de beheercommissie ook vaker over de activiteiten op het plein zouden praten, maar dat gebeurde vooral in de buurtcommissievergaderingen. We hebben vorig jaar pas na afloop van het seizoen besproken hoe de activiteiten verlopen zijn. Dat moet eerder. Ik zou ook meer samenwerking met de scholen en verenigingen in de buurt willen, om naschoolse cursussen op te zetten."

Communicatie

De onderlinge communicatie verloopt niet altijd soepel. De verwachting is dat als mensen elkaar kennen en elkaar regelmatig ontmoeten, ze elkaar ook tussentijds weten te bereiken. Dat lukt soms moeizaam. Een voorval waarbij een bewoner een medewerker van het stadsdeelkantoor aan de telefoon kreeg die stelde dat hij maar ergens anders moest zeuren, verstoorde de verhoudingen degelijk. De man weigerde nog ooit te bellen.

Mobiele telefoons verbeteren de bereikbaarheid maar vullen niet alle gaten. Ze

staan uit tijdens vergaderingen. Voicemail of antwoordapparaat vullen dat gat weer op. Dat leidt soms tot herhaaldelijk heen en weer bellen, waarbij op elkaars antwoordapparaat wordt ingesproken. E-mail biedt ook mogelijkheden, maar over die faciliteit beschikt nog niet iedereen.

Waardering

Nu de kinderziekten van het plein gedeels opgelost zijn, moeten bewoners onheil blijven melden waarna de beheerders er mee aan de slag gaan. Van Hemert van Stadsbeheer Scheveningen dringt aan op gebruik van het meldnummer van deze dienst. "Wanneer bewoners daar klachten melden worden deze in behandeling genomen. Kleine reparaties worden binnen drie dagen uitgevoerd. De buurtcommissie kan die meldlijn meer kenbaar maken in de buurt. De beheercommissie kan dan twee of drie keer per jaar vergaderen om de vinger aan de pols te houden."

Paul van der Veen van Welzijn Scheveningen vindt dat het al met al heel goed gaat op het plein. Al zijn er altijd dingen die beter kunnen, vergeleken met een paar jaar geleden is er veel verbeterd. Terry Heemskerk van de dienst OCW voegt daar aan toe dat van de kant van de gemeente duidelijk moet zijn wat wel en niet kan. "We moeten voorzichtig zijn met toezeggingen. En elkaar heel goed op de hoogte houden."

Gemeente en politie waarderen de inzet van bewoners

De sfeer in de buurt is de afgelopen paar jaar in ieder geval verbeterd. Bij de gemeente en de politie is grote waardering voor de inzet van de bewoners. Blijft de vraag of het zin heeft om beheerafspraken op papier te zetten. De afspraken bieden in ieder geval inzicht in verantwoordelijkheden, wie waarop aanspreekbaar is. Over de wijze van uitvoering van taken die gevolg zijn van die verantwoordelijkheden zal altijd discussie mogelijk en nodig zijn. De deelnemers moeten open staan voor elkaars ideeën, maar ook rekening houden met beperkingen. Goed dus om afspraken op te schrijven, maar er zijn geen wonderen van te verwachten.

Wensen

De (minder positieve) mening van de bewoners is mede gebaseerd op zaken die stagneren, of niet geheel naar hun wens zijn

gerealiseerd, maar buiten de reikwijdte liggen van de beheerafspraken. Toen het plein in november 2000 geopend werd was het nog niet helemaal af. Zo is het publicatiebord pas geplaatst in november 2001, een jaar na de opening.

Direct na de oplevering bleken enkele dingen niet in orde, of waren bewoners niet tevreden over de afwerking. Ondanks het intensieve overleg over het ontwerp waren er bij de uitvoering een paar dingen fout gegaan. De kleur van de hekken Dweek af, de plek waar de lantaarnpalen stonden was niet de plek waar ze volgens de tekening moesten staan, de verf op de betonnen rand rond de sportkooi bladderde steeds weer af. Bovendien bleek de constructie van het twee meter hoge hek op de betonnen rand te zwak. Bewoners die deze klachten meldden, verwachtten dat Stadsbeheer deze zaken snel zou aanpassen. De discussie over de afwerking en de manier waarop het hek kon worden verstevigd, bepaalde lange tijd de sfeer in de vergaderingen van de beheercommissie en de tussentijdse onderlinge contacten. De afspraken in het beheerconvenant voorzien niet in deze perikelen die wel een rol spelen in de onderlinge verhoudingen.

Ondanks flink aandringen door de buurtcommissie duurde het enkele maanden voordat Stadsbeheer, aannemer en onderaannemer met elkaar afspraken hadden gemaakt over de versteviging van het hek. Dat duurde de bewoners te lang. Toen een deel van het hek rond de sportkooi sneuvelde doordat jongeren eraan gingen hangen en het hek heen en weer trokken omdat dat zo lekker veert, zagen de bewoners hun nieuwe plein alweer teloor gaan. Stadsbeheer liet een gedeelte van het hek verwijderen, tot het in november 2001 werd hersteld en verstevigd. Over dat deel van het hek is nu iedereen tevreden. Het volgende deel hek dat van de palen 'viel' werd binnen drie dagen weer gemonteerd. Dat ging dus goed.

De betonnen rand waarop het hek staat is al een paar keer groen geleverd, maar de verf blijft eraf bladderen. Voor een goede verfbeurt is een droge periode nodig, op nat beton houdt verf niet. Ondanks enkele mooie en droge weken in 2001 is de rand pas in september 2002 opnieuw geleverd.

Ge Schellingerhout is opbouwwerker bij Stichting BOOG

<

Druk op huurwoning en corporaties neemt toe

Woningcorporaties hebben te maken met twee tegengestelde ontwikkelingen. De vraag naar woningen neemt toe en de eisen van de klant gaan omhoog. Ontwikkelen die de druk op de corporatie verhogen.

Deze twee ontwikkelingen komen ook naar voren uit een groot jaarlijks onderzoek van USP Marketing Consultancy naar de wensen van klanten van corporaties, genaamd 'De USP Bewonersscan'. Hiervoor zijn in 2002 ruim 10.000 consumenten ondervraagd. In dit artikel treft u de belangrijkste conclusies aan over beide onderwerpen.

Huurwoning

De druk op de huurwoning neemt toe. Dit wordt onder andere verklaard door de volgende elementen:

- * Steeds minder starters kunnen zich een koopwoning veroorloven;
- * De doorstroming van huur- naar koopwoningen is door de prijsstijging van de koopwoningen teruggelopen;
- * De verhuisgenueidheid is in zijn algemeen teruggelopen;
- * Steeds meer senioren willen hun 'koopwoning opeten' en naar een luxe huurwoning vertrekken;
- * Door de beperkte grondpositie en de toenemende regelgeving blijft de bouwproductie van corporaties achter.

Uit 'De USP Bewonersscan' blijkt dat de verhuisgenueidheid is afgenomen. Nog geen 8 procent van de bewoners van huurwoningen heeft de intentie de komende twee jaar te gaan verhuizen. Uit bijgevoegde figuur blijkt dat van deze 8 procent bijna 5 procent wil verhuizen naar een huurwoning. De corporaties beschikken gezamenlijk over ruim drie miljoen huurwoningen. Op basis van dit onderzoek komen er de komende twee jaar in geheel Nederland 98.000 woningen

vrij op basis van mutatie, oftewel nog geen 50.000 woningen per jaar. In werkelijkheid zal dit aantal nog wel lager liggen, want onderzoekservaring leert ons dat niet iedereen al zijn intenties weet waar te maken.

Corporatie

Een goede woning is uiteraard de basisvoorwaarde voor de presentatie van een corporatie, maar elementen daaromheen worden steeds belangrijker voor de tevredenheid van de klanten. De toenemende eisen van de klanten komen onder andere tot uiting in de volgende elementen:

- * Klanten wensen meer vrijheid om de woning naar eigen wens aan te passen;
- * Ze willen een grotere nauwkeurigheid van het maken van afspraken bij klachtbehandeling (de klant is steeds minder genegen om nodeloos te wachten).
- * Ze hebben steeds minder geduld bij het verhelpen van klachten;
- * Corporaties worden meer en meer het aanspreekpunt voor elementen die in de woonomgeving plaatsvinden.

De klanten verwachten ook dat corporaties steeds meer functies op zich nemen. Uit 'De USP Bewonersscan' kwamen de volgende functies, landelijk gezien, als belangrijkste naar voren.

<i>Meest gewenste services landelijk</i>	
Centraal meldpunt voor overlast	55%
Mogelijkheid tot alarmering	51%
Persoon voor vragen en klachten	41%
Verpleging	40%
Extra veiligheidsslots	37%
Bewaking wijk	37%
Persoonlijke huishulp	36%

Corporaties wordt steeds vaker spilfunctie toegedicht in zaken rond wonen

Ruim 55 procent van alle klanten wil dat de corporatie ook een meldpunt is voor overlast in de buurt. Andere belangrijke functies voor de corporatie (volgens haar klanten)

zijn de alarmeringsfunctie in noodgevallen, de beveiliging van de wijk en het aanspreekpunt voor verpleging en persoonlijke huishulp. In de loop der jaren is zichtbaar dat de corporaties steeds meer een spilfunctie wordt toegedicht voor alle elementen die samenhangen met wonen in de breedste zin van het woord.

Conclusie

De corporaties staan enerzijds voor de taak hun klanten beter te gaan bedienen en anderzijds voor de taak steeds meer mensen te gaan huisvesten. Voor de tweede taak is de corporatie van andere marktpartijen afhankelijk en is deze taak dus moeilijk realiseerbaar. De eerste taak hangt veelal samen met een mentaliteitsverandering en veel corporaties hebben deze mentaliteitsverandering al ingezet. Opvallend uit 'De USP Bewonersscan' is dat de corporaties die al jaren bewust de dienstverlening aanpakken, beter door hun klanten worden beoordeeld. Om de dienstverlening goed aan te pakken, blijkt een ruim budget nodig. Positief is echter dat gezien de beperkte mutaties, mutatieonderhoud (wat een grote kostenpost is) lijkt mee te vallen.

Drs. Ronald Provoost is als managing partner verbonden aan het onderzoeks- en marketingadviesbureau USP Marketing Consultancy te Rotterdam. USP voert continu marktonderzoek uit binnen de bouw- en woonwereld, waarbij USP zich heeft gespecialiseerd in het uitvoeren van exclusieve onderzoeken waaronder veel klantentevredenheids-, woonwensen en haalbaarheidsonderzoeken. Wanneer u meer informatie wenst over USP of de 'USP Bewonersscan' kunt u contact opnemen met Ronald Provoost of Claudie Wels (tel: 010-2066900). Ook op de site <http://www.uspmarketingconsultancy.nl/> vindt u meer informatie terug over USP en door USP uitgevoerde onderzoeken.

<

Is er toekomst voor 'leefbare politiek'? Jan Willem Duyvendak en Ido de Haan betogen dat de leefbaren lessen zouden moeten trekken uit een eerdere generatie leefbaarheids-politici: de generatie-Klompé.

Het is precies vijftig jaar geleden dat het ministerie van Maatschappelijk Werk werd opgericht. In ons onderzoek naar de geschiedenis van het ministerie (zie het onlangs verschenen boek *In het hart van de verzorgingsstaat. Het ministerie van Maatschappelijk Werk en zijn opvolgers (CRM, WVC, VWS), 1952-2002*) kwamen we tot onze verrassing veelvuldig de term leefbaarheid tegen. Zo publiceerde Marie Kamphuis, de moeder van het maatschappelijk werk in Nederland, in 1959 een boekje onder de titel *Om de leefbaarheid van het bestaan*. In deze bundel betoogde zij dat de leefbaarheid onder druk kwam te staan door de toenemende welvaart. Velen hebben haar dit nagezegd. Marga Klompé – tussen 1956 en 1963 minister van Maatschappelijke Werk en vervolgens van 1966 tot 1971 van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) – sprak over 'samenwerken aan een leefbare samenleving'. Hierbij kwam leefbaarheid – of 'welzijn' – vóór welvaart. 'Het beleid moest er bovendien op gericht zijn,' zo hield Klompé in 1968 de Tweede Kamer voor, 'de tegenstroom te versterken, waardoor de burgerij meer betrokken gaat worden bij het voorbereiden van beleidsbeslissingen op al de terreinen waar dit mogelijk is.'

Op het eerste gezicht vertonen de gedachten van de leefbaren van 2002 veel verwantschap met de leefbaarheidsgedachte van de jaren zestig. Hoe goed het economisch ook ging onder Paars I en II, de voorspoed kon het ongenoegen niet temperen. Ook voor de nieuwste generatie leefbaren gold dat een periode van materiële welvaart naar hun idee onleefbaarheid aan het licht bracht. Het appél dat Klompé op de burgerij deed die weer betrokken moest worden bij het beleid, vertoont eveneens frappante gelijkens met het 'verveesde' volk van Fortuyn dat zich niet meer vertegenwoordigd voelde.

Bij nader inzien zijn er echter ook grote verschillen. Wellicht gelden deze verschillen niet alle leefbare partijen in het land – want de politieke plaatsbepaling varieert van gemeente tot gemeente – maar wel de hoofdstroom zoals deze zich manifesteerde bij de verkiezingen van 15 mei. Een eerste verschil heeft te maken met de verhouding tussen 'welvaart' en leefbaarheid. Weliswaar zou het beleid van Paars vooral puinhopen hebben geproduceerd maar de paarse pijn zit 'm voor de leefbaren toch niet echt in de enorme welvaarts-groei die juist onderneming Nederland in de paarse jaren heeft doorgemaakt. De nieuwe leefbaren laten zich zelfs voorstaan op hun materiële welstand. Bij hen bestaat geen algemene zorg dat teveel welvaart leidt tot 'de toename van

geestelijke moeilijkheden'; zoals de eerste CRM-staatssecretaris Cees Egas het formuleerde. Veeleer zijn zij bezorgd over het feit dat anderen – nieuwkomers! – dezelfde materiële ambities koesteren als zij al gerealiseerd hebben. De 'nieuwe politiek' is een uitvinding van 'nieuw geld', waarin er enerzijds geen taboe meer rust op het tonen van je welvaart maar anderzijds de nervositeit is toegenomen dat anderen hetzelfde ook willen. Vanuit die spanning staat de leefbaarheid steeds op de tocht, juist vanwege de bereikte materiële welstand. Dat de materiële welstand dus zelf de veroorzaker is van 'onleefbaarheid' is echter een Klompeaanse gedachte die aan de nieuwe leefbaren (nog) niet is besteed. Een tweede verschil heeft te maken met het soort maatregelen dat men voorstaat. De huidige generatie leefbaren ziet de oplossing voor samenlevingsproblemen vooral in termen van orde en regels terwijl Klompé en de haren juist aandacht vroegen voor het speelse, het ongeregelde. Zoals Klompé het in 1968 bij de opening van het Philips Ontspanningscentrum formuleerde: 'Niet het bezit maakt ons vrij maar het spel!' De leefbaren staan mijlver van deze ludieke levensvisie af; hun wereldbeeld is grimmig. Integratie van nieuwkomers is geen sociale opgave waar het ministerie van VWS of Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor is. Nee, Justitie draagt tegenwoordig zorg voor de inburgering! Waar Klompé ondeugend gedrag billikte, spreken de leefbaren van vandaag vooral over burgers die niet deugen omdat zij niets op zouden hebben met 'onze' normen en waarden. Terwijl in de leefbaarheids-politiek van Klompé de aandacht uitging naar de verbetering van de voorwaarden van groepen die zwak stonden, wilden de leefbaren een beschavingsoffensief starten vanuit Den Haag. Nog los van de vraag hoe voorbeeldig het gedrag van leefbare politici de afgelopen maanden is geweest, springt de tegenstelling met de eerste generatie leefbaren direct in het oog. Waar Klompé afwilde van de betuttelende 'onmaatschappelijkheidsbestrijding', lijken de leefbaren de jaren vijftig als een ideaalbeeld voor ogen te hebben.

Dat brengt ons bij het derde en laatste verschil: de rol van leefbare politici. De terecht aandacht voor sociale vraagstukken als de kwaliteit van het onderwijs, de onveiligheid en criminaliteit, en het moeizame samenleven van groepen burgers, leidde de afgelopen maanden paradoxaal genoeg tot een benauwd klimaat van verdachtmaking en accentuering van repressieve maatregelen (meer politie, meer cellen, en dergelijke). De verdeeldheid in de samenleving – die onder andere tot uiting kwam in de verkiezingsuitslag van 15 mei – werd uitvergroet en aangezet door leefbare politici die geen gelegenheid voorbij lieten gaan om zich negatief uit te laten over allochtonen. Deze opstelling is precies tegenovergesteld aan de houding van Klompé. Hoewel ook zij een belangrijke rol speelde als vertolkster van de opinies en gevoelens van een volksdeel (het katholieke in haar geval), was zij veel méér dan dat. Door haar opstelling was zij – zoals vele anderen in het verzuilde tijdperk – ook een bruggenbouwer die probeerde om de maatschappelijke tegenstellingen politiek te pacifi-

ceren. Kom daar maar eens om bij de huidige leefbaren. Zij menen dat politiek bedrijven vooral staat voor het zoveel mogelijk aanzetten van tegenstellingen (of het nu binnen of buiten hun eigen fractie is). Dat lijkt ons een groot en levensgevaarlijk misverstand. Als de leefbaarheid ergens door bedreigd wordt, dan is het wel door politici die bevolkingsgroepen diskwalificeren en

tegen elkaar opzetten. Natuurlijk zei Klompé ook waar het op stond – zij had geen meel in de mond. Maar haar bijdrage aan de leefbaarheid van Nederland bestond vooral uit het doorbreken van de hokjesgeest en het verzoenen van tegenstellingen. Dat lijkt ons een actuele opgave voor alle politici.

Jan Willem Duyvendak en Ido de Haan zijn de redacteurs van het boek *In het hart van de verzorgingsstaat. Het ministerie van Maatschappelijk Werk en zijn opvolgers (CRM, WVC, VWS), 1952-2002*. Zij schrijven deze bijdrage à titre personnel.

<

Verharding in de maatschappij

Naast aandacht voor maatschappelijke problemen is er bij de Nederlandse bevolking ook sprake van verharding, zo blijkt een onderzoek van het NIPO in opdracht van het Leger des Heils. Nederlanders hebben minder begrip voor en voelen zich minder verantwoordelijk voor kwetsbare groepen.

Ook in 2001 deed het NIPO een onderzoek naar de beleving en ervaring van sociale issues onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder. De onderzoeksresultaten van 2002 zijn weergegeven in het rapport Geloof jij dat het beter wordt?

Net als in 2001 vindt de Nederlandse bevolking dat individualisme, egoïsme, desinteresse geen of weinig respect, onverdraagzaamheid en intolerantie de belangrijkste problemen zijn in de omgang binnen de samenleving. Zo vindt 72 procent van de bevolking dat Nederland ten onder gaat aan de toenemende individualisering. Vorig jaar was dat nog 67 procent. Tegelijkertijd oordeelt een groeiende groep hard over maatschappelijke vraagstukken, zo concludeert het NIPO. Ze voelen zich minder verantwoordelijk voor kwetsbare groepen. Het hardere oordeel over mensen met problemen en een afnemend verantwoordelijkheidsgevoel voor anderen vertaalt zich in

een verminderd mededogen met zwakkeren in de samenleving. Sociaal zwakkeren worden vaker zelf verantwoordelijk geacht voor hun situatie. Deze morele afkering heeft volgens de onderzoekers een verhoogd risico op sociale uitsluiting tot gevolg.

Enkele opvallende ontwikkelingen:

78 Procent van de bevolking is van mening dat het in Nederland gemakkelijk is om jarenlang ten onrechte een uitkering te ontvangen. In 2001 was dat nog maar 67 procent.

44 Procent van de Nederlanders vindt dat er in Nederland geen echte armoede bestaat, tegenover 38 procent in 2001.

45 Procent van de burgers heeft er geen enkel probleem mee als er een opvangcentrum voor daklozen in de buurt komt. In 2001 was dat nog 52 procent.

Veel vaker dan in 2001 vindt men dat bepaalde groepen zelf schuldig zijn aan hun problemen. Zo vindt nu 57 procent dat mensen die niet met geld om kunnen gaan, daaraan zelf schuldig zijn. In 2001 was dat nog 45 procent. Enkele andere cijfers: een tiener is zelf schuldig aan het feit dat ze ongewenst zwanger wordt, vindt 77 procent nu, tegen 71 procent vorig jaar; mensen die crimineel gedrag vertonen zijn daaraan zelf schuldig vindt 78 procent, tegen 71 procent vorig jaar; ouders waarvan de kinderen de dupe worden van gezinsproblemen zijn daaraan zelf schuldig, vindt nu 57, vorig jaar 52 procent; mensen met overdraagbare infectieziekten als AIDS en HIV zijn daaraan

zelf schuldig vindt nu 53 procent, vorig jaar was dat nog 43 procent; daklozen zijn profiteurs van onze samenleving vindt 20 procent van de Nederlandse bevolking, tegen 15 procent vorig jaar.

Op basis van het bovenstaande is het dan ook niet vreemd dat 10 procent van de bevolking zegt zich buitengesloten te voelen in de Nederlandse samenleving. Dat wil zeggen, 1,2 miljoen mensen van 18 jaar en ouder! In 2001 ging het nog om 8 procent. Etnische minderheden en asielzoekers lopen de grootste kans om sociaal buitengesloten te worden (56 procent tegenover 46 procent in 2001), gevolgd door gehandicapten, ouderen en daklozen. Opvallend is dat Nederlanders zich in toenemende mate zorgen maken over de opvoeding en het welzijn van de kinderen in onze samenleving.

Het onderzoek geeft ook een beeld van de mate waarin Nederlanders geconfronteerd worden met problemen in het eigen leven. Zo gaven 840.000 mensen aan zich zorgen te maken of zij maandelijks financieel kunnen rondkomen; hebben 360.000 mensen schulden die ze niet zelf kunnen aflossen en 1.080.000 mensen geen vrienden. 480.000 mensen voelen zich vaak ongelukkig en 480.000 mensen eenzaam; 1.920.000 mensen tenslotte voelen zich niet veilig in Nederland.

<

Dragers & Schragers: Portretten van initiatiefrijke burgers

Op vrijdagmiddag 8 november werd in Utrecht het boek *Dragers & Schragers. Sleutelfiguren in de lokale samenleving* gepresenteerd. In het boek staan tien portretten van *dragers en schragers* centraal: informele leiders die de spil zijn van een maatschappelijk initiatief. Burgers die niet blijven steken in gemopper maar een productieve relatie hebben met de overheid.

De tien portretten in *Dragers & Schragers* vormen met elkaar een bond palet van burgers die niet wachten tot een ander of de overheid iets doet, maar het heft in eigen hand nemen. Zo versterken ze het sociale weefsel van de samenleving. Ze houden zich bezig met: agrarische vrouwen, kinderopvang, straatadvocaten, psychiatrische patienten, rondvaartboten en een straatwebsite. Deze burgers hebben een productieve relatie tot de overheid. In de kleinschalige projecten van deze dragers is nog volop ruimte voor informele waarden, zoals persoonlijke gedrevenheid, laagdrempeligheid en spontaniteit. In het boek wordt hun betekenis geanalyseerd in het licht van de huidige discussie over normen en waarden en over de relatie tussen burgers en overheid. Het boek analyseert de gebrekkige aansluiting tussen deze informele initiatieven en de formele wereld van het beleid.

Het zorgvuldig reageren op dit soort initiatieven aan de basis van de samenleving is van cruciaal belang voor een vitaal overheidsbeleid. Want zoals de geïnterviewde Herman Meijer, oud-wethouder van Rotterdam in het boek zegt: "Op allerlei plekken in het overheidsapparaat zitten mensen die niet geïnteresseerd zijn in de dingen die goed gaan. Goede ideeën stran-

den vaak in bureaucratie, onbegrip of regelrechte tegenwerking. Iedereen bij de overheid zou een dienstverlenende mentaliteit moeten hebben, maar ik zou al blij zijn als het een meerderheid is die dat heeft." Het boek geeft mooie en inspirerende voorbeelden van de persoonlijke drijfveren van de dragers, van het onzichtbare sociale weefsel van de schragers en van de respons van de overheid op de maatschappelijke initiatieven.

Initiatieven stimuleren

Tijdens de presentatie van het boek aan de *Dragers & Schragers* vond onder leiding van de heer Bert Middel, oud-Tweede Kamerlid voor de PvdA een levendig en boeiend debat plaats. Het sprak de deelnemende politici zeer aan dat mogelijk wordt gemaakt dat dergelijke maatschappelijke initiatieven ontstaan. Ze wilden dat de initiatiefnemers meer ruimte wordt gegeven en dat ze niet van bovenaf worden gestuurd. Enkele suggesties voor hoe initiatieven te stimuleren waren: startsubsidies, een bepaald percentage van de aanbesteding van gebouwen, een vraaggestuurde 'counterpart' bij de gemeente ontwikkelen, minder en soepeler (subsidie)regelgeving en recht van burgerinitiatief. Hartverwarmend tijdens de presentatie was de gesproken column van Funda Mújde: de dragers - goed en inspirerend - 'vaak naamloze burgers zijn voor mij stoer, moedig en vooral voornaam!'

Dragers & Schragers. Sleutelfiguren in de lokale samenleving.

Hansje Galesloot, historicus en freelance journalist.

Het boek is een coproductie van het Landelijk Centrum Opbouwwerk (Wil van de Leur LCO) en het Instituut voor Publiek en Politiek (Ingrid Horstik IPP).

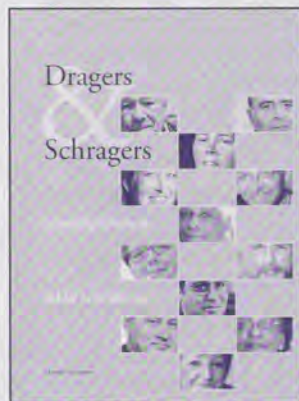
ISBN: 90-6473-409-7.

Omvang: 112 pag. Prijs 14,95

Te bestellen via de boekhandel,

bij het IPP 020 5217600

of via www.publiek-politiek.nl <

Regionale sociale agenda

In opdracht van het Regionaal Sociaal Overleg (IPO) onderzocht het Verwey-Jonker Instituut welke sociale thema's een regionale aanpak nodig hebben. Wat kan regionaal sociaal beleid betekenen voor provincies en gemeenten?

De roep om expliciete aandacht voor de regio in het Grotestedenbeleid neemt toe, zo blijkt uit het rapport *Steden en regio – Sociale Agenda. Een verkenning van thema's voor een regionale sociale agenda*. Ook provincies zoeken naar nieuwe wegen om hun verantwoordelijkheid voor de steden vorm te geven. Desondanks is de zoektocht naar mogelijke interventiemogelijkheden voor provincies nog maar net begonnen. Provincies hebben vaak nog geen traditie op sociaal gebied en ze hebben doorgaans geen concrete (machts)middelen. Dit is een geduchte sta-in-de-weg voor de nagestreefde rol als regisseur of bemiddelaar in het sociale-regionale veld. Daarom is het noodzakelijk stevig te investeren in de ontwikkeling van een nieuwe provinciale rol in het sociale domein.

De regionale component in het stedenbeleid is van groter belang geworden omdat de schaal van vooral sociale problemen het stadsniveau overstijgt. Provincies, maar ook de nodige gemeenten, ontbrak het echter vaak aan inzicht welke sociale problemen regionaal moeten worden aangepakt en welke maatregelen nodig zijn voor een effectieve aanpak op regionaal niveau. Liggen de oplossingen voor hardnekkige problemen op lokaal of juist op boven-lokaal niveau?

Het rapport gaat uit van een ruime interpretatie van het begrip 'sociale problemen'. Ook mogelijke oplossingen vanuit de economische en ruimtelijk-fysieke pijlers zijn onderzocht, evenals de sociale problemen

die voortvloeien uit economisch en ruimtelijk-fysiek beleid.

De onderzoekers werken de vraagstelling uit door eerst de meest recente inzichten over regionalisering te bespreken. Vervolgens geven zij een typologie van divers soorten regio's en duiden ze welke typen het meest van belang zijn voor de verkenning van thema's voor een regionale sociale agenda.

De volgende stap in het rapport is de inventarisatie van de sociale problemen en hun oorzaken in de diverse regio's.

Een opvallende centrale bevinding uit de inventarisatie is de enorme breedte en vaak ook algemeenheid van sociale kwesties die voor een bovenlokale aanpak worden voorgedragen. Daarnaast is niet altijd duidelijk waarom iets wel of niet als regionaal wordt geïdentificeerd. Provincies zitten overduidelijk in een fase waarin voor het eerst hardop voor het gehele sociale domein ambities worden geformuleerd. Maar dit gebeurt eerder op basis van politiek intuïtie dan op grond van een heldere diagnose. Er wordt weinig integraal gedacht.

Een andere bevinding is dat provincies weinig beschikken over formele verantwoordelijkheden op dit terrein.

Tot slot is een uitkomst van het onderzoek dat soms de problemen van het landelijk gebied het centrale motief zijn om na te gaan denken over regionale samenwerking; dan weer wordt er bijna louter geredeneerd vanuit de sociale problemen van de stad.

In het laatste hoofdstuk wordt nagegaan hoe problemen zijn te selecteren die geschikt zijn voor een regionale aanpak, wat de succesfactoren daarbij zijn en wat kansrijke thema's voor een regionale sociale agenda zijn.

Een belangrijke conclusie van dit onderzoek is dat steeds situatiespecifiek en inhoudelijk functioneel omgegaan moet worden met het opstellen van én het aandragen van thema's voor een regionale bovenlokale agenda. Dat betekent onder andere dat elke regio zo concreet mogelijk en zoveel mogelijk vanuit bestaande aanknopingspunten

tot een eigen plan de campagne moet zien te komen.

De studie geeft een stevige inhoudelijke analyse van de mogelijke provinciale rol op sociaal terrein. Problemen kunnen lokale oorzaken hebben, maar zich regionaal manifesteren. Of problemen hebben juist regionale oorzaken met een lokale manifestatie. Kortom: de regio doet er toe op dit terrein. Er zijn allerlei organisaties met de R van regionaal in de naam, die op financiële, organisatorische of inhoudelijke gronden de regionale samenwerking sturen. De bestuurlijke ontwikkelingen zijn daarbij achtergebleven. Het beleid moet nog een forse inhaalslag maken. Het rapport biedt provincies en gemeenten vele aanknopingspunten en bovenlokale aanpak van stedelijke sociale problemen in praktijk te brengen.

Steden en regio – sociale agenda. Een verkenning van thema's voor een regionale sociale agenda door drs. M. Davelaar, prof. dr. J. W. Duyvendak, drs. S. ter Woerds. Interprovinciaal Overleg, Den Haag en Verwey-Jonker Instituut, Utrecht. Verkrijgbaar bij: IPO, onder publicatienummer 190, tel. 070-8881212, downloaden via www.ipo/publicatie, en Verwey-Jonker Instituut (5 euro), tel. 030-2300799, downloaden via www.verwey-jonker.nl

<

Scholieren in de tram letten op elkaar

Honderden leerlingen reizen dagelijks met tram 8 en 9 en veroorzaken veel overlast. Scholieren van het Thomas More College en het Stevin College willen hier iets aan doen.

Tramlijn 9, halte Beresteinlaan. Drie jongens smijten met sleutelhangers naar elkaar. Eentje springt tussen de rails. Grijpt een handje met stenen en begint zijn vriendjes ermee te bekogelen. In de tram rennen ze door het gangpad. Passagiers proberen hun geschreeuw zoveel mogelijk te negeren. Drie leerlingen van het Thomas Moor Overvoordecollege aan de Beresteinlaan weten inmiddels alles van het gedrag van hun medescholieren. Een week lang hebben ze samen met anderen onder begeleiding van HTM hun gedrag bestudeerd. Hun bevindingen worden gebruikt voor het samenstellen van een gedragscode voor scholieren die

begin volgend jaar aan burgemeester Deetman wordt gepresenteerd. Het project 'Trek die lijn' is een initiatief van de gemeente Den Haag en de politie Haaglanden.

De cursisten hebben in een korte cursus leren observeren en brachten de overlast in kaart. Sommigen scholieren misdroegen zich zelf ook wel eens. "Nu zie ik mijn fouten in. Ik besef hoe mensen zich voelen." Het feit dat er tien studiepunten te verdienen zijn met het project, heeft een grote rol gespeeld bij hun deelname, geven de scholieren toe. Inmiddels beschouwen ze het project als 'iets heel zinvol'. Trambestuurster Wensink van lijn 9 heeft minder vertrouwen in het project. 'Klinkklare onzin. Die jongelui moeten gewoon een beetje worden opgevoed. Maar misschien ben ik ouderwets.'

Haagse Courant, 26 november 2002

Moedercentra en hun gevecht

Studiedag Tien jaar Moedercentra

Natuurlijk werd er veel gepraat op de studiedag Tien jaar Moedercentra. Over de toekomst, verzelfstandiging, de beste manieren voor pr en de paradox van succes en gebrek aan middelen (verklaard vanuit mythes in onze samenleving). Maar er werd ook gezongen, gedanst en toneelgespeeld; er waren allerlei vormen van creatieve expressie, interactieve presentaties en een 'verwenstraat'. Moedercentra mogen dan moeten vechten om erkenning, geld en middelen, op de studiedag brachten de deelnemers in de praktijk hoe 'samen doen' inderdaad het verschil maakt.

Krachtcentrales noemde LCO-directeur Wil van de Leur enkele jaren geleden de moedercentra. Krachtcentrales omdat ze schotdoorbrekend werken en de hokjesgeest voorbij zijn. Het Moedercentrumconcept stoelt op vier pijlers¹⁾ die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Haal je een van die pijlers weg, dan is ook de kracht eruit. "Daarom is het belangrijk dat ondersteuners, instellingen en gemeentebesturen respect hebben voor de principes, de pijlers van het Moedercentrum," aldus de LCO-directeur in zijn inleiding tijdens de Studiedag Moedercentra 'Samen maakt het Verschil' op 5 november in Nieuwegein.²⁾ Helaas levert het moedercentrumconcept voor de (overheids)instanties -waarvandaan de geldmiddelen moeten komen- ook problemen op. "In onze samenleving zijn veel

Joyce Hes reikt haar publicatie 'Domineren of faciliteren' uit aan PvdA-Tweede Kamer lid Khadija Arif

'Wie had dat ooit gedacht?'

Ten overstaan van bijna vijfhonderd vrouwen en een enkele man durfde ze tijdens de studiedag Tien Jaar Moedercentra in het openbaar een praatje te houden. Annie, sinds een half jaar gastvrouw in een Moedercentrum, is uitermate trots op zichzelf. "Wie had dat ooit gedacht!" Nog geen jaar geleden zag haar leven er heel anders uit. Na dertien jaar verbrak ze, na veel (alcohol)ellende haar relatie. "Op aandringen van mijn kinderen ben ik, met knikkende knieën en nadat ik al twee keer weer was omgedraaid, het Moedercentrum binnengelopen." Daar werd Annie zo hartelijk ontvangen dat ze een regelmatige bezoeker werd. Op het moment zit ze in de stuurgroep van het Moedercentrum.

'MC is voor vrouwen wat peuterspeelzaal is voor peuters'

Najat nam na veel relatie-ellende een belangrijke stap en besloot met haar kinderen in een andere stad te gaan wonen. Zij kwam via een collega bij het Moedercentrum terecht waar ze begon met vertalen voor Marokkaanse vrouwen. "Daarna ben ik de kinderopvang gaan doen, ik ben op taalles geweest om mijn Nederlands te verbeteren en volg nu de opleiding SPD3." Het Moedercentrum is voor Najat heel belangrijk geweest. "Een Moedercentrum is een plek voor vrouwen zoals de peuterspeelzaal dat is voor peuters: je ontmoet anderen, ontwikkelt jezelf en leert samenwerken met mensen uit allerlei culturen."

tegen de hokjesgeest

foto's

Diana van Oort

Vrouwen leren het samen bestaan van van de Moedercentra

dingen uit elkaar geregeld en moet iedere instantie scoren en tellen."

Tipschrift

Het LCO heeft de ontwikkeling van de moedercentra altijd ondersteund en eraan meegeholpen die principes vast te houden. Ook de komende tijd is die steun volgens Van de Leur verzekerd. "Niet alleen steun voor de moedercentra als eigenstandige krachtcentrale, maar ook steun voor het moedercentrumprincipe, een principe dat ook instellingen en ondersteuners moeten ondersteunen. Dat wil zeggen: adviseren, niet overnemen en afpakken!"

Het ministerie van VWS heeft hieraan een steentje bijgedragen door het project 'Betrokken vrouwen, Betrekken vrouwen' mogelijk te maken. Mr. dr. Joyce Hes, onaf-

hankelijk wetenschappelijk onderzoeker, deed in het kader van dit project onderzoek onder moedercentra.

"Een onderdeel van het project was, door en met de vrouwen en moeders zelf, na te gaan hoe vrouwen elkaar betrekken, erbij halen en erbij houden," aldus Van de Leur. "Dit heeft geleid tot een Tipschrift vol ervaringen en praktische tips." Het Tipschrift geeft een overzicht van wat er in tien jaar is ontwikkeld binnen de moedercentra. "De inhoud van het Tipschrift is van de vrouwen zelf," zei Van de Leur. "In het Tipschrift delen vrouwen hun ervaringen met elkaar. Terecht zijn dan ook een aantal lege pagina's opgenomen. Want de MC's leren elke dag en delen de opbrengsten met elkaar." Van de Leur had ook nog een 'presentje' voor de moedercentra. Samen met het

Landelijk Netwerk Moedercentra zal het LCO, in de 'persoon' van Vof De Verandering, vijf moedercentra gaan ondersteunen en begeleiden op de weg naar meer (deel)zelfstandigheid. Zelfstandigheid is immers een van de pijlers van een MC. Vrouwen bepalen zelf wat er in een moedercentrum gebeurt. De meeste moedercentra zijn echter officieel niet zelfstandig, maar onderdeel van een welzijnsinstelling. Vof De Verandering en het Landelijk Netwerk zullen vijf centra selecteren die zij gaan ondersteunen op diverse terreinen en begeleiden bij alle praktische zaken die komen kijken bij het zelfstandig worden.

Wel succes, geen erkenning

Joyce Hes constateerde in haar onderzoek dat moedercentra zeer succesvol zijn als je

Demonstratieve Crea-Workshop

kijkt naar wat ze maatschappelijk gesproken opleveren, maar dat ze zonder uitzondering moeten vechten om erkenning en middelen. "Moedercentra lijken te voldoen aan maatschappelijke behoeften die op dit moment belangrijk worden gevonden: participatie, sociale activering, integratie, sociale cohesie, emancipatie, economische zelfstandigheid." Je zou verwachten dat dit werk dus dik wordt betaald. Maar het tegendeel is het geval, zo constateerde Hes. "Moedercentra moeten juist knokken om erkenning en de meeste krijgen weinig geld. MC De Ketting in Tilburg geniet veel waardering in de wijk en van de gemeente, maar desondanks is de toekomst ongewis." Zowel beginnende als gevestigde moedercentra lopen op tegen een politiek-bestuurlijk systeem en welzijnsorganisaties die, als het erop aankomt, weinig gevoel hebben voor de integrale benadering en het totaalconcept van de moedercentra. Zo bleek tijdens de discussie ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Het Lokaal dat goedbedoelende politici het Ouder-Kindcentrum in Amsterdam Buitenveldert wilden omtoveren tot een centrum waarin vooral de kinderen centraal stonden, een soort verbeterd kinderdagverblijf omdat men dacht dat daar veel geld voor zou zijn.

Door –noodgedwongen– aan te haken bij welzijnsinstellingen lopen moedercentra bovendien het risico te worden opgeslorpt door zo'n instelling en te vervreemden van een elementair principe als zelfbeheer en zelforganisatie.

Mythen

Hes verklaarde in haar lezing de tegenstrijdigheid van succesvolle moedercentra die moeten vechten voor geld en middelen vanuit vier mythes in onze samenleving. De eerste *mythe* is die van het *marktmechanisme*: een voorziening die duidelijk voldoet aan een maatschappelijke behoefte (zoals de moedercentra), en waarnaar veel vraag is, betaalt zichzelf vanzelf uit, (waardoor overheidssteun overbodig wordt). "Deze stelling is gebaseerd op het liberale markdenken, maar de wereld is geen paradijs waarin dingen 'vanzelf' goed komen," aldus Hes. "Bovendien zijn in onze samenleving miljoenen beschikbaar voor zaken waar vaak niet eens vraag naar is, terwijl er op andere plekken nooit geld is, ook al gaat het daar om kleine bedragen."

Als voorbeeld van het eerste noemt Hes het bedrag dat voor een onderzoek op het terrein van politiewetenschappen beschikbaar was gesteld. "Dat was zo'n enorm bedrag

Veel moedercentra lopen het risico te verdwijnen achter de pijler van een dergelijke geldbron. Moedercentra die zichzelf niet kunnen bedruipen zijn gedoemd te zoeken naar middelen 'langs lijnen van aantrekkelijke financiering'. "Er moeten allerlei potjes worden aangeboord, fondsen aangeschreven en altijd worden gekeken welke onderwerpen politiek 'scoren' en waarvoor dus geld is." Zo valt momenteel onder het kopje 'emancipatie' weinig te halen, maar wel onder het kopje 'oudkopers', of 'kinderopvang'. Op deze manier dreigen moedercentra te verdwijnen achter de pijler geldbron en ligt verkoking op de loer.

dat ermee moest worden geleurd. Of neem het bijbouwen van cellen. Dat kost veel geld en niemand die zich afvraagt of het wel zinvol is." Voorbeelden van plekken waar te weinig geld is, zijn er volgens Hes te over: "Alles wat met sociaal te maken heeft, met het bevorderen van binding tussen mensen, positieve berichten, wetenschappelijk zoektochten waarvan niemand nog weet of ze iets opleveren, kunstzinnige uitingen, het milieu, rust. Veel zinvol is juist niet koopkrachtig."

Emancipatie en beheersbaarheid
Emancipatie in het algemeen en het idee dat vrouwen door vrouwen te ontmoeten en met elkaar ervaringen uit te wisselen, zouden kunnen groeien en daarvoor –in eigen beheer– een eigen ruimte nodig hebben, is volgens velen anno 2002 achterhaald. Waarom gaan die vrouwen niet naar een buurthuis, is een veelgestelde vraag. In Nederland zijn (autochtone) vrouwen toch geëmancipeerd? En allochtone vrouwen hebben maar gewoon te emanciperen. Deze ideeën hangen volgens Hes samen met *de mythe van de voltooide emancipatie*. "Maar de Nederlandse samenleving is lang niet zo geëmancipeerd als wordt gezegd. Nog steeds zijn er verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen."

Bovendien is splitsing tussen autochtone en allochtone vrouwen, waar het moedercentra betreft, niet juist. "Moedercentra laten nou juist zien dat vrouwen uit alle culturen veel gemeenschappelijks hebben. De ervaring dat anderen met een hele verschillende achtergrond tegen dezelfde problemen aanlopen als jij, is iets om kracht uit te putten."

De mythe van de voltooide emancipatie is bovendien gebaseerd op de onjuiste veronderstelling dat, als er (op papier) een emancipatiebeleid is, dit ook tot in lengte van dagen effect heeft.

En daarop berust volgens Hes de derde mythe: *de mythe van de beheersbaarheid*. "Je voert een beleid (op papier) waarin vastlegt dat er in zoveel jaar zoveel moet worden bereikt. Bereken we dat niet, dan was het beleid 'fout'. Een simplistisch, instrumentalistisch 'topdown'beleid dat geen rekening houdt met de menselijke belevingswereld en totaal niet aansluit bij de menselijke behoeften."

Politiek/bestuurlijke paradox
In haar publicatie 'Domineren of faciliteren' noemt Hes dit de politiek/bestuurlijke para-

Tiener MC Diana voert theater- dansstuk op

dox. Deze paradox bestaat eruit dat succes side effects zijn van bepaalde vormen van interventie, door Hes in haar publicatie personalistisch genoemd. Deze successen zijn niet bedoeld en juist daarom treden ze op. "Met andere woorden: de mens laat zich niet als instrument behandelen. De mens, personen bloeien op door een menselijke benadering. Want juist in het niet instrumentalistisch zijn ligt het succes van de moedercentra. "In de moedercentra zijn mensen geen middel tot een doel of worden daartoe gebruikt, ze zijn van zichzelf waardevol. In de moedercentra mag je jezelf zijn zolang je de ander respecteert. Vrouwen gaan er op taalles omdat ze dat zelf willen, niet omdat er streefcijfers moeten worden gehaald voor de Nederlandse les, praten met elkaar over opvoeding omdat ze dat ze dat zelf willen, niet omdat de moedercentra uitdragen dat vrouwen dat nodig hebben."

De laatste en misschien wel belangrijkste mythe noemt Hes die *van de calculerende burger* die egoïstisch is en alleen uit op eigen gewin. "Een door economen geïntroduceerd beeld waarin geen plaats is voor de teveel gevende vrouw. Hierdoor kan men zich dus ook niet voorstellen dat het juist voor vrouwen die altijd voor anderen klaar staan, die de hele wereld op hun nek nemen en te weinig aan zichzelf denken, belangrijk is een plek te hebben waar ze kunnen bijtanken. Een plek waar ze energie

kunnen opdoen en iets voor zichzelf opbouwen, waar ze zich kunnen bevrijden uit te knellende banden die uiteindelijk ook zelfdestructief zijn." Deze vier mythes moeten volgens Hes dan ook worden ontzenuwd, wil men begrijpen wat een moedercentrum is, en hoe nodig en hoe belangrijk ze zijn.

Laagdrempelige ontmoetingsplek

Als grote kracht van moedercentra ziet ook PvdA-Tweede Kamerlid Khadija Arib dat vrouwen uit alle culturen er bij elkaar komen en kunnen zoeken naar wat vrouwen bindt. "Want vrouwen hebben veel dingen gemeenschappelijk die niets te maken hebben met cultuur." Als er een paar jaar geleden meer MC's waren geweest, was de emancipatie misschien wel sneller gegaan, waagt Arib zelfs te veronderstellen.

"Politici zouden op een andere manier moeten omgaan met initiatieven van burgers," zei Arib in haar lezing. "Nu passen oplossingen van burgers vaak niet in reeds opgestelde beleidsnota's. Dat is ook het geval met de Moeder- en OuderKindcentra. Zij voorzien in een grote behoefte en hebben zich in de loop der jaren meer dan afdoende bewezen, maar lopen aan tegen regels waaraan moeilijk is te voldoen."

Wat Arib het meest is bijgebleven is de warme sfeer in de moedercentra. "Zoals Annie al omschreef, moedercentra zijn een tweede huis. Het is er vertrouwd en toegan-

kelijk, en hierin ligt ook precies de kracht van het moedercentrum. Want vrouwen bepalen er zelf hoe ze emanciperen." Vrouwen moeten hun proces van emancipatie zelf kunnen bepalen, vindt Arib, en de overheid zou dat moeten stimuleren. "Emancipatie kun je niet van bovenaf opdringen, die moet van onderop komen." Vanuit haar eigen achtergrond weet Arib ook hoe belangrijk het is een laagdrempelige ontmoetingsplek in de buurt te hebben die vertrouwd is. "Vooral voor vrouwen die weinig kansen hebben gehad, is het belangrijk dat ze voor hun eigen manier van emanciperen kunnen kiezen. Vaak begint dat in de directe omgeving. Door actief te zijn raak je meer en meer toegerust voor andere activiteiten."

In de politiek wordt teveel in korte termijn termen gedacht, vindt Arib. "Maar emancipatie is een lange weg, een moeizaam proces dat een lange adem vergt. Het feit dat veel vrouwen meedoen aan activiteiten in een MC al winst op zich. Daar zou de overheid dan ook serieus naar moeten kijken." Moedercentra zijn teveel afhankelijk van lokale bestuurders en zouden wat Arib betreft een structurele financiële ondersteuning moeten krijgen. "Ze moeten prioriteit nummer één krijgen binnen het Grote Stedenbeleid en het emancipatiebeleid."

Workshop door VOF De Verandering over de verzelfstandiging van de MC's

Oorkonde

Namens staatssecretaris Ross-Van Dorp reikte tenslotte mevrouw drs. M.J.H. Smulders, directeur Sociaal Beleid van VWS, de allereerste 'Samen Maakt het Verschil' oorkonde uit aan Ouder Kind Centrum Het Lokaal in Amsterdam Buitenveldert. De oorkonde is bedoeld als een aftrap om te komen tot een kwaliteitskeurmerk voor de Moedercentra. Het Landelijk Netwerk Moedercentra gaat alle centra onder de loep nemen en beoordelen op de aanwezigheid van de vier pijlers. Zo wil het LNMC komen tot een kwaliteitskeurmerk. Het Lokaal kreeg de oorkonde omdat zij voldoen aan alle kwaliteitseisen voor de vier pijlers. "Al tien jaar zijn zij ware pioniers," zo prees de directeur Sociaal Beleid het centrum. "Zij kunnen een lichtend voorbeeld zijn voor de andere Moedercentra."

Moedercentra hebben hun bestaansrecht allang bewezen, zei Smulders in haar lezing. "In Moedercentra vind je een mix van vrouwen met talenten, van alle leeftijden en uit alle culturen. Vrouwen kunnen er samen met anderen werken aan hun toekomst. Ze kunnen er doen waar ze goed in zijn en daar iets mee verdienen. Het zijn laagdrempelige voorzieningen in de wijk waar alle activiteiten worden gedragen door de vrouwen zelf. Dat is het bijzondere aan deze centra, dat vrouwen zelf aangeven wat ze willen. Dat ook maakt Moedercentra wezenlijk

anders dan andere activiteiten in de buurt. In een moedercentrum krijgen vrouwen de kans hun gezin combineren met allerlei andere activiteiten. Zo kunnen ze hun talenten tot bloei laten komen."

Dankzij de Moedercentra krijgen vrouwen meer zelfvertrouwen en zijn ze beter in staat zich een plek te verwerven in de maatschappij, zo was de conclusie van Smulders namens het ministerie. "Vrouwen doen er werkervaring op, ze leren samenwerken in teamverband, en verdienen hun geld met iets waar ze goed in zijn. In een moedercentrum

kunnen vrouwen zorgtaken en verantwoordelijkheid delen. Vrouwen breken daarvoor uit hun isolement, van en met elkaar leren ze van de kwaliteiten van de verschillende culturen. Omdat Moedercentra bovendien een laagdrempelige voorziening zijn in de wijk, blijken ze de samenhang in buurt te versterken!"

1) De vier pijlers van het moedercentrumconcept:

Zelfbeheer en zelforganisatie: de deelnemers zijn verantwoordelijk voor programma, sfeer en organisatie, ze hebben een eigen ruimte en beheren deze gezamenlijk

Open aanbod van activiteiten: alle activiteiten en diensten ontstaan vanuit initiatieven van de vrouwen en sluiten dus aan bij hun wensen en verlangens. Ieder zet haar deskundigheid, interesse en talent in voor het moedercentrum.

Werk wordt betaald: iedere vrouw die in het centrum vaste taken op zich neemt, wordt gezien als medewerkster en krijgt in ruil hiervoor gratis gebruik van faciliteiten en deelname aan activiteiten. Soms vinden vrouwen een (ID-)baan binnen het centrum.

Kinderen horen erbij: in de organisatie van activiteiten spelen ruimte, zorg en aandacht voor kinderen van alle deelnemende vrouwen en medewerksters een belangrijke rol.

De in dit artikel genoemde publicaties *Tipschrift* (onder redactie van Frouke van Baren en Joost van der Spek) en *Domineren of faciliteren* (Joyce Hes) zijn te bestellen bij het LCO, contactpersoon Gina Giavarra, tel: 070 - 380443; fax: 070 - 3809973; e-mail: moedercentra@opbouwwerk.nl

Sociale activeringsproducten

De publicatie **Productbepaling en kostprijsberekening sociale activering** van het NIZW geeft een overzicht van mogelijke sociale activeringsproducten (zoals taalcursussen of leerwerktraject) en een rekenmodel voor de berekening van integrale kostprijzen voor deze producten. Zo komen organisaties voor zorg en welzijn zowel tot een heldere productbeschrijving als tot transparante kostprijzen van die producten.

De productbeschrijving sluit aan bij de door het NIZW ontwikkelde algemene dienstverlening voor de welzijnssector. Het rekenmodel sluit aan bij het kostprijsberekeningsmodel voor de welzijnssector. De handreiking is ontwikkeld in samenwerking

met de ministeries van VWS en SZW, gemeente Amsterdam, de OK-bank Rotterdam, de MO-groep en de Federatie Opvang.

Per 1 januari 2003 zijn gemeenten verplicht reïntegratie- en sociale activeringstrajecten openbaar aan te besteden. Een welzijnsorganisatie is dan een van de marktpartijen. Het is zaak helder aan te geven welke producten of combinatie van producten de organisatie kan uitvoeren.

Instellingen kunnen met de publicatie inzichtelijk maken welke producten op het gebied van sociale activering kunnen worden uitgevoerd. In de publicatie wordt een modulaire opbouw van trajecten voorgestaan, omdat veel welzijnsorganisaties in de praktijk vaak gedeelten van activeringstrajecten uitvoeren. De modulaire opbouw is vertaald in de beschrijving van een twintigtal afzonderlijke producten die aan de orde kunnen zijn in de vijf trajectfasen: intake, vraagontwikkeling, trajectadvies, trajectuitvoering, uitstroom en nazorg. Aan de hand van een rekenmodel kunnen de directe kosten van de afzonderlijke producten worden berekend. Vervolgens worden met behulp

van integrale kostprijsmethodes de niet-productgebonden kosten van de organisatie (overhead) doorberekend in de productprijzen.

Op het moment wordt de berekeningsmethode in drie typen organisaties geïmplementeerd. Op grond van de ervaringen die in deze trajecten worden opgedaan, zal het NIZW in 2003 een implementatieprogramma opzetten samen met de provinciale ondersteuningsinstituten.

De belangrijkste onderdelen van de handreiking zijn ook te vinden op de website www.lokaalsociaalbeleid.nl

Bestellen

Productbepaling en kostprijsberekening sociale activering. Een handreiking voor de welzijnssector is geschreven door *Wiebe Blauw, Pieter Jans en Iris Leene* en kost 14,75 euro. ISBN 90-5050-981-9 en E 53157.

Verkrijgbaar via de boekhandel of te bestellen bij NIZW Uitgeverij, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht, tel: 030 - 230 66 07;

fax: 030 - 230 64 91;

e-mail: bestel@nizw.nl

<

Criteria voor programma's risicojeugd

In het rapport **Op weg naar veelbelovende en effectieve programma's voor risicjongeren van het NIZW** worden criteria gepresenteerd voor een beoordelingssystematiek voor programma's voor risicjongeren. Deze systematiek moet een antwoord geven op de vraag wat effectieve en veelbelovende programma's zijn voor de begeleiding en behandeling van risicjongeren.

In Nederland bestaan zo'n 530 programma's voor probleemjongeren. Veel interventies

voor risicojeugd komen voort uit initiatieven uit de praktijk. Sommige van deze initiatieven groeien uit tot succesvolle interventies, anderen raken na een tijd in onbruik. Een aantal programma's gaat uit van het versterken van de sociale binding van jongeren, anderen richten zich op normen- en waardenoverdracht. Door het grote aantal interventies en de grote diversiteit is het moeilijk de programma's onderling te vergelijken en de kwaliteit vast te stellen.

Het rapport geeft een overzicht van reeds bestaande criteria voor goede interventieprogramma's. Op basis hiervan hebben de auteurs criteria opgesteld voor veelbelovende en effectieve programma's die specifiek zijn gericht op risicjongeren. De uitwerking van deze criteria mondt uit in een screeningsinstrument. Ook staan de auteurs

stil bij de gevolgen van screenings voor beleid en praktijk: hoe worden uitkomsten van een screening gewaardeerd en hoe kan een oordeel worden gegeven over de stand van zaken? Wat betekenen de resultaten voor de verdere programmaontwikkeling.

Bestellen

Op weg naar veelbelovende en effectieve programma's voor risicjongeren is geschreven door *Marianne Berger en Renée Menger* en kost 6,50 euro. ISBN 90-5050-982-7 en E 23290. Verkrijgbaar via de boekhandel of te bestellen bij NIZW Uitgeverij, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht, telefoon 030 - 230 66 07, fax 030 - 230 64 91, e-mail bestel@nizw.nl

<

De Sociocratische Kringorganisatie Methode

"Elke organisatie die zich wil verbeteren heeft behoefte aan feedback van medewerkers. Cruciale informatie uit de eerste hand is nodig om beter op de wensen van klanten in te spelen, een aantrekkelijker arbeidsklimaat te scheppen, de juiste persoon op de juiste plaats te krijgen enzovoort. Het is deze behoefte aan feedback die zich vertaalt in allerlei vormen van werknemersparticipatie als empowerment, zelfsturende teams, kwaliteitscirkels en de ondernemingsraad. De Sociocratische Kringorganisatie Methode is ook een manier om deze feedback te organiseren. Ze overstijgt de beperkingen van andere participatievormen" (Gerard Endenburg en Pieter van der Mercké, De Sociocratische Kringorganisatie Methode: Medezeggenschap als onderdeel van integrale bedrijfsvoering)

Het laatste nummer van het **Tijdschrift voor Arbeid en Participatie (oktober 2002)** heeft als thema sociocratie en medezeggenschap. Het woordenboek (Koenen) omschrijft sociocratie als een *'beheers- of bestuursvorm waarin alle medewerkers gelijkwaardig meebeslissen, waarin besluiten pas worden genomen als alle betrokkenen van de redelijkheid ervan zijn overtuigd'*. De redactie van TAP constateert dat, hoewel democratie uitgedragen wordt als

één van de belangrijkste wettelijke waarden, het met de democratie in arbeidsorganisaties nog steeds niet wil vlotten. In woorden wordt medezeggenschap dan wel vaak omarmd als *tool-of-management* maar in praktijk wordt een ondernemingsraad door de bedrijfsleiding doorgaans ervaren en bejegend als een *pain-in-the-ass*.

Wil Albada, als minister van Sociale Zaken verantwoordelijk voor de wijziging van de Wet op de Ondernemingsraden in 1979, schrijft dat het Nederlandse model van medezeggenschap internationaal de vergelijking zeker nog kan doorstaan. Tegelijk wijst hij in zijn bijdrage op de nadelen die aan het model kleven: met zijn wettelijke regelingen werkt het een formele opstelling in de hand, die de vrijheid om in redelijk overleg zelf afspraken te maken, op het niveau van de organisatie, in de weg staat. Destijds was een vrijere regeling van medezeggenschap volgens Albada geen haalbare kaart. In het licht van recente ontwikkelingen in arbeidsorganisaties en op het vlak van arbeidsverhoudingen, met name de verregerende decentralisering van de organisatie en spreiding van macht in de vorm van *'ingebouwde medezeggenschap'*, ziet Albada mogelijkheden voor de stap van *'toetsende'*

naar *'interactieve'* medezeggenschap.

Willem van Allerz behandelt de gevolgen van de internationalisering voor medezeggenschap. Nederlandse medezeggenschapsorganen krijgen in toenemende mate te maken met een in het buitenland zetelend management. Dat betekent dat zij letterlijk op afstand komen te staan van de strategisch beleidsvorming. Hij pleit voor een verdere ontwikkeling van integratieve medezeggenschap in grensoverschrijdende ondernemingen op Europees niveau. Arjen van Witteloostuijn ziet de uitbreiding en betere benutting van de huidige mogelijkheden voor medezeggenschap als noodzakelijke voorwaarde om op democratisering gerichte initiatieven zoals de Sociocratische Kringorganisatie Methode een kans te geven. Dat komt niet alleen de werknemers, maar ook de organisatie en de aandeelhouders ten goede.

Gerard Endenburg en Pieter van der Mercké wijden ons in de geheimen in van de Sociocratische Kringorganisatie Methode.

De Sociocratische Kringorganisatie Methode kent vier basisregels:

1. Het consentbeginsel regeert de besluitvorming
2. De organisatie wordt opgebouwd uit kringen

3. De verbinding van een kring met de naasthogere kring bestaat uit een dubbele koppeling

4. Taaktoedeling gebeurt middels het consentbeginsel na een open discussie.

De Sociocratische Kringorganisatie Methode gaat uit van gelijkwaardigheid in de besluitvorming: *"Het beleid wordt door de werknemers gezamenlijk bepaald, terwijl op uitvoeringsniveau een formele hiërarchie blijft bestaan. De inbreng van medewerkers leidt tot rijkere informatie en ideeënconcurrentie, waardoor (ver)beter(de) besluiten kunnen worden genomen. De besluitvorming vindt plaats op basis van het consent-principe wat er op neerkomt dat het onthouden van instemming aan een voorgenomen besluit slechts geaccepteerd wordt wanneer dit met steekhoudende argumenten onderbouwd wordt"*.

De vraag is wie uitmaakt wanneer er sprake is van een steekhoudende onderbouwing. Ook redelijkheid is een begrip dat licht aanleiding geeft tot onenigheid.

De Sociografische Kringorganisatie Methode smaakt naar oude corporatieve wijn in nieuwe zakken. Sjoerd Romme en Stephan Eltink beschrijven de (nog zeer beperkte) ervaringen, die inmiddels bij de opleiding Business Studies aan de

Katholieke Universiteit Brabant zijn opgedaan met de Sociocratische Kringorganisatie Methode. Uitgangspunt van de vormgeving van de opleiding is dat de student als medeproducent actief bij het onderwijsproces wordt betrokken.

De Nederlandse zakenvrouw *"Als kaasmeisjes doen ze het in het buitenland buitengewoon goed. Maar veel verder dan de kaasplank reikt de macht van de Nederlandse vrouw toch niet. Natuurlijk, we hebben Nina Brink en Sylvia Tóth. Wereldberoemd in Nederland. Maar in het buitenland kunnen ze zich bij het feromeen Nederlandse zakenvrouw toch niets voorstellen, zo blijkt uit Fortune's top-50 van machtige vrouwen"* (Het Parool, 26 oktober 2002).

Op de lijst staan wel vier Françaises, een Finse, een Zweedse en een Duitse vrouw. Alsof dat zo spectaculair is. En waar is Hester de Carvalho, de dochter van Freddie Heineken? Blijven drammen is de boodschap van de Franse topvrouw Christine Lagarde, die aan het hoofd staat van 's werelds grootste advocatenkantoor Baker & McKenzie. Maar dan zonder het blad voor vrouwelijke managers, **Avanta**, dat wegens gebrek aan abonnees door uitgever Elsevier Reed is stopgezet. Het laatste nummer (**december 2002**) biedt een terugblik. In 1986 verscheen het eerste nummer van **Vrouw en Bedrijf**. In 1993 werd het blad omgedoopt tot **VB Magazine**. Sinds 1997 ging het blad tot het leven als **Avanta Magazine**. Het blad portretteert tien toekomstige vrouwelijke toppers,

die het helemaal gaan maken in het bedrijfsleven, de Generatie Straks. Neelie Kroes vertelt over haar radicalisering als feministe. Volgens haar zit het glazen plafond weliswaar vooral tussen de oren en zouden vrouwen aardiger voor elkaar moeten zijn, maar de liberale politica vindt ook dat overheidsbemoeienis nodig is om vrouwen over de drempel te helpen.

In het laatste nummer van **Tijdschriften voor Arbeidsvraagstukken** onderzoeken Inge Claringboud en Tanja van der Lippe de achtergrond van de achterstand van vrouwen in leidinggevende posities op basis van gegevens van de Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA). Hun belangrijkste conclusie luidt dat het werken in deeltijd de carrièremogelijkheden van veel vrouwen in de weg staat (terwijl getrouwd zijn en kinderen hebben het carrièrespectief van mannen juist ten goede komt). Van belang is volgens de onderzoeksters bovendien dat mannen werkzaam zijn in meer sectoren dan vrouwen zodat er meer managementposities open liggen voor hen. Maar ook als rekening wordt gehouden met deze belemmerende factoren, blijkt dat vrouwen nog steeds minder kans maken op een leidinggevende functie dan mannen. In hoeverre dat een gevolg is van discriminatie of van een gebrek aan ambitie, kon niet worden vastgesteld. In het licht van het tekort van hoogopgeleide managers en de onderbenutting van het vrouwelijk *'menselijk kapitaal'* pleiten de onderzoeksters ervoor dat organisa-

ties hun bezwaren tegen leidinggeven in deeltijd inruilen voor een creatieve, positieve houding tegenover leidinggeven in deeltijd.

Bouwen aan betrokkenheid *"We ontwikkelen ambitieuze projecten in achterstandswijken. Voor de bewoners levert dat werkgelegenheid op en het imago van de buurt gaat erop vooruit"* (Gerd Leers, burgemeester van Maastricht)

Centraal in het novembernummer van **Vitale Stad, vakblad voor stedelijke vernieuwing en leefbaarheid** staat het 'Maastrichtse Model' van sociale vernieuwing gebaseerd op de koppeling van sterkte en zwakte. In dat kader wordt er aandacht besteed aan de succesvolle bestrijding van langdurige werkloosheid en de verbetering van de wijk economie in Wittevrouwenveld. Ook worden de eerste resultaten gepresenteerd van de Maastricht *Kwaliteit-van-leven Studie* waarin nog eens wordt aangetoond dat kinderen zich gezonder voelen als ze in buurten wonen met een hogere sociaal-economische status, een sterkere sociale cohesie of meer informele sociale controle. Kinderen, die in arme buurten wonen, ondervinden daar nadeel van, ongeacht of ze zelf arm zijn of niet.

Fatsoen *"Fatsoen betekent je anders voordoen dan je bent. En dat is not done"* (Gabriel van den Brink)

De begrippen normen, waarden, moraal en fatsoen zijn in de huidige politiek-maatschap-

pelijke discussie totaal losgeslagen. **Filosofie Magazine (november 2002)** hoopt dat Andreas Kinneging, filosoof en moralist en medeoprichter van de conservatieve Edmund Burke Stichting, en Gabriel van den Brink, filosoof en cultuurocioloog, iets zinnigs hebben toe te voegen aan de discussie. Terwijl Kinneging de fatsoenscrisis terugvoert tot de centrale waarden van de Franse revolutie -vrijheid en gelijkheid- legt Van den Brink een relatie met de overgang van een industriële samenleving naar een dienstensamenleving, die een hogere fatsoensdrempel opwerpt. Beiden waarschuwen voor een verharding van de samenleving. Kinneging: *"Ik kan alleen maar hopen dat we het pad van de waarden vinden. En niet dat pad van de normen en de regeltes. Dat is levensgevaarlijk en dat gaat richting een totalitaire staat"*. Van den Brink: *"De eerste reactie op onfatsoen en hufterigheid is altijd repressie. De maatschappelijke codes zullen de komende jaren met grotere repressie worden opgelegd"*.

<

G e c e r t i f i c e e r d

Voor instellingen binnen de kinderdagopvang en het peuterspeelzaalwerk is certificering inmiddels een bekend verschijnsel. Zo'n tachtig instellingen hebben hun interne bedrijfsprocessen beschreven en zijn gecertificeerd volgens de HKZ-norm. Stichting de Garve in Lochem kreeg op 25 november het eerste ISO 9001 kwaliteitscertificaat voor een brede welzijnsinstelling uitgereikt.

Alex Jansen, directeur van De Garve, realiseert zich dat het behalen van het certificaat niet een eindpunt is, maar veeleer een eerste mijlpaal. Vanaf nu zal het er om gaan de kwaliteit in stand te houden. Met het bestaande personeel is het hele kwaliteitstraject afgelegd, maar ook in de toekomst zullen nieuwe medewerkers tot op het bod door drongen moeten zijn van het kwaliteitsbeleid.

Al sinds 1997 is men bij Stichting de Garve enigszins ongestructureerd aan de slag met het kwaliteitsbeleid. In november 1997 is een werkgroep van vijf personen ingesteld die, in samenwerking met alle geledingen van de instelling, werkt aan het opstellen van een kwaliteitshandboek. In eerste instantie is men begonnen met het beschrijven van de achttien verschillende processen en procedures die men onderscheidde bij de verschillende producten in het welzijnswerk.

Stichting De Garve is in het afgelopen decennium gegroeid van vijftien naar tachtig medewerkers en had er behoefte aan om verschillende bedrijfsprocessen systematisch vast te leggen. Pas in de loop van dit proces werden de ISO-normen erbij

gepakt. Toen bleek echter dat de van binneuit beschreven processen bijna naadloos pasten binnen de formele voorschriften. De werkgroep en de medewerkers van de Garve vonden het een leerzaam proces. Men ontdekte manco's in de bestaande werkwijzen en er kwam een uitwisseling van informatie op gang tussen de verschillende onderdelen van de organisatie. Het ontwikkelen van het kwaliteitsbeleid werd op deze manier door de medewerkers niet gezien als een bureaucratische, papieren rompslomp, maar als een mogelijkheid om de werkzaamheden eens tegen het licht te houden en te zien of verbeteringen mogelijk zijn.

Kwaliteitsstelsel

Mevrouw van Duijn, burgemeester van Lochem zei trots te zijn op De Garve en op de kwaliteit die de instelling levert. "De Garve is verweven met alle lagen van de Lochemse samenleving." Ze vindt de wijze waarop momenteel wordt gewerkt in de wijkaanpak, waarin door middel van een convenant een samenwerking is gesmeed tussen verschillende partners, een goed voorbeeld van de zorgvuldige wijze waarop het welzijnswerk kan functioneren.

Stelsels van kwaliteitszorg vergelijkbaar maken

De komst vanuit Den Haag naar de Achterhoek was 'een kleine wereldreis', aldus Theo van Gennip, directeur van de MO-groep. Een opmerkelijke uitspraak voor de directeur van een landelijk werkende instelling. Van Gennip pleitte voor vergelijkbare stelsels voor kwaliteitszorg, het liefst via het HKZ-model. Het heeft verschillende voordelen als voor het welzijnswerk ook de HKZ-norm wordt toegepast. Zo wordt het eenvoudiger om informatie tussen verschillende instellingen uit te wisselen; wordt het binnen de instelling beter mogelijk om een ketenbenadering toe te passen en worden de verschillende producten en diensten duidelijker omschreven. Volgens hem is het echter nodig dat de overheid financien

beschikbaar stelt om de ontwikkeling van een kwaliteitssysteem mogelijk te maken.

De directeur van de MO-groep waarschuwt de ook voor de gevolgen van de mindere politieke aandacht voor welzijnswerk: als er bezuinigd wordt is welzijn vaak als eerste de klos. Volgens hem heeft kwalitatief goede dienstverlening gewoon zijn prijs. Dat betekent dat bij bezuinigingen niet langer de kaasschaaf over de producten kan worden gehaald en overal wat minder kwaliteit kan worden geleverd. Bij bezuinigingen zullen gewoon minder producten moeten worden geleverd. De kwaliteit staat voorop!

Personeelsleden

Mevrouw Smulders, directeur van Directie Sociaal Beleid van het ministerie van VWS vond het een feestje. De zichtbaarheid van het welzijnswerk lijkt de laatste jaren te vervagen, maar door zich te onderscheiden op prijs en op dienstverlening kan het welzijnswerk zich weer op de kaart zetten. Het ministerie ervaart echter dat het lokaal welzijnswerk is gedecentraliseerd, waardoor het ministerie er geen zeggenschap meer over heeft. Smulders nodigde daarom burgemeester Van Duijn en De Garve uit om samen met de VNG en de MO-groep aan te kloppen bij VWS om te zien wat er op het vlak van kwaliteitsbeleid nog verder moet worden ontwikkeld.

Mevrouw Smulders mocht vervolgens de certificaten uitreiken aan personeelsleden van de verschillende geledingen van De Garve. Dit symboliseert dat de primaire processen heel centraal staan. Het gaat niet om de directeur, maar om de personeelsleden die dagelijks het kwaliteitsbeleid in de praktijk moeten brengen.

Bottom-up

Wellicht wist Hans van Moorsel, voorzitter van het bestuur van De Garve, dat de directeur er op deze manier wat bekaaid af zou komen. Hij greep de afsluiting van de bijeenkomst aan om Alex Jansen te roemen als grote inspirator die het proces heeft aangestuurd en ervoor heeft gezorgd dat de

welzijnswerk

Mevrouw Smulders van het ministerie van VWS reikt de certificaten uit aan personeelsleden van verschillende geledingen van De Garve (vlnr: jongerenwerker, peuterspeelzaalmedewerkster, schoonmaakster)

schouder eronder werden gezet. Als dank kreeg Alex Jansen een schilderij aangeboden. Deze waardering werd van harte ondersteund door het managementteam en alle medewerkers.

Processen beschreven vanuit bottom-up benadering

Volgens Alex Jansen hoeft de beschrijving van de bedrijfsprocessen niet te leiden tot vermindering van de spontaniteit in de instelling. Het tien centimeter dikke handboek moeten niet bureaucratisch worden gehanteerd, maar er zal constant kritisch worden gekeken op bijstelling is gewenst. Het handboek is algemeen sturend, richtinggevend en niet te gedetailleerd uitgewerkt.

Zo terugkijkend op het proces vindt Alex Jansen dat hij ongeveer op dezelfde manier aan de slag zou gaan als hij het nog eens moest doen. Hij zou echter wel eerder beginnen om het proces te structureren. In de beginperiode was de voortgang teveel op ad hoc basis en afhankelijk van de waan van de dag en de druk van de agenda's. Hij zou nu direct de werkgroep installeren. Het geheim van het succes ligt volgens hem in het bottom-up proces dat binnen de instelling is toegepast. Er is geen externe adviseur aangetrokken die de processen op papier zet, maar gebruik gemaakt van de kennis en motivatie van de personeelsleden. De werkgroep heeft het kwaliteitsbeleid vanuit de klei opgebouwd. Het is daarmee een proces geworden dat niet van bovenaf is opgelegd. De medewerkers op

alle niveaus en in alle functies hebben het zelf gedaan. Ook de secundaire processen in de instelling zijn vanuit een bottom-up benadering beschreven. Zo is met de OR gepraat over de employability. Op basis van dit gesprek is een notitie gemaakt, die vervolgens weer verder in discussie is gebracht. Vanuit een open gesprek kwamen tot opvattingen die in nota's zijn verwoord en vervolgens zijn vastgesteld.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.degarve.nl

<

De kracht van

Sociaal-artistieke projecten

Het Actieplan Cultuurbereik biedt de mogelijkheid tot artistieke projecten in het opbouwwerk, waardoor een relatie kan worden gelegd tussen kunst, cultuur en opbouwwerk. In het artikel *De kracht van cultuur in MO 190* betoogde de Deventer cultuurmakelaar hoe en waarom sociaal-artistieke projecten van grote emancipatoire en culturele betekenis kunnen zijn voor achterstandsgroepen. Maar hoe gaat het in de praktijk? Nogmaals een kijkje in het Deventer laboratorium.

Het Actieplan Cultuurbereik is een initiatief van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen (OC&W), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg. In het plan participeren dertig grote gemeenten en de twaalf provincies. In het artikel *De kracht van cultuur in MO 190* heb ik vier soorten projecten beschreven die zich in hun organisatie en resultaten onderscheiden vanwege een oriëntatie op respectievelijk (1) sociaal-artistieke vorming, (2) organisatie, (3) productie en (4) voorzieningen, inclusief de programmering van culturele instellingen. Maar daarmee zijn we er nog niet. De emancipatoire en artistieke doelen kunnen zijn gelieerd aan een specifieke doelgroep (categoriaal) of aan een specifieke wijk, buurt of plein (territoriaal). En alle gradaties daartussen. Bovendien moet met het oog op de structurele ontwikkeling van sociaal-artistieke activiteiten niet alleen de actuele projectondersteuning scherp zijn. Er moet ook worden gewerkt aan structurele beleidsont-

wikkeling bij culturele instellingen en maatschappelijke organisaties zodat deze bij gebleken succes de kar verder willen en kunnen trekken. Maar je kan niet alles tegelijk. Waar te beginnen? Wat te kiezen? Nogmaals een kijkje in het Deventer laboratorium.

Prioriteiten

In Deventer heb ik eerst een nulmeting uitgevoerd. Deze heeft geresulteerd in kwantitatieve informatie en in een kwalitatieve analyse in welke mate sociaal-artistieke activiteiten al voorkomen in Deventer en wat de kansen en bedreigingen daarvoor zijn in de nabije toekomst. Vervolgens heb ik op basis van de nulmeting prioriteiten gesteld en meetbare doelen geformuleerd in een werkplan voor de gehele projectperiode tot eind 2004. Hieronder volgt een weerslag daarvan. Daarbij worden vanuit de Deventer praktijk een aantal observaties gedaan die overigens exemplarisch zijn voor programma's met een vergelijkbare benadering in Nederland en andere Europese landen.

Doelgroepen

De eerste doelstelling van het programma heeft betrekking op specifieke doelgroepen (categoriaal) en beoogt *het bevorderen van actieve deelname van wijkbewoners, autochtonen, allochtonen en jongeren aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur (doelstelling 1)*. Gedoeld wordt op achterstandsgroepen met relatief lage inkomens en lage scholing en daarmee in de regel ook een lage graad van (cultuur)participatie.

Op grond van de positiebepaling en nulmeting wordt, wanneer het de ondersteuning van specifieke doelgroepen betreft, een prioriteit gelegd bij **sociaal-artistieke vorming en organisatie**. Uit de nulmeting blijkt dat achterstandsgroepen binnen het eigen netwerk wel actief zijn met de reproductie van eigen cultuur, maar daarbij geen contact hebben met professionals uit het culturele veld. Dat resulteert in stagnatie binnen de eigen leefwereld en het onbenut

Werkconferentie

Op donderdag 30 januari wordt in Deventer een werkconferentie georganiseerd over Sociaal Artistieke Projecten in de Wijk. Doel van de werkconferentie is bewoners, kunstenaars, opdrachtgevers en intermediairen te inspireren (nog) meer en betere sociaal-artistieke projecten aan te gaan. Op het programma staan onder meer een inleiding van Eric Corijn van de VU Brussel die goed is ingevoerd in de ontwikkeling van sociaal-artistieke projecten in Vlaanderen en Brussel, presentaties van actuele praktijken in Deventer en elders in Nederland, en een expositie van het Centre of Creative Communities over sociaal-artistieke projecten in andere Europese landen. Daarnaast is er veel ruimte voor informatie, ontmoeting en debat. De conferentie vindt plaats in activiteitencentrum De Venen in de Rivierenwijk van 13:00 tot 17:30, met een aansluitend informeel programma in de avonduren. Er is een beperkt aantal plaatsen voor geïnteresseerden van buiten Deventer. Aanmelden kan bij Sikko Cleveringa, Culturele Raad Deventer, tel: 0570 - 611416, e-mail: projecten@cultureleraad.nl

blijven van deze culturele bronnen voor de Deventer samenleving. Investeren in artistieke vorming en organisatie moet bijdragen aan het verbeteren en vernieuwen van uitingen vanuit eigen cultuur en traditie, en de opbouw van eigen culturele deskundigheid en competentie van specifieke achterstandsgroepen. Daarbij hoort ook het ontwikkelen van een bredere culturele belangstelling bij deze groepen en het scouten

in de praktijk

Leerlingen van de Borgloschool aan het werk aan een kunstproject van Joep Zander. In het kader van het project de Brede School zullen de komende anderhalf jaar in totaal vijftien sociaal-artistieke projecten plaatsvinden op een vijftal basisscholen in de achterstandswijken van Deventer. Het project wordt uitgevoerd door culturele instellingen in Deventer en wordt ondersteund door de landelijke organisatie Kunstenaars & Co

van talenten die zich vanuit de eigen cultuur verder kunnen ontwikkelen.

Er wordt primair gekozen deze culturele initiatieven te laten ontstaan vanuit bestaande zelforganisaties en andere 'ontmoetingsplaatsen' van achterstandsgroepen en niet door integratie van achterstandsgroepen in gevestigde verenigingen van autochtone leden (en met een bovenmodaal inkomen).

De eerste aandacht kan dan uitgaan naar de opbouw van deskundigheid en culturele competentie in plaats van moeizame integratie. Bovendien is er bij zelforganisaties een aantoonbare belangstelling voor sociaal-artistieke projecten. De gevestigde culturele organisaties hebben daar veel minder belang bij.

In het geval van sociaal-artistieke vorming wordt wel gekozen voor stedelijke projec-

ten die verscheidene doelgroepen tegelijk kunnen bereiken met een aanbod 'op maat'. Het streven is om daarmee, ondanks de geringe omvang van de diverse doelgroepen afzonderlijk, toch een groot en aansprekend project aan te kunnen bieden en uiteindelijk ook de groepen te verleiden zich voor elkaars proces en resultaten te interesseren (zoals het in het voorgaande artikel genoemde project Schuttingtaal). Activering van Turkse groepen krijgt extra aandacht, omdat deze in de stad getalsmatig veruit in de meerderheid zijn. Bovenstaande overwegingen zijn vertaald in twee meetbare doelen:

1.1 Sociaal-artistieke vorming: realisatie van stedelijke vormingsprojecten door culturele instellingen gericht op zelforganisaties en andere 'ontmoetingsplekken' van achterstandsgroepen. Daarbij wordt gestreefd naar drie stedelijke projecten in vier jaar.

1.2 Sociaal-artistieke organisatie: realisatie en optimalisatie van stedelijke culturele organisaties, zoals amateurverenigingen, kunstenaarsinitiatieven of andere vormen van duurzaam cultureel initiatief en ondernemerschap vanuit de bestaande netwerken van achterstandsgroepen. Gestreefd wordt naar een optimalisatie van de bestaande organisaties en de realisatie van vier tot zes nieuwe organisaties in vier jaar.

Sociaal-artistieke productie en programmering van culturele uitingen van specifieke achterstandsgroepen op stedelijk niveau hebben een lagere prioriteit. De desbetreffende groepen zijn lokaal onvoldoende talrijk en koopkrachtig om een draagvlak te vormen voor een structurele inspanning in die zin. Op wijkniveau kunnen deze uitingen wel aandacht krijgen, mits bewoners deze willen integreren binnen het culturele programma in hun wijk (zie doelstelling 2). Incidentele aandacht voor deze uitingen op stedelijk niveau is ook denkbaar, maar daar is geen Programma Cultuurmakelaar voor nodig (zoals een eenmalig festival of optre-

De kernploeg van UFUK. De stichting UFUK maakt vanuit Deventer een landelijke krant voor de Turkse gemeenschap in Nederland en organiseert regelmatig voor eigen rekening debatten en culturele manifestaties. Zij staat nu in de startblokken als trekker van het Turkije Festival, een gezamenlijk project van een groot aantal culturele instellingen en maatschappelijke organisaties in Deventer.

actie met culturele organisaties en instellingen. Ik streef naar gemiddeld zes culturele gebeurtenissen per wijk per jaar in tenminste twee wijken.

Sociaal-artistische vorming en organisatie kunnen ook aandacht krijgen in de wijk, mits specifieke doelgroepen daartoe initiatief nemen en dat plaats laten vinden in de wijk, zoals bijvoorbeeld een workshop van een stedelijk georganiseerd vormingsproject in het activiteitencentrum van de wijk (zie doelstelling 1). Het ligt echter niet in de bedoeling te investeren in een breed algemeen wijkgericht aanbod van culturele vorming en organisatie voor 'de wijkbewoner' (zoals het voormalige sociaal-cultureel werk). Dat lijkt geen reëel toekomstperspectief te hebben omdat zeker in achterstandswijken 'de wijkbewoner' met een gedeelde cultuur niet (meer) bestaat. Er zal bij het wijkgericht werken wel aandacht zijn voor de ontwikkeling van vormingsactiviteiten in het kader van de brede school. Dat is feitelijk doelgroepgericht (kinderen) maar heeft als het goed gebeurt ook een belangrijke impact in de wijk. In dat geval lijkt het meer dan bij volwassenen ook mogelijk om van een door de kinderen gedeelde multiculturele cultuur uit te gaan.

Organisaties

De derde doelstelling van het programma heeft betrekking op professionele culturele instellingen en maatschappelijke organisaties (institutioneel) en beoogt 'het bevorderen van samenwerking tussen culturele instellingen, amateurkunstorganisaties onderling en met andere disciplines zoals onderwijs, buurtwerk, ook buiten institutionele kaders (doelstelling 3)'.

In de nulmeting is geconstateerd dat sociaal-artistische projecten niet tot de kernactiviteiten van culturele en maatschappelijke organisaties behoren. Maatschappelijke organisaties zoals zelforganisaties, welzijns-werk, scholen, woningcorporaties concentreren zich op sociale doelen. Culturele

dens op Koninginnedag). Uitzondering vormt de Turkse gemeenschap, omdat Deventer daarbij mogelijk een regionale en deels nationale rol kan en wil spelen. In dat kader wordt aangestuurd op de organisatie van een jaarlijks Turkije Festival Deventer door de gezamenlijke Deventer culturele instellingen in interactie met Turkse maatschappelijke organisaties en culturele sleutelfiguren.

Wijken

De tweede doelstelling van het programma heeft betrekking op specifieke wijken (territoriaal) en beoogt 'het verbeteren van het culturele leefklimaat in verschillende delen van de stad, aansluitend bij de diversiteit onder de bevolking (doelstelling 2)'.

Door investering in artistieke productie en programmering moeten bewoners van achterstandswijken zelf hun culturele agenda kunnen realiseren

Bij projecten gericht op de wijk wordt binnen het programma een prioriteit gelegd bij **sociaal-artistische productie en programmering**. Daarbij wordt gestreefd naar producties die in interactie met de bewoners

tot stand komen en voor een breed publiek toegankelijk en interessant zijn. In de eerste plaats voor publiek in de wijk, maar daarnaast ook voor buitenstaanders (kan bijdragen aan positief zelfbeeld en imago van de wijk). Vorming en organisatie zijn meer particuliere en besloten activiteiten die in een wijk niet zo zichtbaar zijn en daarmee ook niet direct het leefklimaat zullen bevorderen voor grote groepen bewoners.

Productie en programmering kunnen dat wel. De investeringen in artistieke productie en programmering moeten ertoe leiden dat bewoners van achterstandswijken zelf hun culturele agenda in de wijk kunnen realiseren. Prioriteit ligt bij de achterstandswijken. Deze overwegingen zijn ook vertaald in twee meetbare doelen:

2.1 Sociaal-artistische productie: realisatie van beeldende kunst en podiumkunst in achterstandswijken door bewoners in interactie met professionele kunstenaars. Er wordt gestreefd naar gemiddeld twee producties per wijk per jaar in tenminste twee wijken (Deventer is administratief onderverdeeld in zes wijken).

2.2 Sociaal-artistische programmering: realisatie van culturele programmering in achterstandswijken door bewoners in inter-

instellingen op artistieke. Dat hoort ook zo. Toch is het teleurstellend hoe weinig contact er is tussen maatschappelijke organisaties en culturele instellingen. Een stad als Deventer kent een groot aantal relatief krachtige culturele instellingen en maatschappelijke organisaties. Maar tussen instellingen bestaat er voor geen van de vier typen van sociaal-artistieke activiteiten een samenhangend beleid. Dat is overigens in veel steden zo. Veel gehoorde verklaringen zijn de reeds gebrekkige capaciteit voor de eigen kernactiviteiten en het gegeven dat het aangaan van samenwerking op zich al veel tijd kost. Maar tegelijk weten de meeste betrokkenen ook dat de sociaal-artistieke combinatie zeer aansprekende resultaten kan opleveren. Ook binnen de eigen doelstellingen, zowel voor de doelgroep als voor de betrokken organisatie. Er is dus wel bereidheid tot de ontwikkeling van praktijken en beleid. Mits met externe ondersteuning van bijvoorbeeld een cultuurmakelaar.

Op alle vier de fronten kan de Cultuurmakelaar dus ook aan (en in de slag) gaan met de desbetreffende culturele en maatschappelijke organisaties. De prioriteit ligt echter bij (3.1) **sociaal-artistieke vorming** en (3.2) **sociaal-artistieke productie**. Vorming omdat daarmee op een laagdrempelig niveau een eerste contact tot stand kan komen tussen achterstandsgroepen en artistieke professionals. Productie omdat deze voor een doelgroep kan resulteren in een ultieme 'artistieke bewerking' van de eigen cultuur. Die daarmee een nieuwe zeggingskracht kan krijgen voor zowel de eigen groep als voor het grotere publiek. Voor een deel gaat het hier om een latente vraag en belangstelling bij de doelgroepen. Die kan echter met een experimenteel aanbod vanuit de instellingen worden 'gewekt'. Denk aan sociaal-artistieke vorming binnen zelforganisaties en basisscholen en beeldende kunstproducties met bewoners in wijken.

Met betrekking tot vorming wordt gestreefd naar de ontwikkeling van effectief gezamenlijk beleid van het Centrum voor Muziek, Dans en Kunsteducatie en belangrijke welzijnsorganisaties in de stad als Raster welzijnsgroep (onder andere activiteitencentra, kinderopvang, jongerenwerk en opbouwwerk).

Met betrekking tot productie gaat het om het beleid van het Centrum Beeldende Kunst (en een eventuele intermediair voor

podiumkunsten) en de 'Deventer Wijkaanpak' met haar wijkteams en convenantpartners (stedelijke zelforganisaties, woningcoöperaties en lokaal bedrijfsleven). Als dat eenmaal overtuigend staat zullen doelgroepen zich in tweede instantie waarschijnlijk ook duurzaam cultureel willen gaan organiseren en zich duurzaam toegang willen verschaffen tot professionele culturele producten, diensten en voorzieningen. Niet noodzakelijk om een eerste ervaring op te doen. Wel voor een duurzame sociaal-artistieke ontwikkeling. De daarvoor verantwoordelijke organisaties kunnen daar dan vanuit een effectieve vraag op worden aangesproken.

Programma Cultuurmakelaar Deventer
Het 'Programma Cultuurmakelaar Deventer' is nieuw in Deventer. Aan het einde van de eerste fase moet niet alleen kunnen worden gemeten of de doelen zijn bereikt. Indien de eerste ervaring naar meer smaak moet ook een uitspraak kunnen worden gedaan hoe dit programma verder institutioneel kan worden ontwikkeld en ingebed binnen de institutionele infrastructuur in Deventer. Doelstelling nummer vier van het programma is om antwoord te krijgen op die vraag. Wat kunnen maatschappelijke en culturele organisaties op termijn binnen het kader van hun eigen beleid doen en wat moet wellicht structureel een taak worden van de Culturele Raad of van een andere organisatie? De intentie is om zoveel mogelijk taken bij de organisaties zelf neer te leggen. Vanwege de ongebruikelijke combinatie van sociale en artistieke doelen bestaat het vermoeden echter dat dit nooit geheel het geval zal zijn. Het is in ieder geval zeker dat er bij aanvang een dankbare taak ligt voor de cultuurmakelaar. Hij heeft daarbij de volgende rollen gekregen:

Kennisbemiddeling (transfer): iedereen die in Deventer met een sociaal-artistieke activiteit aan de slag wil, kan zich daarover, informeren bij de cultuurmakelaar. Hij functioneert als een spin in het web die kan doorverwijzen naar relevante praktijken, ervaringsdeskundigen, subsidiemogelijkheden en andere voorzieningen met betrekking tot sociaal-artistieke projecten op lokaal en landelijk niveau. In de loop van het programma worden relevante informatiebronnen en ervaringen ook gedocumenteerd en op verschillende manieren gepresenteerd voor een breder publiek (zoals tijdens de werkconferentie van 30 januari).

Projectontwikkeling (innovatie): de cultuurmakelaar beschikt over tijd en middelen om de ontwikkeling van sociaal-artistieke projecten te ondersteunen. Organisaties hebben vaak zelf niet de tijd en kennis om de juiste mix van doelen, activiteiten, mensen en middelen vast te stellen. De cultuurmakelaar heeft in principe die tijd en kennis wel en heeft daarbij ook een eigen fonds voor cofinanciering (22.500 euro per jaar). Hij geeft voorrang aan de ontwikkeling van projecten die leiden tot concrete veranderingen en resultaten bij achterstandsgroepen, in achterstandswijken en bij achterstandsorganisaties die volgens de positiebepaling en nulmeting prioriteit hebben. Eind 2004 moet daar in ieder geval wat gebeurt zijn. Als er uit die hoek geen initiatieven komen stapt hij zelf op de fiets en spreekt mensen aan om poolshoogte te nemen en initiatieven aan te jagen. Is er capaciteit over, dan kunnen ook andere initiatieven aandacht krijgen.

Het lijkt wel opbouwwerk...

Procesbegeleiding (kwaliteitszorg): de cultuurmakelaar is zelf uitdrukkelijk nooit projecteigenaar of uitvoerder van een project. Beide rollen zouden al spoedig leiden tot een verzadiging en overbelasting van de beschikbare capaciteit. Bovendien garandeert deze beperking dat maatschappelijke en/of culturele instellingen vanaf het begin moeten besluiten of ze zelf verantwoordelijkheid willen nemen voor dit soort projecten en concrete afspraken moeten maken over de rolverdeling bij de uitvoering. Daarmee wordt dan direct een aanzet gegeven voor de ontwikkeling van beleid tussen de betrokken instellingen. De cultuurmakelaar jaagt aan en voorziet in de smeerolie om dit proces soepel te laten verlopen. Daarbij ondersteunt en adviseert hij projecteigenaren en uitvoerders bij het inzetten, optimaliseren en evalueren van doelstellingen, activiteiten, mensen en middelen in de loop van een project. Praktisch voor de betrokkenen en ook leerzaam voor de makelaar en zijn netwerk. Het lijkt wel opbouwwerk...

<

Cd-rom Cliëntvolgsysteem

Bij het NIZW is de cd-rom Cliëntvolgsysteem Buurtgerichte Sociale Activering verschenen. Dit is een geautomatiseerd cliëntvolgsysteem voor projecten op het gebied van sociale activering, in het bijzonder burgergerichte sociale activering.

Het cliëntvolgsysteem is een hulpmiddel om persoonlijke gegevens te verwerken, individuele trajecten te volgen, te communiceren in grote netwerken en af te rekenen met opdrachtgevers. Het is tussen 2000 en 2002 in het landelijke pilotproject

Buurgerichte Sociale Activering getest en bijgesteld. Met een registratiesysteem krijgen gebruikers snel en overzichtelijk antwoord op bepaalde vragen. De vraag is afhankelijk van het doel van de registratie. Deze doelen kunnen uiteenlopen. De cd-rom Cliëntvolgsysteem Buurtgerichte Sociale Activering is specifiek gericht op de hoofdvragen van opdrachtgevers. De rapporten geven het aantal deelnemers, de fase waarin de trajecten verkeren, de resultaten en de bestede uren, zowel in totaal als per traject. Uitbreiding van de standaard instelling is mogelijk.

Meer informatie:
www.lokaalsociaalbeleid.nl/bsa

Bestellen
*Cliëntvolgsysteem Buurtgerichte Sociale Activering kost 75 euro. ISBN 90-5957-009-X en E 529762. Verkrijgbaar via de boekhandel of te bestellen bij:
NIZW Uitgeverij, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht, tel: 030 - 230 66 07; fax: 030 - 230 64 91; e-mail: bestel@nizw.nl <*

De geraniums voorbij

Het boek *De geraniums voorbij: diversiteit en maatschappelijke betekenis van 65 - 85 jarigen* brengt de diversiteit van ouderen in beeld en laat een ander licht schijnen op deze groep. LBL, expertisecentrum leeftijd en maatschappij presenteerde het boek onlangs op 50+ beurs in Utrecht.

Het woord ouderen roept vaak het beeld op van hulpbehoevendheid, gezondheidsproblemen en een vergrijzende maatschappij. Het gevolg daarvan is niet alleen dat een groot menselijk potentieel onbenut wordt

gelaten, maar ook dat mensen niet het leven kunnen leiden dat ze graag willen. Ouderen voelen zich aan de kant gezet en gaan zelf op zoek naar maatschappelijk nuttige bezigheden. *De Geraniums voorbij* laat een ander geluid horen en belicht de enorme maatschappelijke betekenis van deze groep. In het boek staan zeventien mannen en vrouwen in de leeftijdsgroep 65 tot 85 jaar centraal. Zij spreken zich uit over hun bezigheden, hun toekomstwensen en het ouder worden. Door de diversiteit van ouderen in de schijnwerper te zetten, worden nieuwe

en meer genuanceerde beelden van ouderen zichtbaar. Deze nieuwe beelden laten zien dat veel ouderen de geraniums voorbij zijn.

De geraniums voorbij, Margit van der Steen, foto's Gon Buurman. Verkrijgbaar bij LBL, expertisecentrum leeftijd en maatschappij in Utrecht, door 13 euro over te maken op ABN-AMRO 42.45.76.872 onder vermelding van adresgegevens en De geraniums voorbij. <

Kwaliteitsspel

Stichting Vrijwilligers Management (sVM) heeft in samenwerking met een aantal welzijnsorganisaties het al eerder ontwikkelde 'Kwaliteitsspel voor de vrijwillige zorg' op maat gemaakt voor de welzijnssector.

Kwaliteit wordt steeds belangrijker, ook in de welzijnssector. Maar hoe geef je het abstracte begrip kwaliteit handen en voeten als het om vrijwilligerswerk gaat? En hoe kun je met vrijwilligers werken aan kwaliteit. Om een antwoord te zoeken op deze en andere

vragen heeft sVM het Kwaliteitsspel Vrijwilligerswerk voor de welzijnssector ontwikkeld. Doel van het spel is op creatieve wijze met vrijwilliger, beroepskrachten en klanten in gesprek te gaan over de kwaliteit van het vrijwilligerswerk. Het spel bevat vier instrumenten, elk gericht op een betrokken doelgroep: de Kwaliteitsthermometer voor de begeleiders van vrijwilligers; het Vrijwilligersspel voor de vrijwilligers; het Bloemenspel voor bezoekers en deelnemers aan activiteiten en het Profspel voor de beroepskrachten. Met de concrete resulta-

ten van deze instrumenten kunnen welzijnsorganisaties gericht werken aan een betere vrijwillige dienstverlening.

Bestellen
Het Kwaliteitsspel Vrijwilligers is te bestellen bij sVM, tel: 030 - 233 39 37. Kosten (exclusief verzendkosten) 75 euro. Meer informatie: René Edinga, tel: 030 - 236 1061; e-mail: r.edinga.svm@svmgroep.nl <

Twente

Als de noaber een vreemde wordt. De saamhorigheid onder bewoners van het platteland staat onder druk, zo constateren de vrouwenorganisaties Passage Overijssel en ZijActief. Samen met de Overijsselse Vereniging van Kleine Kernen (OVKK) willen deze het aloude Twentse begrip 'noaberschap' nieuw leven inblazen, aldus **De Twentsche Courant Tubantia van 23 oktober**. Zij beginnen met het project 'De kern in'. Het is, zeggen Anna Zanen van de christelijk-maatschappelijke vrouwenbeweging Passage Overijssel en Marie-Louise Vissers van het katholiek vrouwen netwerk ZijAktief, zo langzamerhand een broos begrip geworden. noaberschap. Eeuwenlang kende elke plattelander de ongeschreven regels en wetten die moesten worden nageleefd om volwaardig lid van de plattelands- en/of dorpsgemeenschap te kunnen zijn. Noaberschap was elkaar nabij zijn, elkaar helpen, in goede, maar vooral ook in kwade tijden, en ook als het niet goed uitkwam. Maar, zo stellen Zanen en Vissers vast: ook in de dorpen is het leven veranderd, misschien wel stadser geworden. De samenstelling van de bevolking is gewijzigd. "En dat is niet alleen een gevolg van de 'import'. Door allerlei invloeden zijn ook plattelanders er andere opvattingen op na gaan houden," meent Vissers. Ook andere zaken spelen een rol: woonwijken in dorpen worden bevolkt door gezinnen van tweeverdieners. De toegenomen mobiliteit maakt het mogelijk om (ver) buiten het dorp te werken, te winkelen, uit te gaan en vrije tijd te besteden. "Daar komt bij: om de omgeving mooi te houden mocht er van de overheid in veel dorpen haast geen woningbouw plaatshebben. Gevolg is geweest dat veel jonge mensen, naar elders zijn vertrokken. Bovendien: veel winkels en andere voorzieningen zijn verdwenen," zegt Zanen, Vissers, aanvullend: "Het belangrijkste van zo'n winkel voor een dorpsgemeenschap is niet dat je er een pak melk kunt kopen, maar dat je elkaar kunt treffen om even bij te praten over de nieuwtjes uit het dorp." Alle veranderingen hebben volgens Zanen en Vissers hun invloed gehad op de sociale samenhang in de dorpen en op het platteland. De saamhorigheid, wellicht wel het meest kenmerkende facet van 'noaber-

schap' en de basis van een vitale dorps-/plattelandsgemeenschap, staat onder druk. Met het project 'De kern in' willen vrouwenorganisaties, samen met de OVKK, de saamhorigheid bevorderen en -waar nodig- nieuw leven inblazen. Inmiddels is het project met een eerste werkconferentie gestart. Daaraan namen vertegenwoordigers van ruim vijftig dorpskernen uit Overijssel deel. Het is nu de bedoeling dat in verschillende dorpen gespreksgroepen ontstaan, die uiteindelijk zelf een lijst met concrete maatregelen opstellen, waarmee het begrip noaberschap weer glans kan krijgen. Veel zaken, zo is de overtuiging van de beide consulenten, zijn door dorps-/plattelandsgemeenschappen op eigen kracht te realiseren, soms zal de overheid een duwt in het zakkje moeten doen. "Maar het allerbelangrijkste is dat de overheid luistert naar de inwoners, rekening houdt met hun wensen."

Rotterdam

Tarwewijk bevecht huisjesmelkers. P. van Kwawegen heeft net voor 45000 euro zijn woning verkocht 'aan een Pakistani'. De koper had duidelijk geld zat, zegt Van Kwawegen, want hij koopt momenteel meer panden in de straat. 'Er zal wel handel in zitten.' Welke handel kan hem niets schelen. Hij wilde zo snel mogelijk van zijn huis af, zo zat is hij de Tarwewijk. 'Het is hier een zootje, er woont geen blanke meer in de straat.' Van Kwawegen heeft net bijgedragen aan de kern van het probleem dat Tarwewijk, een van de meest criminele wijken van Rotterdam, lamlegt, aldus **NRC Handelsblad van 4 november**. Hij heeft zijn huis verkocht aan een huisjesmelker. Die kan voor elke kamer 900 euro sleutelgeld vragen en nog eens 350 euro huur per maand. Illegaal werkende Bulgaren, uitgewezen asielzoekers, ze hebben het er graag voor over. Hij kan ook een kamer vol matrassen leggen voor illegale Somaliërs of Chinezen, of de woning verhuren aan drugshandelaren. Hij kan met deze vierkamerwoning in een jaar minimaal 20.400 euro verdienen. Zwart. Had Van Kwawegen zijn woning maar alvast kunnen verkopen aan de 'wijkontwikkelingsmaatschappij' die momenteel wordt opgericht, verzucht D. Schrijer, PvdA-wethouder in stadsdeel Charlois. Deze publiek-

private maatschappij moet in tien jaar in deze wijk tot 2000 panden van louché eigenaren gaan kopen. Gemeente, projectontwikkelaars en woningbouwcorporatie tekenen daartoe een intentieovereenkomst. Hoewel de maatschappij deze zomer 120 woningen heeft opgekocht, blijft de oprichting onzeker. Met name de ontwikkelaars zien nog steeds grote risico's. wat als straks niemand de opgeknapte panden wil kopen. Terwijl Schrijer haast heeft. Louche eigenaren maken woekerwinsten met illegale verhuur aan kwetsbare mensen. Ze geven niets om de buurt en knappen niets op. De belangen van een huisjesmelker staan ook haaks op die van een veilige buurt. Een hoge doorstroming is funest voor de sociale controle in de buurt. En sociale controle is juist nodig om 'dossiers' op te bouwen voor de politie. De vele eigenaren van de panden gaan schuil achter BV'tjes. Hoe meer eigenaren, des te langer het zal duren om de buurt weer terug te winnen.

Sterksel

Vrijwilligers strijden voor buurtwinkel. Inwoners van de Brabantse gemeente Sterksel hebben er veel voor over om hun buurtsuper terug te krijgen. Een aantal dorpsbewoners wil zelfs als vrijwilliger aan de slag om zo de supermarkt rendabel te kunnen maken en een terugkeer ervan veilig te stellen. De Kamer van Koophandel vindt het een interessant plan en noemt het 'mogelijk uitvoerbaar', aldus het **Eindhovens Dagblad van 22 oktober**. In Sterksel sloot dit jaar de laatste kruidenierswinkel zijn deuren. Onder leiding van de Katholieke Bond voor Ouderen onderzocht een werkgroepje of en hoe de winkel zou kunnen terugkeren. De uitkomst: er moet een nieuwe uitbater worden gezocht en vrijwilligers moeten aan de slag om de supermarkt financieel rendabel te maken. Daarvoor zou in de kleine kern belangstelling zijn. Hetzelfde systeem functioneert al enkele jaren in De Mortel. Vrijwilligers knapten in 1999 een winkel op en zorgen sindsdien voor het beheer van de zaak.

Breda

Jeugdhonk voor 'onze broertjes'

Een handvol jongeren uit de Bredase wijk Brabantpark runt samen met jongerenwerkers van Vertizontaal een gloednieuw jeugdhonk. Ze hebben er keihard voor moeten vechten, maar 'we willen niet dat onze broertjes op straat net zo worden aangekeken als wij vroeger,' zo zeggen ze in **BN De Stem van 1 november**.

Toegegeven, ze waren er vaak bij als het weer eens hommeles was in Brabantpark, waar nogal eens wat op straat gebeurde. Criminaliteit, vandalisme of gewoon een beetje klieren. Vooral de allochtone jongeren werden erop aangekeken. 'Maar wat wil je,' zegt Abdessamad (17). 'We werden overal weggestuurd. Thuis kreeg je je ouders op je dak, buiten de politie. We waren iedereen tot last.' Vijf jongeren besloten zelf het initiatief te nemen en vochten, gesteund door jongerenwerkers en de wijkraad van Brabantpark, als leeuwen om gebruik te mogen maken van een leegstaand gebouw van de scouting. Daarvoor moest veel bureaucratie worden verslagen, maar het is ze, na veel teleurstelling en loze beloftes, gelukt. 'Voor ons is het misschien te laat, wij zijn te oud voor een jeugdhonk, maar we kunnen wel voorkomen dat jongeren in de wijk gaan doen wat wij toen deden. Iedereen van ons heeft wel een broertje in de wijk rondlopen. We willen ze uit de problemen houden. We willen niet dat de mensen net zo naar onze broertjes kijken als vroeger naar ons.' En dus werken de vijf jongens vrijwillig in het honk: huiswerkbegeleiding, spelletjes, fitness, als er iets te doen is zijn ze erbij.

De negatieve aandacht die met name Marokkanen de laatste tijd in de media krijgen, doet hun imago geen goed. Ze hopen dat hun activiteiten ertoe bijdragen dat de kloof tussen de verschillende culturen in de wijk kleiner wordt. Sommige wijkbewoners zijn hen in ieder geval anders gaan bekijken, vinden ze: 'Mensen groeten op straat. Een mevrouw maakte een praatje en was verbaasd te horen dat ik op school zit.' Hoewel er nu voornamelijk allochtone jongeren in het jeugdhonk komen, willen ze dat de Nederlandse jeugd zich er ook thuis voelt. Maar dat moet nog groeien, denken ze.

Utrecht

Culturen met elkaar in overleg

De Utrechts Vinex-wijk Leidsche Rijn mag geen Kanaleiland of Overvecht worden. Daarom wil de initiatiefgroep Eenheid en diversiteit, die bestaat uit zeven allochtonen

met verschillende achtergrond, een brug slaan tussen de autochtone en allochtone bewoners van dit nieuwe stadsdeel, schrijft het **Utrechts Nieuwsblad op 8 november**. Allochtone en autochtone bewoners leven meestal langs elkaar heen. Een 'bakkie doen' zit er niet in.' De allochtone en autochtone bewoners van Leidsche Rijn lezen en schrijven veel over elkaar, maar praten weinig met elkaar,' aldus Hoesein Nanhekhan, voorzitter van Eenheid en Diversiteit. Parkwijk heeft in de volksmond al het stempel van een 'tweede Kanaleiland' meegekregen, 35 procent is er van allochtone afkomst. Parkwijkers zijn bang dat hun wijk alle potentie in zich heeft te verworven tot een achterstandsbuurt. Met alle sociale problemen van dien. De initiatiefgroep is in het leven geroepen om de dialoog in Leidsche Rijn op gang te brengen. Begrip voor elkaar te kweken. Om deze reden moet er volgens de initiatiefgroep een speciale ontmoetings-/gebedsruimte in de nieuwe stadswijk komen. Een plek waar iedereen elkaar kan ontmoeten. Ongeacht huidskleur en godsdienst.

Negin Brouwer is 'mogelijkheidsmakelaar' van welzijnsorganisatie SMOL. Sinds een jaar organiseert SMOL een keer per week een koffiefochtend voor allochtone vrouwen, tot dusverre alleen maar bezocht door Marokkaanse vrouwen. Volgens Brouwer leeft bij Marokkaanse eveneens de wens meer in contact te willen komen met andere moeders. Angst dat ze zich de taal niet goed eigen hebben gemaakt, weerhoudt hen hier deels van, vermoedt Brouwer. Om de interactie in de buurt te bevorderen, heeft SMOL het idee de bezoeksters van de koffiefochtend te vragen hun buurvrouwen mee te nemen. Dat kan de integratie bevorderen.

Veghel

Bewoners Zuid willen 'betere bureu'

De bewoners van flats in Veghel-Zuid beginnen samen met de bewoners van de omliggende laagbouw een project om de wijk te verbeteren. In een contract willen ze afspraken maken over het zijn van 'goede bureu', aldus het **Brabants Dagblad van 30 november**.

Wijk 1 van Veghel Zuid is de afgelopen jaren sterk achteruit gegaan. Wel is de woningbouwvereniging inmiddels bezig met de renovatie van de flats en pakt ze samen met bewoners de omgeving aan. Wat volgens veel bewoners echter nog ontbreekt is het sociale gevoel in de wijk. 'Goedendag zeggen, iemand helpen het vuilnis beneden te

zetten, dat soort zaken,' zegt initiatiefneemster J. v. Lieshout. Om dit te stimuleren is Van Lieshout met enkele anderen leden uit onder andere het Bewonersberaad het project Woongenot begonnen. Aangestoken door hun enthousiasme doen inmiddels veel instanties mee: Woonbelang, gemeente, politie, stichting Welzijnsbevordering, het Aatrium, het platform ouderen en mensen met een handicap in de wijkraad. Belangrijkste idee van het project is de komst van een buurtcoördinator. Ook wil de werkgroep een meldpunt inrichten voor klachten of opmerkingen en een nieuwsbrief en een talentenbank beginnen. Daarin kunnen mensen elkaar hun diensten aanbieden.

Den Haag

Eerste Leypsche Courant 'best goed' Warsha Koeldiep is blij met de eerste editie van 'haar' Leypsche Courant. Ze heeft er samen met zo'n twintig jongeren uit de Haagse nieuwbouwwijken Leidschenveen en Ypenburg aan gewerkt. Acht A4-tjes vol ongezuuten kritiek: over ontbrekende speelplekken, te veel vuil en dode hazen, aldus de **Haagse Courant van 23 oktober**. De Leypsche Courant is een van de activiteiten van het jongerenproject Leyp. Opgezet door de gemeente Den Haag en bedoeld voor de jeugd tussen de 12 en de 18 jaar in de wijken Leidschenveen en Ypenburg. Leyp moet leiden tot wijken waar iets te doen is voor de jongeren, want 'nu is het hier oersaai', aldus de deelnemers aan Leyp. Uit de krant blijkt wel dat de jongeren veel te klagen hebben: 'Er is nog steeds geen snackbar, geen hangplek voor jongeren en nog veel meer om dus ontevreden over te zijn,' zo schrijven Warscha en haar collega's Inez el Kharashi. 'We mochten gewoon onze eigen gang gaan bij het maken van deze krant en dat hebben we dus ook gedaan. We hopen natuurlijk dat er iets in de wijken verandert, als wij er over schrijven.'

Den Bosch

Mooi zo goed zo met talentenbank Mooi zo Goed zo start in Den Bosch met een nieuwe dienst: Talentenbank. In deze 'expertisebank' worden mensen opgenomen die hun kennis kosteloos ter beschikking willen stellen aan de Bosche gemeenschap, aldus het **Brabants Dagblad van 29 oktober**. Dat kan in hun vrije tijd, maar ook in de tijd van de baas. Mooi zo Goed zo, Partners in Sociale Sponsoring is een initiatief van het Juliana

MO Samenlevingsopbouw
Antw.nr: 10740
2501 WB Den Haag

wordt mogelijk gemaakt door veertig Sociaal Aandeelhouders (bedrijven en instellingen) die gezamenlijk de projectkosten voor hun rekening nemen.

Schouwen-Duiveland

Gebruik dorps huis kan beter
Praathuis, Tafeltje-dek-je-restaurant, postagentschap, afhaalpunt voor medicijnen en infocentrum voor natuurontwikkelingsplan Tureluur. Dorps huis 't Zuidende moet het warm kloppend hart van het Zeeuwse Kerkwerf worden. Het pilot-project Socialisatie Dorps huizen biedt daarvoor de mogelijkheden, maar die plannen staan of vallen met de inzet van vrijwilligers. Middels een enquête wil de dorpsraad duidelijkheid krijgen over het potentieel aan vrijwilligers in het dorp, aldus de **Provinciale Zeeuwse Courant van 25 oktober**.

De gemeente Schouwen-Duiveland wil de dorps huizen in de kleine kernen op het eiland in stand houden, maar zoekt naar mogelijkheden om te komen tot een efficiënter en daarmee goedkoper beheer. Dat kan door van het dorps huis een multifunctioneel servicepunt te maken. De dorpsraad van Kerkwerf is ingezet om de mogelijkheden op een rijtje te zetten. Dat heeft zeven-

maken. Maar zo succesvol als in Transwijk verloopt het lang niet altijd, zo blijkt in de praktijk, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 7 december**. In de afgelopen jaren zijn diverse buurtpreventieprojecten ermee gestopt. Ze hadden het vertrouwen in politie en gemeente verloren. "Vijf jaar geleden hadden we overlast van jongeren en begonnen we met de buurtpreventie. Een paar keer in de week maakten we met bewoners een ronde door de buurt. Als er wat was, belden we de politie. In het begin ging dat goed, maar op een gegeven moment kwam de politie niet meer. Bewoners haakten daarvoor af," zegt R. Linschoten van de voormalige buurtpreventie Dollardstraat en omgeving.

Schrijnender zijn de verhalen van bewoners die hun activiteiten neerlegden nadat ze door bewoners uit de buurt werden bedreigd. Vooral in die volksbuurten waar mensen er een eigen moraal op na houden, botst deze met de idealen van buurtpreventieleden. Zo stopte hét voorbeeld voor de stad - de buurtpreventie Fruitbuurt - nadat de politie in Ondiep op grote schaal hennepkwekerijen oprolde. De leden werden gezien als verraders. Ook de buurtpreventie van het

is dat
nen
r
ruim-
ning
sur-
rt-
en
voor-
sio-
ster-
cht
ijn er
nfor-
beste
aat en
Je
ibre-
n van
een
tie-
op de
emo-
te
Minplein in Abstede is als gevolg van bedreigingen van de leden gestopt. Dit gebeurde nadat de politie in de wijk criminele activiteiten aanpakte van bewoners. De negatieve ervaringen van sommige bewoners zijn een smet op de eens zo succesvolle formule in de lange historie van de buurtpreventie. Begin jaren negentig zette preventiecoördinator A. Van der Laan van het district Utrecht-Noord samen met bewoners voor het eerst buurtpreventieprojecten op. Volgens Van der Laan neemt de animo om een buurtpreventiegroep te beginnen af. Sommige bestaande groepen zijn gestopt omdat ze bereikt hebben wat ze wilden bereiken, anderen zijn opgegaan in een bewonerscommissie of zijn zelf als buurtbeheergroep verder gegaan. Maar volgens SP-raadslid K. Boers worden buurtpreventiegroepen ook te weinig als gesprekspartner gezien door gemeente en politie. De wijkbuureas in de binnenstad en Overvecht beseffen inmiddels dat een deel van de buurtpreventiegroepen is gestopt omdat ze het vertrouwen en het geloof in instanties hebben verloren. Om het vertrouwen te herstellen is in de binnenstad zo'n twee jaar geleden begonnen met de 'buurtpreventie nieuwe stijl'. Gemeente, politie, welzijn, en woningbouwcorporaties maakten duidelijke afspraken over ieders verantwoordelijkheid. Ook zijn er contactpersonen benoemd. Die informatie is vastgelegd in een handboek. Dat moet bewoners beter wegwijs maken in de ambtelijke molen en de drempel verlagen om actief te worden in de buurt.

Zutphen

Beuk kan gedijen door 'betrokkenheid' buurt
'Positieve betrokkenheid' van de buurt moet ertoe bijdragen dat die bruine beuk die is geplant aan de Thorbeckesingel minstens 150 jaar in leven blijft. Dit zegt het bestuur van de Bomenstichting Zutphen e.o die de boom heeft aangeboden aan de gemeente, zo meldt de **Apeldoornse Courant van 27 november**. "We hopen dat de boom een sieraad voor de buurt zal worden en een symbool mag zijn voor de relatie tussen de bewoners van Zutphen en hun omgeving," schrijft de bomenstichting aan de bewoners. De boom is een geschenk ter gelegenheid van de oprichting van de bomenstichting die reikt op 'respect van bewoners, zodat de bomen niet onnodig worden beschadigd'. Een doordacht bomenbeleid van de gemeente is daarvoor volgens de voorzitter van de stichting een vereiste.

<

Breda

Jeugdhonk voor 'onze broertjes'

Een handvol jongeren uit de Bredase wijk Brabantpark runt samen met jongerenwerkers van Verticaal een gloednieuw jeugdhonk. Ze hebben er keihard voor moeten vechten, maar 'we willen niet dat onze broertjes op straat net zo worden aangekeken als wij vroeger,' zo zeggen ze in **BN De Stem van 1 november**.

Toegegeven, ze waren er vaak bij als het weer eens hommeles was in Brabantpark, waar nogal eens wat op straat gebeurde. Criminaliteit, vandalisme of gewoon een beetje klieren. Vooral de allochtone jongeren werden erop aangekeken. 'Maar wat wil je,' zegt Abdessamad (17). 'We werden overal weggestuurd. Thuis kreeg je je ouders op je dak, buiten de politie. We waren iedereen tot last.' Vijf jongeren besloten zelf het initiatief te nemen en vochten, gesteund door jongerenwerkers en de wijkraad van Brabantpark, als leeuwen om gebruik te mogen maken van een leegstaand gebouw van de scouting. Daarvoor moest veel bureaucratie worden verslagen, maar het is ze, na veel teleurstelling en loze beloftes, gelukt. 'Voor ons is het misschien te laat, wij zijn te oud voor een jeugdhonk, maar we kunnen wel voorkomen dat jongeren in de wijk gaan doen wat wij toen deden. Iedereen van ons heeft wel een broertje in de wijk rondlopen. We willen ze uit de problemen houden. We willen niet dat de mensen net zo naar onze broertjes kijken als vroeger naar ons.' En dus werken de vijf jongens vrijwillig in het honk: huiswerkbegeleiding, spelletjes, fitness, als er iets te doen is zijn ze erbij.

De negatieve aandacht die met name Marokkanen de laatste tijd in de media krijgen, doet hun imago geen goed. Ze hopen dat hun activiteiten ertoe bijdragen dat de kloof tussen de verschillende culturen in de wijk kleiner wordt. Sommige wijkbewoners zijn hen in ieder geval anders gaan bekijken, vinden ze. 'Mensen groeten op straat. Een mevrouw maakte een praatje en was verbaasd te horen dat ik op school zit.' Hoewel er nu voornamelijk allochtone jongeren in het jeugdhonk komen, willen ze dat de Nederlandse jeugd zich er ook thuis voelt. Maar dat moet nog groeien, denken ze.

Utrecht

Culturen met elkaar in overleg

De Utrechts Vinex-wijk Leidsche Rijn mag geen Kanaleneiland of Overvecht worden. Daarom wil de initiatiefgroep Eenheid en diversiteit, die bestaat uit zeven allochtonen

met verschil slaan tussen bewoners van het **Utrecht**: Allochtone € meestal lang zit er niet in, bewoners van veel over elkaar, 'aldus ter van Eenl in de volksr 'tweede Kan procent is er Parkwijkers : potentie in z achterstand men van die leven geroeij Rijn op gang te kweken. C de initiatiefg /gebedsruin komen. Een ontmoeten. dienst.

Negin Brouwer van welzijns organiseert koffieochter dusverre alleen maar bezocht door Marokkaanse vrouwen. Volgens Brouwer leeft bij Marokkaanse eveneens de wens meer in contact te willen komen met andere moeders. Angst dat ze zich de taal niet goed eigen hebben gemaakt, weerhoudt hen hier deels van, vermoedt Brouwer. Om de interactie in de buurt te bevorderen, heeft SMOL het idee de bezoeksters van de koffieochtend te vragen hun buurvrouwen mee te nemen. Dat kan de integratie bevorderen.

Veghel

Bewoners Zuid willen 'betere bureu'

De bewoners van flats in Veghel-Zuid beginnen samen met de bewoners van de omliggende laagbouw een project om de wijk te verbeteren. In een contract willen ze afspraken maken over het zijn van 'goede bureu', aldus het **Brabants Dagblad van 30 november**.

Wijk 1 van Veghel Zuid is de afgelopen jaren sterk achteruit gegaan. Wel is de woningbouwvereniging inmiddels bezig met de renovatie van de flats en pakt ze samen met bewoners de omgeving aan. Wat volgens veel bewoners echter nog ontbreekt is het sociale gevoel in de wijk. 'Goedendag zeggen, iemand helpen het vuilnis beneden te

MO

Samenlevingsopbouw

Ik wil een gratis proefnummer ontvangen

Naam

adres:

Tel.nr:

Antwoordkaart

de gemeente Den Haag en bedoeld voor de jeugd tussen de 12 en de 18 jaar in de wijken Leidschenveen en Ypenburg. Leyp moet leiden tot wijken waar iets te doen is voor de jongeren, want 'nu is het hier oersaa', aldus de deelnemers aan Leyp. Uit de krant blijkt wel dat de jongeren veel te klagen hebben: 'Er is nog steeds geen snackbar, geen hangplek voor jongeren en nog veel meer om dus ontevreden over te zijn', zo schrijven Warscha en haar collegaatje Inez el Kharashi. 'We mochten gewoon onze eigen gang gaan bij het maken van deze krant en dat hebben we dus ook gedaan. We hopen natuurlijk dat er iets in de wijken verandert, als wij er over schrijven'.

Den Bosch

Mooi zo goed zo met talentenbank Mooi zo Goed zo start in Den Bosch met een nieuwe dienst, de Talentenbank. In deze 'expertisebank' worden mensen opgenomen die hun kennis kosteloos ter beschikking willen stellen aan de Bosche gemeenschap, aldus het **Brabants Dagblad van 29 oktober**. Dat kan in hun vrije tijd, maar ook in de tijd van de baas. Mooi zo Goed zo, Partners in Sociale Sponsoring is een initiatief van het Juliana

MO

Samenlevingsopbouw

Ik wil een
nieuwe
abonnee
aanmelden

Naam nieuwe abonnee:

Adres:

Tel.nr.:

**factuuradres:
Naam instelling:**

Straatnaam:

Postcode:

Woonplaats:

Antwoordkaart

wordt mogelijk gemaakt door veertig Sociaal Aandeelhouders (bedrijven en instellingen) die gezamenlijk de projectkosten voor hun rekening nemen.

Schouwen-Duiveland

Gebruik dorpshuis kan beter Praathuis, Tafeltje-dek-je-restaurant, postagentschap, afhaalpunt voor medicijnen en infocentrum voor natuurontwikkelingsplan Tureluur. Dorpshuis 't Zuidénde moet het warm kloppend hart van het Zeeuwse Kerkwerve worden. Het pilot-project Socialisatie Dorpshuizen biedt daarvoor de mogelijkheden, maar die plannen staan of vallen met de inzet van vrijwilligers. Middels een enquête wil de dorpsraad duidelijkheid krijgen over het potentieel aan vrijwilligers in het dorp, aldus de **Provinciale Zeeuwse Courant van 25 oktober**.

De gemeente Schouwen-Duiveland wil de dorpshuizen in de kleine kernen op het eiland in stand houden, maar zoekt naar mogelijkheden om te komen tot een efficiënter en daarmee goedkoper beheer. Dat kan door van het dorpshuis een multifunctioneel servicepunt te maken. De dorpsraad van Kerkwerve is ingezet om de mogelijkheden op een rijtje te zetten. Dat heeft zeven-

maken. Maar zo succesvol als in Transwijk verloopt het lang niet altijd, zo blijkt in de praktijk, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 7 december**. In de afgelopen jaren zijn diverse buurtpreventieprojecten ermee gestopt. Ze hadden het vertrouwen in politie en gemeente verloren. "Vijf jaar geleden hadden we overlast van jongeren en begonnen we met de buurtpreventie. Een paar keer in de week maakten we met bewoners een ronde door de buurt. Als er wat was, belden we de politie. In het begin ging dat goed, maar op een gegeven moment kwam de politie niet meer. Bewoners haakten daarvoor af," zegt R. Linschoten van de voormalige buurtpreventie Dollardstraat en omgeving.

Schrijnender zijn de verhalen van bewoners die hun activiteiten neerlegden nadat ze door bewoners uit de buurt werden bedreigd. Vooral in die volksbuurten waar mensen er een eigen moraal op na houden, botst deze met de idealen van buurtpreventietieden. Zo stopte het voorbeeld voor de stad -de buurtpreventie Fruitbuurt- nadat de politie in Ondiep op grote schaal hennepkwekerijen oprolde. De leden werden gezien als verraders. Ook de buurtpreventie van het

is dat
nen
r
ruim-
ning
sur-
t-
en
voor-
sio-
tster-
cht
zijn er
nfor-
beste
aat en
de
bre-
n van
een
tie-
op de
emote

Minplein in Abstede is als gevolg van bedreigingen van de leden gestopt. Dit gebeurde nadat de politie in de wijk criminele activiteiten aanpakte van bewoners. De negatieve ervaringen van sommige bewoners zijn een smet op de eens zo succesvolle formule in de lange historie van de buurtpreventie. Begin jaren negentig zette preventiecoördinator A. Van der Laan van het district Utrecht-Noord samen met bewoners voor het eerst buurtpreventieprojecten op. Volgens Van der Laan neemt de animo om een buurtpreventiegroep te beginnen af. Sommige bestaande groepen zijn gestopt omdat ze bereikt hebben wat ze wilden bereiken, anderen zijn opgegaan in een bewonerscommissie of zijn zelf als buurtbeheergroep verder gegaan. Maar volgens SP-raadslid K. Boers worden buurtpreventiegroepen ook te weinig als gesprekspartner gezien door gemeente en politie. De wijkbureaus in de binnenstad en Overvecht beseften inmiddels dat een deel van de buurtpreventiegroepen is gestopt omdat ze het vertrouwen en het geloof in instanties hebben verloren. Om het vertrouwen te herstellen is in de binnenstad zo'n twee jaar geleden begonnen met de 'buurtpreventie nieuwe stijl'. Gemeente, politie, welzijn, en woningbouwcorporaties maakten duidelijke afspraken over ieders verantwoordelijkheid. Ook zijn er contactpersonen benoemd. Die informatie is vastgelegd in een handboek. Dat moet bewoners beter wegwijzen maken in de ambtelijke molen en de drempel verlagen om actief te worden in de buurt.

Zutphen

Beuk kan gedijen door 'betrokkenheid' buurt 'Positieve betrokkenheid' van de buurt moet ertoe bijdragen dat die bruine beuk die is geplant aan de Thorbeckesingel minstens 150 jaar in leven blijft. Dit zegt het bestuur van de Bomenstichting Zutphen e.o die de boom heeft aangeboden aan de gemeente, zo meldt de **Apeldoornse Courant van 27 november**. "We hopen dat de boom een symbool voor de buurt zal worden en een symbool mag zijn voor de relatie tussen de bewoners van Zutphen en hun omgeving," schrijft de bomenstichting aan de bewoners. De boom is een geschenk ter gelegenheid van de oprichting van de bomenstichting die rekt op 'respect van bewoners, zodat de bomen niet onnodig worden beschadigd'. Een doordacht bomenbeleid van de gemeente is daarvoor volgens de voorzitter van de stichting een vereiste.

<

Breda

Jeugdthunk voor 'onze broertjes'

Een handvol jongeren uit de Bredase wijk Brabantpark runt samen met jongerenwerkers van Verticaal een gloednieuw jeugdthunk. Ze hebben er keihard voor moeten vechten, maar 'we willen niet dat onze broertjes op straat net zo worden aangekeken als wij vroeger,' zo zeggen ze in **BN De Stem van 1 november**.

Toegegeven, ze waren er vaak bij als het weer eens hommeles was in Brabantpark, waar nogal eens wat op straat gebeurde. Criminaliteit, vandalisme of gewoon een beetje klieren. Vooral de allochtone jongeren werden erop aangekeken. 'Maar wat wil je,' zegt Abdessamad(17). 'We werden overal weggestuurd. Thuis kreeg je je ouders op je dak, buiten de politie. We waren iedereen tot last.' Vijf jongeren besloten zelf het initiatief te nemen en vochten, gesteund door jongerenwerkers en de wijkraad van Brabantpark, als leeuwen om gebruik te mogen maken van een leegstaand gebouw van de scouting. Daarvoor moest veel bureaucratie worden verslagen, maar het is ze, na veel teleurstelling en loze belofes, gelukt. 'Voor ons is het misschien te laat, wij zijn te oud voor een jeugdthunk, maar we kunnen wel voorkomen dat jongeren in de wijk gaan doen wat wij toen deden. Iedereen van ons heeft wel een broertje in de wijk rondlopen. We willen ze uit de problemen houden. We willen niet dat de mensen net zo naar onze broertjes kijken als vroeger naar ons.' En dus werken de vijf jongens vrijwillig in het thunk: huiswerkbegeleiding, spelletjes, fitness, als er iets te doen is zijn ze erbij.

De negatieve aandacht die met name Marokkanen de laatste tijd in de media krijgen, doet hun imago geen goed. Ze hopen dat hun activiteiten ertoe bijdragen dat de kloof tussen de verschillende culturen in de wijk kleiner wordt. Sommige wijkbewoners zijn hen in ieder geval anders gaan bekijken, vinden ze. 'Mensen groeten op straat. Een mevrouw maakte een praatje en was verbaasd te horen dat ik op school zit.' Hoewel er nu voornamelijk allochtone jongeren in het jeugdthunk komen, willen ze dat de Nederlandse jeugd zich er ook thuis voelt. Maar dat moet nog groeien, denken ze.

Utrecht

Culturen met elkaar in overleg

De Utrechts Vinex-wijk Leidsche Rijn mag geen Kanaleneiland of Overvecht worden. Daarom wil de initiatiefgroep Eenheid en diversiteit, die bestaat uit zeven allochtonen

met ve
slaan tu
bewon
het **Utr**
Allocht
meesta
zit er ni
bewoni
ven ve
elkaar,"
ter van
in de v
'tweede
procent
Parkwij
potenti
achters
men va
leven g
Rijn op
te kwek
de initi
/gebed
komen.
ontmo
dienst.
Negin E
van wel
organ
koffieco

duverre alleen maar bezocht door Marokkaanse vrouwen. Volgens Brouwer leeft bij Marokkaanse eveneens de wens meer in contact te willen komen met andere moeders. Angst dat ze zich de taal niet goed eigen hebben gemaakt, weerhoudt hen hier deels van, vermoedt Brouwer. Om de interactie in de buurt te bevorderen, heeft SMOL het idee de bezoeksters van de koffieochtend te vragen hun buurvrouwen mee te nemen. Dat kan de integratie bevorderen.

Veghel

Bewoners Zuid willen 'betere bureu'

De bewoners van flats in Veghel-Zuid beginnen samen met de bewoners van de omliggende laagbouw een project om de wijk te verbeteren. In een contract willen ze afspraken maken over het zijn van 'goede bureu', aldus het **Brabants Dagblad van 30 november**.

Wijk 1 van Veghel Zuid is de afgelopen jaren sterk achteruit gegaan. Wel is de woningbouwvereniging inmiddels bezig met de renovatie van de flats en pakt ze samen met bewoners de omgeving aan. Wat volgens veel bewoners echter nog ontbreekt is het sociale gevoel in de wijk. "Goedendag zeggen, iemand helpen het vuilnis beneden te

MO-Samenlevingsopbouw
Artw./nr.: 10740
2501 WB Den Haag

Geen
Porto

de gemeente Den Haag en bedoeld voor de jeugd tussen de 12 en de 18 jaar in de wijken Leidschenveen en Ypenburg. Leyp moet leiden tot wijken waar iets te doen is voor de jongeren, want 'nu is het hier oersaa', aldus de deelnemers aan Leyp. Uit de krant blijkt wel dat de jongeren veel te klagen hebben: "Er is nog steeds geen snackbar, geen hangplek voor jongeren en nog veel meer om dus ontevreden over te zijn", zo schrijven Warscha en haar collegaatje Inez el Kharashi. "We mochten gewoon onze eigen gang gaan bij het maken van deze krant en dat hebben we dus ook gedaan. We hopen natuurlijk dat er iets in de wijken verandert, als wij er over schrijven".

Den Bosch

Mooi zo goed zo met talentenbank
Mooi zo Goed zo start in Den Bosch met een nieuwe dienst, de Talentenbank. In deze 'expertisebank' worden mensen opgenomen die hun kennis kosteloos ter beschikking willen stellen aan de Bosche gemeenschap, aldus het **Brabants Dagblad van 29 oktober**. Dat kan in hun vrije tijd, maar ook in de tijd van de baas.

Mooi zo Goed zo, Partners in Sociale Sponsoring is een initiatief van het Juliana

Welzijns Fonds. Sinds 1996 zijn in Den Bosch zo'n honderd projecten in buurten en wijken gerealiseerd die bijdragen aan een betere woon- en werkomgeving. Sociale Sponsoring is het investeren in initiatieven van buurt- en wijkbewoners. Vanuit de nieuwe Talentenbank worden mensen ingezet die hun expertise ter beschikking willen stellen aan de lokale gemeenschap, vrijwilligersorganisaties en verenigingen. "Bedrijven en overheidsinstellingen zitten vol mensen met kennis en ervaring op de meest uiteenlopende terreinen," zegt projectleider Jan de Rond. "Aan de andere kant heb je tal van vrijwilligersorganisaties die kampen met een tekort aan deze expertise. De bedoeling is om vraag en aanbod via de Talentenbank aan elkaar te koppelen." Het gaat hierbij voornamelijk om zakelijke dienstverlening, uiteenlopend van administratieve tot personeelsbeleid en van financiën tot juridische zaken. Aanvragen moeten wel concreet zijn en mogen niet meer dan zes maanden in beslag nemen. Zo gaat een medewerker van een accountantskantoor de Stichting Leergeld helpen de salarisadministratie op poten te zetten. "Maar je kunt ook denken aan een vereniging die hulp krijgt van iemand uit het bankwezen om de financiële situatie te verbeteren." Mooi zo Goed zo wordt mogelijk gemaakt door veertig Sociaal Aandeelhouders (bedrijven en instellingen) die gezamenlijk de projectkosten voor hun rekening nemen.

Schouwen-Duiveland

Gebruik dorpshuis kan beter
Praathuis, Tafeltje-dek-je-restaurant, postagentschap, afhaalpunt voor medicijnen en infocentrum voor natuurontwikkelingsplan Tureluur. Dorpshuis 't Zuudende moet het warm kloppend hart van het Zeeuwse Kerkwerve worden. Het pilot-project Socialisatie Dorpshuizen biedt daarvoor de mogelijkheden, maar die plannen staan of vallen met de inzet van vrijwilligers. Middels een enquête wil de dorpsraad duidelijkheid krijgen over het potentieel aan vrijwilligers in het dorp, aldus de **Provinciale Zeeuwse Courant van 25 oktober**.

De gemeente Schouwen-Duiveland wil de dorpshuizen in de kleine kernen op het eiland in stand houden, maar zoekt naar mogelijkheden om te komen tot een efficiënter en daarmee goedkoper beheer. Dat kan door van het dorpshuis een multifunctioneel servicepunt te maken. De dorpsraad van Kerkwerve is ingezet om de mogelijkheden op een rijtje te zetten. Dat heeft zeven-

tien ideeën opgeleverd. Uitgangspunt is dat iedereen de hele dag terecht moet kunnen in het dorpshuis. De dorpsraad ziet een praathuis voor ogen, een ontmoetingsruimte waar klanten van de maaltijdvoorziening kunnen eten, waar je op internet kunt surfen, kunt pinnen en waar een postagentschap is. Andere mogelijkheden voor een breder gebruik zijn vesting van allerlei voorzieningen, zoals naschoolse opvang, fysiotherapeut, en dergelijke.

Utrecht

Buurtpreventie in Utrecht is aan het uitsterven

Wie nieuw komt te wonen in de Bijnkershoekeaan en omgeving in Utrecht krijgt een welkomstpakket. De tuinen zijn er opgeknapt en er zijn extra lantaarns geplaatst. Voor de bewoners is er een informatiemarkt gehouden over hoe je het beste je huis kunt achterlaten als je op reis gaat en op de prikborden in de portieken van de flats hangen pamfletten met tips om inbrekers buiten te houden. Deze activiteiten van een groep bewoners van Transwijk zijn een schoolvoorbeeld van hoe buurtpreventieprojecten werken: kleinschalig, gericht op de eigen buurt, met haalbare doelen en gemotiveerde mensen om de buurt veiliger te maken. Maar zo succesvol als in Transwijk verloopt het lang niet altijd, zo blijkt in de praktijk, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 7 december**. In de afgelopen jaren zijn diverse buurtpreventieprojecten er mee gestopt. Ze hadden het vertrouwen in politie en gemeente verloren. "Vijf jaar geleden hadden we overlast van jongeren en begonnen we met de buurtpreventie. Een paar keer in de week maakten we met bewoners een ronde door de buurt. Als er wat was, belden we de politie. In het begin ging dat goed, maar op een gegeven moment kwam de politie niet meer. Bewoners haakten daarvoor af," zegt R. Linschoten van de voormalige buurtpreventie Dollardstraat en omgeving.

Schrijnender zijn de verhalen van bewoners die hun activiteiten neerlegden nadat ze door bewoners uit de buurt werden bedreigd. Vooral in die volksbuurten waar mensen er een eigen moraal op na houden, bots deze met de idealen van buurtpreventieleden. Zo stopte het voorbeeld voor de stad -de buurtpreventie Fruitbuurt- nadat de politie in Ondiep op grote schaal hennepkwekerijen oprolde. De leden werden gezien als verraders. Ook de buurtpreventie van het

Miplein in Abstede is als gevolg van bedreigingen van de leden gestopt. Dit gebeurde nadat de politie in de wijk criminele activiteiten aanpakte van bewoners. De negatieve ervaringen van sommige bewoners zijn een smet op de eens zo succesvolle formule in de lange historie van de buurtpreventie. Begin jaren negentig zette preventiecoördinator A. Van der Laan van het district Utrecht-Noord samen met bewoners voor het eerst buurtpreventieprojecten op. Volgens Van der Laan neemt de animo om een buurtpreventiegroep te beginnen af. Sommige bestaande groepen zijn gestopt omdat ze bereikt hebben wat ze wilden bereiken, anderen zijn opgegaan in een bewonerscommissie of zijn zelf als buurtbeheergroep verder gegaan. Maar volgens SP-raadslid K. Boers worden buurtpreventiegroepen ook te weinig als gesprekspartner gezien door gemeente en politie. De wijkbureaus in de binnenstad en Overvecht beseffen inmiddels dat een deel van de buurtpreventiegroepen is gestopt omdat ze het vertrouwen en het geloof in instanties hebben verloren. Om het vertrouwen te herstellen is in de binnenstad zo'n twee jaar geleden begonnen met de 'buurtpreventie nieuwe stijl'. Gemeente, politie, welzijn, en woningbouwcorporaties maakten duidelijke afspraken over ieders verantwoordelijkheid. Ook zijn er contactpersonen benoemd. Die informatie is vastgelegd in een handboek. Dat moet bewoners beter wegwijs maken in de ambtelijke molen en de drempel verlagen om actief te worden in de buurt.

Zutphen

Beuk kan gedijen door 'betrokkenheid' buurt
'Positieve betrokkenheid' van de buurt moet ertoe bijdragen dat die bruine beuk die is geplant aan de Thorbeckesingel minstens 150 jaar in leven blijft. Dit zegt het bestuur van de Bomenstichting Zutphen e.o. die de boom heeft aangeboden aan de gemeente, zo meldt de **Apeldoornse Courant van 27 november**. "We hopen dat de boom een symbool voor de buurt zal worden en een symbool mag zijn voor de relatie tussen de bewoners van Zutphen en hun omgeving," schrijft de bomenstichting aan de bewoners. De boom is een geschenk ter gelegenheid van de oprichting van de bomenstichting die rekent op 'respect van bewoners, zodat de bomen niet onnodig worden beschadigd'. Een doordacht bomenbeleid van de gemeente is daarvoor volgens de voorzitter van de stichting een vereiste.

<

Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

De LVKK maakt een nieuwe start

mogelijk gemaakt door de ministeries van VWS en LNV

De LVKK zoekt 2 initiatiefrijke en enthousiaste medewerkers voor de projectperiode van 4 jaren:

- **Een medewerker (75%)**, die zich vooral richt op het ondersteunen van de LVKK, haar leden en het ontwikkelen en in stand houden van netwerken. (bijvoorbeeld opbouwwerker / bestuurskundige)
- **Een medewerker (55%)**, die zich vooral richt op het volgen en beïnvloeden van beleid van overheden door middel van onderzoek en publicaties (bijvoorbeeld: journalist / wetenschapper)

Tevens wordt voor de regionale Vereniging Kleine Kernen Achterhoek / Liemers gezocht:

- **Een medewerker (ca. 75%)**, die zich vooral richt op het ondersteunen van de VKK A/L, haar leden en het ontwikkelen en in stand houden van netwerken. (bijvoorbeeld opbouwwerker / bestuurskundige)

De LVKK is de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen. Deze vereniging behartigt de belangen van het platteland en de kleine kernen. Versterken van de leefbaarheid van de kleine kernen en het bijbehorende buitengebied staat daarbij centraal. De vereniging werkt 'van onderop' en heeft een zeer breed aandachtsgebied, zoals: wonen, werken recreëren, verkeer, bedrijvigheid, voorzieningen.

De medewerkers voor de LVKK komen in dienst bij het LCO (Landelijk Centrum Opbouwwerk), in het team plattelandsontwikkeling, standplaats Zwolle. Salaris conform CAO-welzijn. De sollicitatiebrief moet binnen zijn voor 6 januari 2003. De VKK A/L medewerker komt in dienst van de VKK A/L.

Uitgebreide informatie over deze vacatures is te vinden op de website van het LCO: <http://www.opbouwwerk.nl>

Vormen en normen: sociale architectuur en etiquette

Bij de opening van de Vakconferentie Opbouwwerk 2002 vroeg Wil van de Leur (LCO) een minuut stilte ter nagedachtenis van SBO-voorzitter drs. Marja van der Werf die deze zomer overleed. Aansluitend introduceerde hij conferentievoorzitter dr. Joyce Hes die het conferentiethema pakkend schetste met de openingszin *'De sociale architectuur van onze samenleving is op een verontrustende manier uit balans'*.

Eveeens uit balans was -in zeker opzicht, maar zij het minder verontrustend- ook deze Vakconferentie. Wegens een faillissement moest de gereserveerde congreslocatie 'in het midden des lands' ter elfder ure in allerijl worden vervuld voor het Congrescentrum in Den Haag. En omdat de hoogleraren Duyvendak en Diekstra alleen in het middagedeelte acte de présence konden geven, moest ook aan de programmering worden gesleuteld. Dit alles ging dankzij de inhoudelijke kwaliteit van de inleidingen en het kundig manoeuvreren van conferentievoorzitter Joyce Hes niet ten koste van de overdracht en de samenspraak.

In een korte toespraak maakte Wil van de Leur (LCO) met instemming bekend dat het

ministerie van VWS zeer recentelijk een subsidie beschikbaar heeft gesteld voor een haalbaarheidsonderzoek naar een Masteropleiding Opbouwwerk. Bert Middel, lector sociale interventiekunde aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, bepleitte de introductie van *meerschelijkheid in de community building* als tegengif voor de gewraakte sociaal architectonische on-balans. De Beroepsvereniging Opbouwwerkers Nederland (BON) maakte daarna met een powerpoint-presentatie de uitkomsten bekend van haar onderzoek naar *de professionele ruimte van eerstelijns opbouwwerkers*. In het tweede ochtendgedeelte werden vier workshops gehouden, onder leiding van respectievelijk Bert Middel, Ed Kooger, Leida Schuringa en Paul Vlaar.

In het middagedeelte schetsten Rene Diekstra en Paul Steinmann op complementaire wijze de *achtergronden, aanpak en uitvoering van het stadsetiquette-experiment* in Rotterdam waarbij vormen én normen op andere wijze centraal staan. En Jan Willem Duyvendak bouwde als een ware architect het congrescentrum om tot de aula waarin hij zijn afscheidscollege gaf. Zijn uitdagende

uitleiding concentreerde zich op het vraagstuk van de professionaliteit en vormde een hartgrondige onderlijning van het belang van de *professionaliteit als derde logica*, naast die van de markt en die van de bureaucratie. Duyvendak gaf niet mis te verstane waarschuwingen af tegen de valkuilen van het marktdenken (vraagsturingsmodes) en de bureaucrativering.

Aansluitend gaf conferentievoorzitter Joyce Hes enkele personen uit het werkveld, waaronder Fennie Heetveld (BON), René v.d. Voorn (KKO) en prof. dr. Lambert Mulder (College van Toezicht), de gelegenheid afscheid te nemen van Jan Willem Duyvendak, waarna zij op puntige wijze de conferentie-inzichten op een rijtje zette en iedereen uitnodigde voor het after-conference gebeuren. Daarin werden ditmaal niet alleen de werkplaatsprijzen uitgereikt, het werd ook een informele afscheidsceremonie van Jan Willem Duyvendak. Naar goed gebruik wordt op de hierna volgende pagina's meer 'en detail' verslag gedaan van de inhoud van de Vakconferentie Opbouwwerk 2002.

<

Vormen en normen, sociale

Dames en heren,

“De sociale architectuur van onze samenleving is op een verontrustende manier uit balans. Door tomeloze schaalvergroting (in alle sectoren) en gelijktijdige eenzijdige nadruk op rationalisatie is het kleinschalig burger- en menseninitiatief (en daarmee een krachtig integratie- en cohesie motief) volstrekt gemarginaliseerd.” Met deze woorden opent Wil van de Leur zijn brief waarmee hij en met hem het Landelijk Centrum Opbouwwerk het exemplaar Draggers en Schagers, Sleutelfiguren in de lokale samenleving van Hansje Galesloot ter presentie aanbiedt en waarmee hij tevens het thema aankondigt van vandaag: **Sociale architectuur en Etiquette.**

In 1984 in het Interimrapport van de Commissie Roethof en later in 1986 in het Eindrapport wordt de relatie eigenlijk al gelegd tussen schaalvergroting, afnemende persoonlijke relaties tussen mensen, anonimisering en normen met name normovertreding. In het Eindrapport wordt dan nog eens de klemtoon gelegd op de noodzaak van overdracht van normen in persoonlijke relaties en door het geven van goede voorbeelden. Zowel anonimisering van de omgeving als van relaties werkt normovertreding maar ook verhoogde onveiligheidsgevoelens in de hand, aldus de Commissie. Als voorbeeld kan de situatie op middelbare scholen

dienen die, zoals geschetst in het rapport uit 1986, verrassend actueel lijkt. Immers fusering van scholen, schaalvergroting, les uitval en onpersoonlijker wordende verhoudingen (leerlingen weten bijvoorbeeld vaak niet waarom leerkrachten niet verschijnen) werken een groter wordende afstand tussen leerlingen en leraren in de hand, met alle risico's voor verzuim, onvoldoende toezicht en ongewenste situaties (zoals kleine criminaliteit).

De vraag die je zestien jaar en vele beleidsintensiveringen later op het terrein van sociale en bestuurlijke vernieuwing, grote stedenbeleid, maar ook een gigantische optuiging van het strafrechtelijk apparaat, kunt stellen is: wat hebben we eigenlijk geleerd van deze waarschuwingen. Zijn er minder fusies van scholen tot stand gekomen, is de relatie tussen leraren en leerlingen persoonlijker geworden en in het algemeen: hoe zit het met schaalvergroting en, hoe receptief is de overheid en zijn maatschappelijke organisaties geworden voor die behoefte aan kleinschaligheid en persoonlijke, menselijke contacten?

Essentieel zijn, zo zei de Commissie Roethof al, de participatiemogelijkheden van de burger en diens medeverantwoordelijkheid voor het bestrijden van de problemen en de criminaliteit in de woonbuurt. Wordt het belang van eigen initiatieven van burgers, van sociale zelfredzaamheid -waarbij het gaat om het ondersteunen van burgers bij de versterking van het vertrouwen in eigen en elkaars conflict regulerend vermogen, ook door de Commissie al beklemtoond en later door de Commissie Sociale Zelfredzaamheid in 1989 nog eens uitgewerkt - wel gezien en met name in de praktijk erkend?

Als je ziet dat Diekstra bij de evaluatie van het project Stadsetiquette, dat juist vergroting van de sociale betrokkenheid van burgers op het oog had, constateert

dat een groot probleem voor een actieve betrokkenheid van burgers, juist die overheid zelf blijkt te zijn die niet zit te wachten op bewoners die de handen ineen hebben geslagen en al helemaal niet in staat is snel en adequaat op klachten van burgers te reageren, dan zou je daar toch wat somber van worden. De cultuuromslag van beheersings- en controle denken (van wantrouwen) naar een ruimte gevende politiek/bestuurlijke cultuur (waarvoor vertrouwen juist zo belangrijk is) is namelijk niet zo snel gemaakt. De veel geprezen vraagsturing als klantvriendelijke optie van grootschalige instanties en instellingen kan, zo stelt Van de Leur in dezelfde brief, geen surrogaat vormen voor een vitaal samenspel van schaalniveaus, waarbij de kleinste schaal in hoofdzaak bestaat uit vormen van initiatief en zelforganisatie die staan voor de aanmaak van nieuw sociaal weefsel, zoals ook Galesloot in haar boek laat zien. Frans Denkers de politiepsycholoog -die als geen ander gevoel had voor de verhalen van mensen zelf en hun moreel kompas, voert in *Naar een nieuwe balans van verantwoordelijkheden* uit 1989 met een verwijzing naar *Oog om oog tand om tand* uit 1985 een beheerster van een Italiaanse ijsalon op die van haar salon een soort buurthuis had gemaakt en als een Cerberus de omgangsvormen daar op haar eigen (wijze) manier bewaakte. Maar toen ze een keer bij de politie aanklopte kreeg ze nul op haar rekest. Volgens Denkers is het risico groot dat iemand die zo'n belangrijke voorbeeldfunctie vervult na zo'n reactie gaat afhaken en zelfs zo gedemoraliseerd is, dat ze niet langer tegenstand biedt tegen verloedering of criminele praktijken, met als gevolg dat van de kant van politie en justitie dan weer gezegd kan worden dat burgers zelf nooit initiatieven nemen en te afhankelijk zijn geworden

Tegelijkertijd is het interessant om te zien dat deze volgens Galesloot 'schragers van waarden', normen juist ook kritisch bezien,

architectuur en etiquette

en in hun kraam te pas laten komen, en in die zin juist ontregelend kunnen werken. Overigens geheel in lijn met onze Verlichtingsdenker Immanuel Kant die al zei: heb de moed je eigen verstand te gebruiken! Waar het gaat om eigenrichting, een onderwerp dat nu hoge ogen gooit, is het ook nuttig om nog eens naar de publicatie van Denkers te kijken. Hij geeft in *Oog om oog tand om tand* op pagina 33 daarvoor tien grenzen stellende criteria.

En hoe zit dat eigenlijk met het opbouwwerk en de werkers zelf.

Hoe verhouden die zich tot enerzijds die vertechniseerde systeemwereld en anderzijds de noodzaak van erkenning, stimulering en facilitering van burgerinitiatieven?

Hebben die zich eigenlijk een duidelijk rol toegekend in de overgang van een gezagsmaatschappij naar een onderhandelingsmaatschappij met de daarbij behorende noodzaak van horizontaal weven aan samen leven, en waar lopen die werkers dan tegenop en tegenaan? Ed Kooger zal daar verder op ingaan. Vandaag hebben we een ambitieus programma af te werken, dus ik wil niet teveel ruimte in beslag nemen met mijn verhaal. Er zijn genoeg interessante bijdragen van anderen vandaag in een programma, dat bovendien een wat andere samenstelling heeft dan gebruikelijk. De workshops zullen namelijk 's ochtends plaatsvinden en een paar substantiële bijdragen die anders 's ochtends zouden plaatsvinden, zijn nu op de middag

gepland, waaronder de afscheidsrede van Jan Willem Duyvendak. Dat kon helaas niet anders gezien de persoonlijke agenda's van deze sprekers. Ook hierin zien we weer dat planning en een persoonlijke benadering toch altijd weer hand in hand moeten gaan. Ik zal proberen U vandaag zo goed mogelijk door de zwaar beladen agenda heen te loodsen, de tijd te bewaken maar anderzijds toch ook ruimte te laten voor eventuele interventies van Uw kant met name na de lunch.

<

Uitslag BON enquête

De Beroepsvereniging Opbouwwerkers Nederland heeft onder de leden van de BON en abonnees van MO/Samenlevingsopbouw een bliksem-enquête uitgevoerd over de professionele handelingsvrijheid van opbouwwerkers. De belangrijkste resultaten van de enquête zijn gepresenteerd tijdens de vakconferentie van 21 november. Op het moment van de vakconferentie hebben 94 respondenten de enquête ingevuld en nog steeds komen er reacties binnen. Hier volgt een weergave van de belangrijkste resultaten.

PRODUCTAFSPRAKEN MET

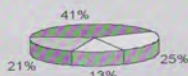
- Overheid
- Woningbouwcorporatie
- Bewonersorganisaties
- Anders

bepikt is tot 17 procent. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat de invloed van lokale overheden en corporaties op het opbouwwerk groot is.

OPDRACHTGEVERS

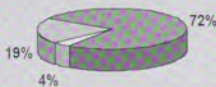
- Woningbouwcorporaties
- Gemeente
- Bewonersorganisaties
- Andere instellingen

Gemeenten, bewonersorganisaties en corporaties zijn de belangrijkste opdrachtgevers van de opbouwwerkers

WERKZAAM IN

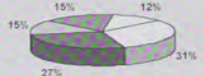
- een opbouwwerkinstelling
- een brede welzijnsinstelling
- anders, namelijk

De eerste afbeelding laat zien dat het grootste deel van de respondenten werkzaam is in een brede welzijnsinstelling. Het aantal één-pitters en opbouwwerkers in dienst van een andere organisatie is beperkt.

PRODUCTAFSPRAKEN OVER:

- Aantal buurtbewoners
- Specifieke doelgroepen
- Aantal doelgroepen
- Werkzaamheden
- Te bereiken doel

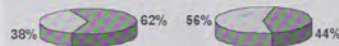

Het merendeel van de productafspraken wordt gemaakt over te bereiken doelen en werkzaamheden. Ook worden er nog steeds afspraken gemaakt over kwantitatieve gegevens als aantallen te bereiken buurtbewoners en aantallen doelgroepen. Gelukkig is het aandeel afspraken over kwalitatieve aspecten van het werk aanzienlijk groter.

BEMOEIENS OPDRACHTGEVERS TIJDENS PROCES

- OPBOUWERKERS:
BEMOEIEN MAG
- Ja
 - nee

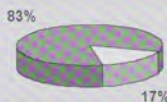
- PRAKTIJK:
GEBEURT OOK
- wel
 - niet

Opdrachtgevers bemoeien zich in meer gevallen met het opbouwwerkproces dan opbouwwerkers wenselijk achten. 38 Procent van de respondenten geeft aan dat bemoeienis tijdens het werk geen probleem is, 62 procent zegt daar nee tegen. Maar bij 56 procent van de respondenten blijkt de opdrachtgever zich te bemoeien met het proces. Dit geeft een beeld van de spanning tussen opdrachtgever en opbouwwerk(instelling).

PRODUCTAFSPRAKEN OPDRACHTGEVERS

- Ja
- nee

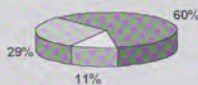

Het grootste deel van de instellingen waar opbouwwerkers werkzaam zijn, maakt productafspraken met opdrachtgevers. 17 Procent geeft aan dit niet te doen. Het lijkt er op dat zij zich een optimale handelingsvrijheid veroorloven.

De productafspraken worden merendeels met de overheid en corporaties gemaakt. Opmerkelijk is dat het aandeel van de afspraken met bewonersorganisaties

OPDRACHTEN OP BASIS VAN PROJECTPLAN EN OFFERTE

- Altijd
- Soms
- Nooit

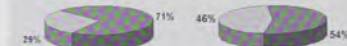

In veel gevallen wordt er gewerkt met projectplannen en offertes. 11 Procent van de respondenten geeft aan dit nooit te doen. Het maken van een offerte is natuurlijk ook afhankelijk van de werksetting van de opbouwwerker

BEMOEIENS OPDRACHTGEVERS MET METHODE

- OPBOUWERKERS:
BEMOEIEN MAG
- ja
 - nee

- PRAKTIJK:
GEBEURT OOK
- wel
 - niet

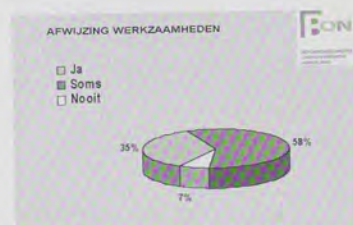

Ook het percentage opdrachtgevers dat zich in de praktijk bemoeit met de opbouwwerkmethode is groter dan door de opbouwwerkers is gewenst.

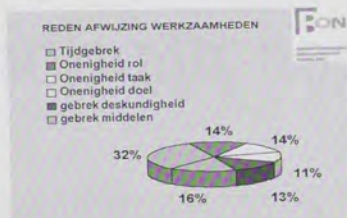
Eveneens groter dan gewent is het aantal opdrachtgevers dat zich wat betreft de uitkomsten met het opbouwwerk bemoeit.

Uit voorgaande drie afbeeldingen blijkt dat er spanning is over de mate van handelingsvrijheid tussen opdrachtgever en het opbouwwerk. Dit is te verklaren uit het feit dat een ieder zich vol overgave stort op het publieke sociaal maatschappelijk domein en daar meent deskundigheid over te hebben.

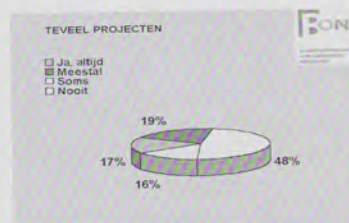

De meeste respondenten geven aan opdrachten wel eens af te wijzen. 7 Procent van de respondenten geeft aan dit nooit te doen. Hieruit kan worden opgemaakt dat wat de aanvaarding van opdrachten betreft de handelingsvrijheid van deze respondenten minimaal is.

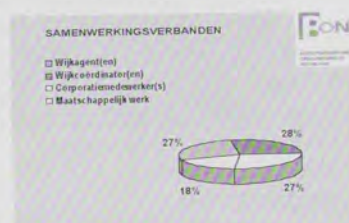
kundigheid is zorgelijk. Bovendien zijn er nogal eens fricties over rollen, taken en doelen.

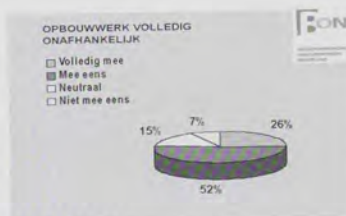
Uit deze afbeelding blijkt dat de werkdruk in het opbouwwerk nog steeds groot is.

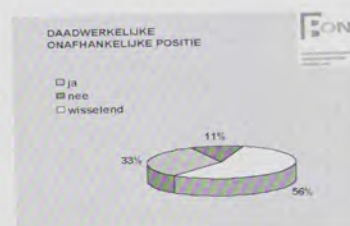
In het opbouwwerk is veel sprake van samenwerkingsverbanden. De belangrijkste partners zijn te vinden bij de politie, ambtelijke wijkcoördinatoren en corporatiemedewerkers.

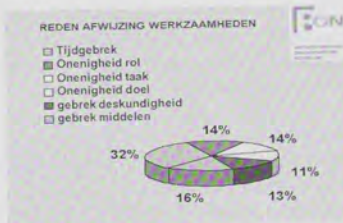
Maar liefst 78 procent van de respondenten geeft aan dat het opbouwwerk volledig onafhankelijk moet zijn. Dit laat zien dat opbouwwerkers een heel andere opvatting hebben dan gemeentelijke overheden die de regisseursrol op zich nemen en in een belangrijke mate bepalend zijn voor de inzet van opbouwwerk. Het opbouwwerk bevindt zich midden in de spanning van het sociaal maatschappelijk krachtenveld.

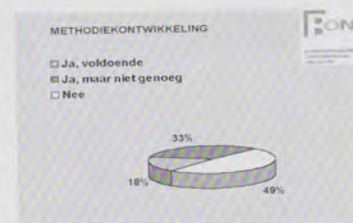
Uit deze afbeelding blijkt dat het opbouwwerk in veel mindere mate dan de opbouwwerkers zouden willen, onafhankelijk is van subsidiënten en opdrachtgevers.

Een zeer zorgelijke ontwikkeling is dat er binnen instellingsverband weinig wordt geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering. Maar liefst 52 procent van de respondenten geeft aan dat er geen sprake is van deskundigheidsbevordering voor de medewerkers. Dit is een ronduit slechte zaak die gevolgen heeft voor de kwalificatie van het opbouwwerk.

Een nog steeds zorgelijke ontwikkeling is het gebrek aan capaciteiten en middelen in het opbouwwerk. Maar liefst 32 procent van de afwijzingen vindt zijn oorzaak in tijdgebrek. Ook het gebrek aan middelen en des

Ook de investeringen op het terrein van methodiekontwikkeling laten te wensen over. Het is van het allergrootste belang dat op het terrein van het opbouwwerk een kwaliteitsimpuls wordt geboden.

TE WEINIG DESKUNDIGHEID

De laatste afbeelding laat zien dat veel respondenten ervaren dat de deskundigheid van opbouwwerkers tekort schiet. Dit is een uiterst onwenselijke situatie. Te weinig deskundigheid betekent eveneens dat wat betreft de positionering, stevig wordt ingeboet aan handelingsvrijheid en gelijkwaardigheid ten opzichte van maatschappelijke partners.

In de optiek van de BON is dit een ernstige zaak die noopt tot extra investeringen in de beroepsgroep. Overal in Nederland wordt een appel gedaan op het opbouwwerk om bewoners in staat te stellen als mondige en volwaardige partij te kunnen opereren ten opzichte van instituties. Opmerkelijk is dat bewoners in beperkte mate gebruik kunnen maken van het instrumentarium van het opbouwwerk. De BON zal zich als pleitbezorger voor de kwaliteit en capaciteit van het opbouwwerk opstellen en kenbaar maken bij de overheid dat een blijvende investering in kwaliteit noodzakelijk is.

Over burgerschap en Een pleidooi voor 'meers'

Ik begin mijn verhaal met een open deur. Althans voor dit gezelschap. Democratie is meer dan de helft plus één. Democratie is zeker meer dan eens in de zoveel tijd naar de stembus gaan. Democratie zonder betrokkenheid van burgers is een holle democratie die gedoemd is te vervluchten. Bij ons wordt dan ook al langer dan een eeuw door maatschappelijke organisaties en later ook door overheden geprobeerd om mensen actieve burgers te laten zijn en blijven. Burgers die niet terugdeinzen voor het dragen van verantwoordelijkheden. Burgers die aangesproken kunnen en willen worden op hun eigen waarde en potenties. Pas als dit gebeurt kunnen we van een 'civil society' spreken. Pas dan is er sprake van burgerschap.

Intussen wordt - al dan niet bewust - de samenleving voortdurend 'ontburgerd'. De beschaving lijkt eerder af dan toe te nemen. 'Community organization', samenlevingsopbouw of opbouwwerk blijken niet in staat of worden niet in staat gesteld dit te stoppen. Samenlevingsopbouw had oorspronkelijk een emanciperende, socialiserende en daarmee integrerende functie. De verheffing van het gewone volk en de bestrijding van a-soci-

aal gedrag stonden centraal. Later verschoof de nadruk naar een democratiserende functie. Burgers, dus ook gewone mensen, moesten betrokken worden bij wat er in en rond hun eigen leven gebeurde. Zij moesten vorm en inhoud kunnen geven aan hun eigen leefomstandigheden. Kortom, participatie alom. Samenlevingsopbouw werd zo in de jaren zeventig een instrument van participatiebevordering in plaats van een functie om maatschappelijke achterstanden te lijf te gaan. De participatiedemocratie zou er uiteindelijk niet komen. Vervolgens bleek samenlevingsopbouw in de jaren tachtig niet meer in staat om maatschappelijke achterstanden, die juist toen in omvang en intensiteit toenamen, effectief te bestrijden.

In de jaren negentig werd bij een forse stijging van de individuele welvaart de collectieve armoede alleen maar groter. De samenleving wist zich geen raad met een maatschappelijke tweedeling, met een onderklasse die toch zo'n 10 procent van de bevolking omvatte en daarmee met sociale uitsluiting van een substantieel deel van haar burgers. Het gevoel van 'sociale overbodigheid' belette steeds meer mensen om gewoon mee te doen in een wereld die voor hun gevoel niet meer van hen was.

Om hiertegen iets te kunnen ondernemen wilden overheden sociale cohesie aanbrengen of versterken. Daarbij dacht men terug te kunnen grijpen op de methoden en strategieën van de samenlevingsopbouw van weleer. Vervolgens kwamen ze er achter dat die niet of nauwelijks meer beschikbaar waren. Het opbouwwerk was geherstructureerd of gesaneerd, maar in ieder geval gedecimeerd. De overheid zelf bleek verbureaucratiseerd, het politieke primaat was verschoven naar de ambtenarij, het maatschappelijk initiatief was verstatelijk en de opbouwwerker van weleer was niet zelden voor zichzelf begonnen en consultant geworden - met een daarbij passend dagdeeltarief. Al met al bleek een afdoende antwoord op de gestapelde ach-

'Ontburgering' 'Schaligheid' in sociale interventie

terstanden van minstens 10 procent van de bevolking niet voor het oprapen te liggen. In ons land is aan onderzoek geen gebrek, dus waren deze achterstanden voldoende geïnventariseerd en geanalyseerd. De remedie ontbrak of was onderwerp van politieke discussie en ook dan gebeurt er weinig of niets. Intussen verhevigen de achterstanden, waardoor voor velen burgerschap verder weg komt te liggen in plaats van dichtbij.

Geen of weinig onderwijs, geen vast betaald werk, relationele problemen, een slechtere gezondheid en daarmee een lagere levensverwachting, financiële problemen, tekort-

schietende huisvesting, een boven gemiddelde verslaving aan alcohol en/of drugs, meer crimineel gedrag dan gemiddeld, een zwak besef van gangbare normen en waarden en amper perspectief om de neerwaartse spiraal in het dagelijkse leven te doorbreken. Geen van deze verschijnselen manifesteert zich geïsoleerd van een andere. Geconcentreerd in de grote steden en voor een disproportioneel groot deel bestaande uit alloctonen, heeft de onderklasse zich van de samenleving afgekeerd. Op haar beurt heeft de samenleving zich goeddeels van haar eigen onderkant afgewend.

Overigens mogen we niet verhullen dat verloedering van het platteland ook geleid heeft tot maatschappelijke achterstanden: weliswaar minder zichtbaar vanwege een lagere concentratie, maar daarmee niet minder schrijnend. Juist op het platteland worden vraagstukken rond vereenzaming, zingeving, afwijkend gedrag, alcoholmisbruik en sociale uitsluiting onder de autochtone bevolking manifesteren. Het gevoel van sociale overbodigheid is niet afhankelijk van woonplaats, etnische of culturele achtergrond of leeftijd.

Simplistische sociale interventiekunde

'Community building' is in wezen nu niet minder noodzakelijk dan honderd jaar geleden. Als je een actieve democratie wil – en daarmee een democratie met actieve burgers – zul je genoodzaakt zijn terug te grijpen op methoden en technieken van samenlevingsopbouw. Eigentijds en vernieuwend, rekening houdend met een inmiddels grote variëteit in culturen en leefstijlen.

Maar al zouden politiek en bestuur bereid zijn oplossingen te zoeken voor de gevolgen van zowel botsende culturen en leefstijlen in de steden als het verlies van leefbaarheid op het platteland, dan nog zijn de methoden en technieken om deze oplossingen aan te dragen niet direct voorhanden. Wel leidt de uitdaging tot verandering – om de inmiddels beladen term 'sociale vernieuwing' maar niet te gebruiken – tot het activeren van de 'community'-dimensie van weleer.

Deze prioriteit voor samenlevingsopbouw aan het grondvlak van de samenleving kan niet losstaan van de vaststelling dat door schaalvergroting en marktwerking, ondanks alle pleidooien voor vraagsturing, toch in toenemende mate een te simplistische sociale interventiekunde is en wordt toegepast. Sociale interventie wordt daarbij als het ware gelijkgesteld aan elke door beleid ingegeven tussenkomst in het sociale domein. Daarmee wordt de betekenis van haar generieke functie voor de bestrijding van maatschappelijke achterstanden tekort gedaan.

Tegelijkertijd leert recent onderzoek dat beleidsmatige interventies en ingrepen vaker niet dan wel tot het gewenste resultaat leiden. Beleidsconcepties worden doorgaans ontwikkeld vanuit de heersende visie op het macroniveau en komen in hun uitwerking doorgaans niet verder dan het mesoniveau. Degenen die met hun voeten in de modder staan hebben er weinig aan, degenen op wie al het moois is gericht, doorgaans helemaal niets.

'Schaligheid'

Bij de vorming en ontwikkeling van sociaal beleid zou daarom veel meer uitgegaan

kunnen worden van 'schaligheid'. Daarmee wordt bedoeld dat er een evenwicht moet worden aangebracht tussen groot- en kleinschalige organisatievormen. Samenspraak in de samenleving ontstaat niet vanzelf en kan evenmin van bovenaf via goedbedoelde beleidsinspanningen worden gerealiseerd. Kleinschalige zelfwerkzaamheid en gezamenlijke initiatieven van onderaf van burgers, instellingen en ondernemingen verdienen dan ook inventieve stimulering en ondersteuning.

Het pas verschenen boek 'Dragers & Schragers' (Instituut voor Publiek en Politiek/ Landelijk Centrum Opbouwwerk, 2002), waarin uiteenlopende lokale initiatieven worden belicht, getuigt daarvan.

Sleutelfiguren uit de lokale samenleving vertellen in dit boek over het hoe en waarom van hun maatschappelijke activiteiten. Zij dragen elk op eigen wijze hun steentje bij aan een noodzakelijke vernieuwing van de sociale architectuur in onze samenleving. Elk voor zich houden zij onbewust een pleidooi om niet zo zeer grootschalige instanties en organen te herordenen, maar om daarentegen kleinschalige samenlevingsopbouw te faciliteren.

Goedbedoelde beleids- en andere interventies vanaf het macroniveau, doorgaans van sociaal- of christen-democratische origine, hebben uiteindelijk de maatschappelijke vervreemding eerder versterkt dan vermindert. De afgelopen twee decennia hebben zo goed als alle herstructureringen en revisies op het sociale terrein geleid tot het tegendeel van wat zij beoogden. Zo is bijvoorbeeld de afstand tussen burgers en bureaucratie in ons stelsel van zorg en welzijn eerder toe- dan afgenomen.

Toegankelijkheid van voorzieningen is voor een te grote groep in onze samenleving voorwerp van dagelijkse zorg. De toegang die op papier bestaat, blijkt in de praktijk door tal van hindernissen versperd te zijn. Daarnaast lijkt voor een modale burger bijna niets erger te zijn dan te worden overgeleverd aan de vaak ondoorgrondelijke bezigheden van bijvoorbeeld Centra voor Werk en Inkomen, stedelijke organisaties voor zorg en welzijn, mammoetonderwijsinstellingen of zelfs de Informatiseringsbank als het over de studietoelage voor je kinde-

ren gaat. Al deze organisaties zijn het resultaat van bewust ingezette en volop berekende beleidsstrategieën. De politieke legitimatie ervan is tijdens de besluitvorming vrijwel volledig, maar de maatschappelijke acceptatie na uitvoering daarvan vrijwel nihil. Daarmee is meteen aangegeven dat hun werkelijke effecten en prestaties zeer te wensen overlaten. Een contract met burgers, waarmee hedendaagse politici menen 'modern' te zijn, verandert daar niets aan. Het tegengaan van sociale uitsluiting, het weven aan samenleven, het versterken van het burgerschap waarmee 'ontburgering' teniet wordt gedaan, vereist een herintroductie van methoden en technieken van samenlevingsopbouw. Daarvoor komen met name de terreinen van plattelandsontwikkeling, jeugd en jongeren, stedelijke herstructurering, het zelfwerkzaamheid en sociale veiligheid in aanmerking. Maar er is een voorwaarde aan verbonden. De professionele kwaliteit van degenen die in de samenlevingsopbouw werkzaam zijn, moet gericht worden versterkt. Ik wens u er veel succes mee.

<

Workshop Sociale architectuur

Inleider Wienand van Dijk is medewerker van adviesbureau VOF De Verandering dat in opdracht van het LCO een aantal initiatieven van burgers coördineert en begeleidt op hun weg naar een zelfstandig bestaan. Na zijn inleiding werden de deelnemers van de workshop op pad gestuurd om als sociaal architect aan de slag te gaan met een case rond 'DOVOS (De Onderlinge Vrijwillige Ouderservice) in de gemeente Beekerwielen'. De opdracht was een interventieplan te ontwikkelen dat zou leiden tot 'een houdbare, sociaal-productieve en verbindende doorstart' van deze vrijwilligersclub.

Wienand van Dijk:

'Wie kan ze zo onderhand niet in z'n slaap opdreunen, de piketpaaltjes van het nieuwe denken over onze medemens in de maatschappij? Om maar een formulering van onze demissionaire premier te citeren: "De burger van dit land is geen consument maar een producent van de samenleving." We zien de BV Nederland uitverkoop houden. Taken en fondsen van de overheid worden ingeperkt. De burger is een actieve factor in de eigen leefomgeving, speelt hierin een zelfstandige, initiatiefrijke en verantwoordelijke rol.

De eerste tekenen van dit denken zijn niet pas aan de oppervlakte gekomen in de moeilijke tijden rond de aanloop naar de laatste verkiezingen in mei. Onder paars II waren al duidelijke signalen in de richting van die actieve en zelfstandige rol van burgers gegeven. Een van de meest duidelijke voorbeelden hiervan was het amendement dat toenmalig PvdA-Tweede Kamerlid Bert Middel indiende op het staande VWS beleid van Staatssecretaris Vliegendorp. Hij vroeg om ruimte voor het ondersteunen van zelfstandige initiatieven uit de samenleving.

Zijn voorstel werd kamerbreed gesteund, en er kwam wat geld vrij.

Om deze actieve burger handen en voeten te geven is hierop begin 2001 vanuit het LCO het project 'weven aan samenleven' gestart, waarin op een viertal terreinen gewerkt wordt aan het omgaan met de rol van deze actieve en zelfstandige burger. Zo is binnen dit project het boek 'Dragers en schragers' gepresenteerd, een beschrijving van een aantal actieve en burgers die op zelfstandige wijze zeer succesvol aan projecten werken. Het boek gaat over hun motieven, hun successen en decepties, de rol van ondersteunende instellingen en lokale bestuurders en is geschreven door het Instituut voor publiek en Politiek. Daarnaast wordt een 'Kleinschalige kansentlas' geproduceerd. Aan de hand van praktijkvoorbeelden wordt een inventarisatie gemaakt van bestaande zelforganisaties. De kansentlas wordt vervaardigd door IGG - bureau voor sociaal beleid en Broekman & Partners, beiden uit Rotterdam. Ook wordt een beleidsdiscussie over het welzijnsmanagement gevoerd. Centrale

vraag hierin is: brengt men initiatieven en vragen van burgers onder bij de eigen instelling waarbij de burgers als vrijwilliger actief zijn, of stuurt men aan op onderbrenging bij een door deze burgers zelf beheerde organisatie? Aan deze 'verkenning en discours' worden bijdragen geleverd door Prof. J.W. Duyvendak van het Verwey-Jonker Instituut en Prof. G. van der Laan van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Ten slotte loopt 'binnen het kader van dit project een meerjaren-pilot studie waarin een aantal burgerinitiatieven wordt gestimuleerd in de richting van een zelfstandig bestaan. Hierin krijgt, naast uiteraard de mogelijkheden van het verduurzamen van een initiatief, de rol van welzijnsinstelling en lokale overheid tegenover deze burgergroepen uitgebreide aandacht. Dit meerjarentraject wordt gecoördineerd en verzorgd door adviesbureau 'de Verandering' waarvan ik zelf deel uitmaak.

'What's new?', zou je zeggen. Is dit niet gewoon het heruitvinden van het traditionele opbouwwerk? Wellicht is dit voor een deel waar. Er zijn echter ook wat inzichten die vragen om vernieuwing van een beproefde werkwijze.

Laat ik dat proberen te illustreren aan de hand van een paar observaties die uit deze vier werktrajecten tot nu komen. Allereerst een tweetal belangrijke observaties die gaande de productie van de kansatlas zijn gemaakt.

Ten eerste blijkt uit de uitgebreide inventarisatie van succesvolle zelfstandige initiatieven die in deze atlas wordt gemaakt, dat het overgrote deel van deze initiatieven überhaupt niet of nauwelijks te maken heeft met opbouw- en welzijnswerk.

Daarnaast blijkt dat de -vrijwel altijd kansarme- groepen waarmee opbouwwerk werkt, redelijk succesvol kunnen zijn binnen de periode dat ze -gesteund door opbouwwerk en eventuele subsidies- naar hun doelen toe werken. Zij blijken veel minder succesvol te zijn in het structureel verbeteren van hun positie.

Dit laatste heeft twee belangrijke oorzaken: Enerzijds komt dit doordat het nou eenmaal groepen zijn met een laag potentieel voor zelforganisatie, -hun sociale architectuur is

slecht- waardoor de continuïteit van een groep op zich al problematisch is. Daarnaast komen deze groepen te weinig in contact met 'sterkere' of 'kansrijkere' groepen. Het smeden van allianties door sociale lagen heen zou enorm kunnen bijdragen aan het doorbreken van hun relatieve positie.

Vanuit de dragers en schragers wordt het 'autonome' beeld dat uit de kansatlas naar voren komt, versterkt. Het gevoel van afstand, complicatie tot aan regelrechte vijandigheid klinkt in de verhalen van vele initiatiefrijke schragers door. Ook binnen de initiatieven die door het stimulerings(veld-)traject zijn geïdentificeerd, blijkt veelvuldig een gebrek aan motivatie en bij tijd en wijle pittige weerstand tegen het samenwerken met overheden en instellingen voor opbouw en welzijnswerk.

Er lijkt dus niet perse een direct verband te bestaan tussen een actieve rol van (lokale) overheid en welzijnsinstelling, en het ontstaan van een duurzaam actief burgerinitiatief.

Binnen dit meerjarentraject zal, met dit in haar achterhoofd, de Verandering in samenwerking met de lokale welzijns- of opbouwinstellingen, een aantal pilots gaan ondersteunen.

Gezien de rol van opbouwwerk lijkt het me goed om de richting van dit meerjarentraject, iets verder toe te lichten. Een paar steekwoorden.

Volgen in plaats van sturen

In de eerste plaats gaat het traject uit van een rol van opbouwwerker die volgt en niet **aanstuurt**. De opbouwwerker is een coach die hiaten aanvult, goede suggesties levert in de richting van de vaardigheden en stabiliteit van het initiatief, en de continuïteit van de sociale architectuur van de groep versterkt. Procesbegeleiding en aanreiken van instrumenten zijn hierbij kernwoorden. Hierbij moeten we natuurlijk met nadruk niet uit het oog verliezen dat opbouwwerker een zeer belangrijke 'aanjaagfunctie' kunnen hebben als het gaat om het activeren van groepen burgers, initiëren van projecten.

Projectmatigheid, maatwerk leveren
Daarnaast focust de opbouwwerker expliciet op het initiatief als actieve, duurzaam zelfstandig functionerende groep. Het doel van deze initiatiefgroep (of dit nu gaat over plaatsing van verkeersdrempels, buurtbemiddeling of het opzetten van onderlinge kinderopvang) is in de eerste plaats het probleem van de initiatiefgroep. Niet primair van de ondersteuning.

Wegnemen van belemmeringen

Belangrijk doel van de ondersteuning door opbouwwerk -en overigens ook door lokale overheden-, is het wegnemen van belemmeringen die de initiatiefgroep tegenkomt bij realisatie van haar doelen. In de schragers lezen we voorbeelden van actieve groepen die geen subsidie kunnen krijgen omdat ze geen formele structuur (stichting, vereniging) hebben. Of voorbeelden van zodanig strakke regelgeving, dat 'de sjeu' van de activiteiten er wel afraakt (onderlinge kinderopvang).

Nieuwe instrumenten

Het is goed voorstelbaar dat geheel nieuwe instrumenten ingezet moeten worden als groepsvaardigheden het uitgangspunt zijn. Je kunt hierbij denken aan cursussen en trainingen in onderhandelingsvaardigheden, beslissen, opbouwen van een collectief geheugen, het opbouwen van een evenwichtige structuur, et cetera.

Voor dit stimuleringstraject hebben wij een zes situaties gecreëerd. Drie daarvan spelen zich af in steden (Amsterdam Zuid-Oost, Tilburg en Zwolle), twee op het platteland (Brabant en Noord Nederland) en één in een thematisch werkveld: de verzelfstandiging van een aantal moedercentra.

We streven naar het afsluiten van een set werkspraken (convenant) in deze settings waarbij overheid en welzijns-/opbouwwerkorganisatie zich committeren aan deze werkwijze en dat ook met ons invullen.

Binnen het kader van deze afspraken gaan we proberen burgerinitiatieven die zelfstandig zijn, zelfstandig te houden.'

<

Workshop Ontwerp competentieprofiel

Een aantal jaren geleden werd besloten het opbouwwerk als professie op zorgvuldige en kwalitatief hoogwaardige wijze te versterken en te vernieuwen.

In het verleden heeft dit geleid tot veel producties die meestal innovatief van aard waren, maar ook werd aandacht geschonken aan de verankering in instellingsbeleid. Zo zijn het Beroepsprofiel en de Beroepscode, het Handboek Opbouwwerk en het Statuut Opbouwwerk ontwikkeld. In vervolg hierop is het ontwerp van het Competentieprofiel voor het opbouwwerk ter hand genomen. In de conferentiemap was de ontwerp tekst opgenomen die door vakgenoot Reint Meijer is geconcipieerd. De concept tekst is in eerste termijn besproken door het College van Toezicht op het opbouwwerk en zal worden voorgelegd aan de Beroepsvereniging van Opbouwwerkers en ook aan de vakconferentie bezoekers. Voordat de deelnemers van de workshop in groepjes uiteen gingen om een kritische beschouwing te leveren op het competentieprofiel, werden ze door voorzitter Ed Kooger geconfronteerd met een aantal vragen.

Vindt u dat er op vitale onderdelen extra moet worden geïnvesteerd?

Uit verschillende hoeken kwam de opmerking dat het profiel is uitgewerkt op individueel en niet op instellingsniveau. Het zou wenselijk zijn de deskundigheid van de opbouwwerker op praktisch en strategische vaardigheden te koppelen. Hoe dat te doen? Instellingen willen een bepaald niveau van de opbouwwerker en zoeken daarbij naar individuele vaardigheden. Maar de instellingen zouden ook moeten investeren in het bij de tijd houden van kennis en vaardigheden van de opbouwwerker. Daarnaast moeten (meer) instellingen het verwachte niveau benoemen. De meningen

hierover kwamen niet altijd overeen. Niet iedereen vond dat een koppeling in het profiel van de opbouwwerker hoorde. Men was het er unaniem over eens dat het opbouwwerk een vak is waarbij het niet uitmaakt wie de werkgever is. Een goed profiel, waarmee zowel opbouwwerker als instelling of gemeente uit de voeten kunnen, is nodig. Een verankering in het beleid van zo'n profiel is in dienst van alle betrokkenen en belanghebbenden.

Is of wordt er voldoende geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering?

In functioneringsgesprekken laten opbouwwerkers hun interesse blijken voor deskundigheidsbevordering naar aanleiding waarvan een instelling met een aanbod gebaseerd op de geïnventariseerde vragen om kennis. Is er een opbouwwerk profiel? Er wordt verwacht dat iemand minimaal een hbo-diploma heeft of gelijkwaardige ervaring met de kans op een opleiding via de instelling. Er zal samen gezocht moeten worden naar een ontwerp van een gemeenschappelijke competentie, was een van de opmerkingen. Er werd gezegd dat een competentie profiel erg nodig is bij de werving van opbouwwerkers en bij scholing. Uit Assen werd gemeld dat men daar gewerkt heeft aan een eigen beroepsprofiel als de instelling (in dit geval de gemeente) opbouwwerk niet kent. Deskundigheidsbevordering moet

ook op instellingsniveau geschieden; aangeven wat je wenst met het competentie profiel als hulpmiddel. De visie en het beleid van een instelling zouden dit moeten toestaan en ondersteunen. Hierop werd aangegeven dat het opstellen van je eigen beroepsprofiel ook deskundigheidsbevordering is, zowel voor jezelf als voor de organisatie.

"Is dit wel HET opbouwwerk profiel?"

Opmerking als; 'het is te klassiek'; 'mis intercultureel werken'; 'ontwikkelen van leren'; sloten naadloos aan bij de workshopopdracht. Aan de deelnemers werd gevraagd kritisch naar het model te kijken en toe te voegen wat werd gemist.

Uiteraard werd de wisselbeker als prijs in het vooruitzicht gesteld om zo tot ongeken- de hoogte te stijgen in de diverse werkgroepjes.

De eervolle winnaars (Brukx, van der Aalst, van Erp, Smith, en Schifferling) opperden het idee met enige regelmaat bij (opbouwwerk)instellingen een onderlinge visitatieronde te organiseren waarbij gelet zou worden op noodzakelijke competenties van de instellingen. Op basis daarvan zou iedere instelling een lange termijnvisie en de daarbij horende gewenste competenties moeten ontwikkelen. <

Workshop Professionele ruimte in eerstelijns

Met de vraag 'Hoe perk ik mijn professionele ruimte in?' ging de workshop onder leiding van Leida Schuringa aan het werk. En met succes! De opdracht was een recept te leveren. Als een opbouwwerker dat recept volgens de regels uitvoert moet het er automatisch toe leiden dat zijn professionele ruimte wordt ingeperkt. Verassend was dat iedereen opdracht direct lijkt te begrijpen. Alsof de opbouwwerker vaak in de keuken van de mislukking heeft gekeken. Zonder veel moeite schudde men zeer heldere en creatieve recepten uit de mouw.

Voorafgaand aan de opdracht gaf Leida Schuringa een korte toelichting op het begrip professionele ruimte. Professionele ruimte is volgens haar de ruimte die je nodig hebt om te kunnen werken als professional, in dit geval als opbouwwerker. Nodig is onder andere dat:

- * je de waarden en normen die bij het vak horen, gestalte kunt geven;
- * er ruimte is om de specifieke opbouwwerkdoelen en -idealen vorm te geven;
- * je een onafhankelijke positie kunt innemen;
- * je af kunt wijken van wat er afgesproken is, als dat in jouw professionele ogen noodzakelijk is;
- * je kunt werken aan die zaken die de mensen met wie je werkt, belangrijk vinden;
- * je in een democratische context kunt werken.

In de huidige complexiteit van de samenleving is het wel goed als er kaders worden afgesproken, prioriteiten gesteld en gezamenlijke strategieën van werken worden ontwikkeld. Er zijn immers geen simpele oplossingen en in je eentje kun je ook niet

zoveel bereiken. Wat betreft de ruimte bij de samenwerking gaat het om vragen als:

- * komt het belang van de opbouwwerkingsvalshoek voldoende tot zijn recht;
- * is er voldoende flexibiliteit ingebouwd (want je kunt niet in de toekomst kijken);
- * wordt er gekozen voor een ontwikkelingsgerichte en lerende benadering;
- * wordt gebruik gemaakt van de talenten en kwaliteiten die mensen bezitten;
- * wordt er voldoende breed gekeken (qua samenwerkingspartners, alternatieven, thema's die aan de orde zijn, kansen, mogelijkheden).

Er is sprake van een voortdurend spanningsveld tussen de nodige vrijheid en de nodige gebondenheid.

Professionele ruimte moet je leren gebruiken. Als beginnend opbouwwerker heb je grote behoefte aan kaders, aan duidelijkheid, aan overzichtelijke en te behappen taken. De vrijheid hoeft dan voor jou misschien niet zo groot te zijn. Niettemin is het vanaf de start belangrijk dat je je eigen professionele verantwoordelijkheid draagt: dus niet zonder meer uitvoert wat je wordt opgedragen. Die verantwoordelijkheid kun

opbouwwerk

je onder andere vorm geven door meer ervaren collega's te consulteren.

Voor opbouwwerkers die al lang in het vak zitten en dus het risico van de gebaande wegen tegenkomen, kan de uitdaging van professionele ruimte juist liggen in het betreden en ontginnen van nieuwe gebieden. Misschien dat daar juist nieuwe vormen van gebondenheid en verbondenheid bij horen, die de eigen vrijheid inperken.

De professionele ruimte wordt enerzijds voor een belangrijk deel bepaald door de omstandigheden waarbinnen en waaronder je je werk uitvoert (organisatiestructuur, beleid, politiek, opgebouwde expertise, de lokale situatie, incidenten, mogelijkheden voor ondersteuning, vak deskundig management, grootte van de instelling, et cetera).

Dit komt ook naar voren uit de resultaten van de enquête van de BON. Anderzijds hangt het er ook erg van af hoe jij (eventueel samen met je collega-opbouwwerkers) zelf omgaat met deze omstandigheden en hoe je wegen zoekt om de opbouwwerkprofessie optimaal te kunnen uitoefenen.

In de workshop is gekeken welke factoren van invloed zijn op de omvang van de professionele ruimte en welke mogelijkheden je als uitvoerend werker zelf hebt om deze ruimte en die factoren te beïnvloeden. Dit gebeurde aan de hand van het opstellen van recepten, die leiden tot inperking van de ruimte.

Recepten

De twee winnende recepten zien er zo smakelijk uit dat we ze u niet willen onthouden. Het eerste recept is vooral bedoeld voor de opbouwwerker zelf. Hierin zitten veel persoonlijke handelingsperspectieven. Deze inperking van de professionele ruimte heb je zo geheel in eigen hand. Het tweede recept heeft meer betrekking op institutionele context waarbinnen de opbouwwerker handelt. Voor een deel liggen inperkingen van de professionele ruimte niet direct binnen de invloedssfeer van de opbouwwerker, maar toch biedt het recept goede mogelijkheden om vleugellam door het leven te

gaan. Beide recepten staan hieronder weergegeven. Als u de aanwijzingen goed opvolgt zult u verstand staan van de eindeloze kwaliteit van het prakje waar u aan het eind van de rit als professional uw tanden (als u ze nog hebt) in mag zetten.

Recept om jezelf uit de markt te prijzen
Chef-koks: Ruud Arnoldi, Marije Kerkhof,
Joke Kuipers en Anja Kleinendorst, Steven L.

Ingrediënten:

1. Ga bij elkaar op één kantoor zitten (onder ander met de wijkbeheerder) en maak geen duidelijke afspraken over de taakverdeling.
2. Accepteer kritiekloos alle opdrachten. Stel geen kritische vragen.
3. Stel je afhankelijk op (ja-knikker) (jij weet 't toch niet!).
4. Zoek het allemaal zelf uit, zoek geen steun bij collega opbouwwerkers. Doe niet aan deskundigheidsbevordering.
5. Vind bewoners lastig, demotiveer ze, gebruik vooral vakjargon.
6. Ga geen netwerken aan.
7. Honoreer klagers (vooral witte 60-plus mannen!).
8. Bel de politie bij jongerenoverlast.
9. Profileer je vooral niet als opbouwwerker.
10. Doe niet aan fondsenwerving, besteed zo min mogelijk geld en tijd aan bewoners.
11. Ga niet de knok aan met de buurtburgemeester die alles denkt te bepalen.

Recept:

Neem drie willekeurige ingrediënten, mix deze door elkaar en eet smakelijk.
P.S.: je kunt altijd nog schoonmaken!

Recept voor magere balkenendebrij, uit de cursus "koken zonder panne(n)"
Chef-koks: Fenna Hendriks, Guido Roelofs, Hennie Joosten en Henk Duis, Frits Jonkers.

Ingrediënten:

1. Strak bewind, tiran aan de top van de instelling.
2. Boekwerk met prestatie afspraken inclusief oud opbouwwerker (die 't beter weet) als toetsend ambtenaar.

3. Veel tegengestelde belangen en verwachtingen uit de buurt.
4. Met alle partners afgesproken procesafspraken.
5. Een beginnend opbouwwerker zonder scholingsmogelijkheden en back-up van de instelling.
6. Geen of minimale middelen zoals accommodatie.
7. Een oververhitte oven.

Voorbereidingstijd: te kort.

Bereidingstijd: eindeloos.

Bereidingwijze:

1. Stop de strakke bewindsman (je leidinggevende) met een van tevoren uitgeknepen oude opbouwwerker (ambtenaar) in een te kleine snelkookpan op hoog vuur zodat er een flinke druk op komt.
2. Zorg dat het oorspronkelijke plan verdampst en giet de restjes af door een grove zeef.
3. Neem 't restantje en kneed het vervolgens door de gemeentelijk vastgestelde prestatie afspraken tot een hapklare brokje.
4. Gooi 't hapklare brokje in de multicultimachine samen met de tegengestelde belangen en verwachtingen uit de buurt. Kruid het geheel met wat gepeperde uitspraken van de plaatselijke politici en zet de machine op volle snelheid.
5. Laat dit geheel ten hoogste drie seconden draaien en doe het in een ingevette ovenschaal met procesafspraken.
6. Zet 't geheel een kwartiertje in een oververhitte oven zonder verlichting! Garneer de hapklare brok met een toefje buurtroddel en een stukje achterklap. Serveren met een glaasje Nawijn.
7. Laat een beginnend opbouwwerker de hapklare brok zonder af te koelen, de bewoners door de strof duwen.
8. Mocht 't niet lukken dat kunt u de opbouwwerker nog altijd af serveren onder 't luid gegil van *'it's food stupid!!?*

<

Social Quality Matters!

Aan het begin van deze sessie sprak Paul Vlaar enige gereserveerde woorden aangaande het feit dat uitgerkend hij was gevraagd deze workshop te leiden. Hij vertelde dat hij onlangs het internet voor de tweede maal had ontdekt en had vastgesteld dat het een uitstekend communicatiemiddel is. Net als zoveel mensen die jaren geleden al over het net surfen en eigenlijk teleurgesteld raakten in de beperkte mogelijkheden ervan, omdat de participatiegraad toen nog tamelijk pover was. Inmiddels gaan vele particulieren en ook instellingen over de digitale snelweg en dat vergroot de communicatiemogelijkheden aanzienlijk.

Ook voor het onderhouden en uitbreiden van internationale contacten is internet het communicatiemiddel bij uitstek. Kortom, Paul Vlaar is inmiddels bijzonder enthousiast over het medium en zou het willen promoten via de slogan: **Meer met Internet!**

Daarna kwam de inleidster aan het woord: Ida Haitsma van het Kenniscentrum Grote Stedenbeleid. (Debbie den Heijer en Ida Haitsma hadden van te voren afgesproken dat Ida namens hen beiden de inleiding zou houden en dat Debbie de workshop-opdracht zou maken.)

Zij legde de aanwezigen uit dat het Kenniscentrum vooral een grote verzameling kennis is over de grote steden. Social Quality Matters is een kennisprogramma van het KCGS. Het programma is opgezet door de ministeries van VWS en BZK met als doelstelling in kaart te brengen hoe ICT kan worden ingezet om sociale kwaliteit te vergroten. In deze werkt het Kenniscentrum GSB samen met XS-2.

Het gaat erom kennis toegankelijk te maken voor het veld. Volgens Ida Haitsma is kennis 'opgewerkte informatie'. In deze taakstelling speelt de website van het SQM, evenals die van XS-2 een belangrijke rol. Maar er is

meer: netwerkvorming, conferenties en seminars en werkbezoeken. Het programma loopt van 2002 tot 2004.

SQM heeft vijf hoofdactiviteiten rond kennisvorming en -verspreiding. SQM is nadrukkelijk geen projectuitvoeringsinstantie. Belangrijke taak voor SQM is om in kaart te brengen wat de professionals nodig hebben aan informatie om hun taken goed uit te kunnen voeren. SQM kan zich dan richten op het verzamelen van die kennis en deze toegankelijk maken via de website, maar via andere communicatiekanalen. Zo zijn er de Rode Draad-notities. De eerste is in oktober op het web is gezet en gaat over sociale veiligheid, de volgende zal handelen over buurtwebsites. Daarnaast is ontmoeting ook belangrijk, via workshops en kennisateliers (lieft op locatie). Ook de publicaties kunnen belangrijk bijdragen aan de kennisverspreiding, in de vorm van nieuwsbrieven en kenniskranten. Verder is er nog het Jaarboek ICT

Workshop D

Voorzitter: Paul Vlaar, NIZW
 Inleiders: Debbie den Heijer, XS-2 en
 Ida Haitzma, Kenniscentrum Grote
 Stedenbeleid,
 Notulist: Fenny Gerrits.

en Sociale Kwaliteit dat beurtelings door het SCP en SQM wordt uitgegeven. Verder is SQM ook betrokken bij de Digitale Broedplaatsen in Eindhoven, Den Haag, Deventer en Amsterdam. SQM is ook doende met het maken van modellen voor de Kinderpersjury, als bijdrage aan het toegankelijk maken van informatie in deze projecten. Ook worden er cursussen aangeboden zoals de cursus I-visies, die wordt aangeboden aan opbouwwerkers en gemeente ambtenaren. Doelstelling van deze cursus is de cursisten vertrouwd te maken met ICT opdat ICT gemakkelijker kan worden ingebed in het beleid.

Haitzma antwoordde op de vraag van Paul Vlaar of er geen schadelijke gevolgen te verwachten zijn naar aanleiding van al dat gebruik van ICT, dat zij dat inderdaad al eens had onderzocht. Bij dat onderzoek kwam volgens haar vast te staan dat dergelijke gevolgen pas in de toekomst zichtbaar

steeds een belangrijke rol speelt, zeker op wijkniveau.

In samenspraak met de workshop-deelnemers concludeerden de workshop-begeleiders dat iedere opbouwwerker maar flink actie moest voeren om ervoor te zorgen dat de ratio pc:opbouwwerker eindelijk overal één op één wordt. Vele collega's hebben geen of zeer moeizaam toegang tot het internet, en dat is ontegenzeggelijk een handicap om te kunnen participeren in allerlei nieuwe ontwikkelingen.

De Zonnebloemwijk

Daarna wijdde het gezelschap zich (in opgesplitste vorm) aan de workshopopdracht die door Debbie den Heijer nog even kort werd toegelicht. De opdracht luidde: Ontwikkel een buurtwebsite voor de Zonnebloemwijk, een wijk waar binnenkort zal worden begonnen met een herstructurering. Bewoners moeten op de een of

zullen worden. Volgens allerlei mensen isoleert pc-gebruik mensen, maar of dat op buurtniveau zo zal doorwerken dat mensen helemaal niet meer aan ontmoeting toekomen, is maar de vraag.

Tijdens de discussie bleek dat er al veel gaande is op ICT-gebied in het veld. Variërend van de website als buurtkrant tot middel om contact te leggen met lotgenoten. In het algemeen werd geconstateerd dat ICT nooit als op zichzelf staand middel wordt ingezet omdat dat niet werkt. ICT moet altijd worden ondersteund via andere communicatiemiddelen waarbij ontmoeting nog

andere manier goed op de hoogte worden gehouden van de vordering van het bouwproces. Daarbij moet rekening worden gehouden met verschillende groepen mensen in de wijk, waaronder voorstanders en tegenstanders. Ook op het contact tussen de oude en de nieuwe bewoners moet flink worden ingezet om de herstructurering tot een succes te maken, ook in sociaal opzicht. Veel geld is er niet.

Opdracht: Maak een stappenplan om tot een adequate buurtwebsite te komen. Maak een lijstje van randvoorwaarden en mogelijke valkuilen.

Uit zes groepjes deelnemers werd tenslotte de oplossing van Hatice Temurbas, Ben van Zanten, Hetty Gijzen, Marko Fehres en Wilma Fels bekroond met de Wisselbeker.

De jury achtte het plan zeer gedegen, maar ontwaarde ook enige creatieve innovatieve elementen, zoals een rijdende infobus ('SRV-bus' of Digimobiel) met name bedoeld voor ouderen. Alsook een 'filter tegen scheldkanonnades' dat de gebezigde taal op de interactieve website moet bewaken. Verder moeten er mentoren worden georganiseerd die het op zich zullen nemen jongeren tijdens het project te begeleiden tijdens het project. Dat laatste werd ook als innovatief beschouwd: het project betreft alle groepen en leeftijdscategorieën bij het proces om ervoor te zorgen dat ook iedereen kan participeren.

Al met al was het een interessante workshop waarbij opviel dat er veel kon worden aangesloten op ontwikkelingen die in de praktijk ook meer en meer een rol spelen. Vergeet niet om even op de websites te kijken: www.SQM.nl en www.XS-2.nl.

<

Stadsetikette Rotterdam:

Een duo-presentatie van professor Dr René Diekstra, beleidsadviseur Gemeente Rotterdam en Paul Steinmann, opbouwwerker in de Tarwewijk Rotterdam

Diekstra opende met het uitspreken van zijn hoop en geloof dat opbouwwerk een sleutelrol kan vervullen bij allerlei actuele kwesties die op dit moment in onze samenleving centraal worden geagendeerd, zoals: sociaal-culturele integratie van verschillende groepen, normen en waarden in de samenleving en veiligheid. Als het opbouwwerk zich terugtrekt op z'n (door de gemeente geformuleerde) basisopdracht komt het weven aan sociale netwerken in het gedrang.

Daarom is, om te kunnen inspelen op de agenda van het bestuur, het ontwikkelen van nieuwe methoden van groot belang. De methode 'Stadsetikette' is er één van. Het vormt een adequate werktas om aan de slag te gaan met het onderwerp normen en waarden, zoals dat de laatste tijd meer en meer aandacht heeft gekregen. 'Stadsetikette' in de Rotterdamse schrijfwijze. Het was de gemiddelde Rotterdammer niet bij te brengen dat het met 'que' moest. Daarom is er besloten het zo maar te houden. Want waarom zou je grote groepen mensen het gevoel geven dat ze niet kunnen spellen, als dat op zich alleen maar contraproductief (kan werken of) werkt. De herkomst van het idee is toevallig. Naar aanleiding van de ontwikkeling van beleidsvisies, eind 1999, vroeg het gemeentebestuur verschillende groepen burgers te discussiëren over gedragspatronen. Daar ontstond het idee van een stadsetiquette. Toenmalig wethouder Herman Meijer pikte dat meteen op als een wervend 'etiket' om te verwijzen naar projecten die zouden

moeten worden ontwikkeld om het gedrag van burgers in de stad ten gunste te beïnvloeden. Voor de vormgeving vond het gemeentebestuur het passend om zo iets als opdracht te verstrekken aan een psycholoog. Dat werd dus René Diekstra.

Diekstra is begonnen met het anders formuleren van de vraag, meer in positieve zin. Namelijk: het ontwikkelen van gedragskapitaal ten behoeve van burgers, opdat ze prettiger met elkaar kunnen leven.

Als je met zo iets begint vraag je vaak als eerste af of zo iets al bestaat. In projectvorm bestond het nog niet. Vervolgens moet je zelf dus gaan vormgeven, en daartoe heb je een goede aanpak nodig. De aanpak bestond in dit geval uit het speuren in de stad, naar aangrijpingspunten om tot een gesprek te komen met de burgers.

Vervolgens moesten die aangrijpingspunten worden omgevormd tot agendapunten tot een dergelijk gesprek. Op basis van de uitkomsten van dat gesprek kon er worden geëxperimenteerd.

Het experiment werd in een pilot gegoten die kon word uitgezet, met als voorbeeld wijken of buurten waar al een door burgers zelf gevormde etikette bestond. Deze bottom-up vormen van bestaande etikettes moesten worden voorzien van top-support waardoor een zogenaamde 'bottom-up top-support'-model ontstaat.

Op basis van de gesprekken die met burgers zijn gevoerd ontstond er zicht op een definitie van stadsetiquette. De aldus geleidelijk aan gegroeide definitie van Stadsetikette is drieledig:

- * een geheel van door burgers, jong en oud, gemaakte en gehandhaafde omgangsafspraken;
- * die duurzaam bijdragen aan vriendelijker, verantwoordelijker en veiliger gedrag;
- * en daarmee leiden tot een beduidende toename van collectieve zelfredzaamheid in straat of buurt: wederzijds vertrouwen en de bereidheid een bijdrage te leveren aan het toezicht op kinderen en het onderhoud van de publieke ruimte.

Voor het experimenteren met de methodiek moest een geschikt gebied worden gevonden, niet te groot en niet te klein. Schaal werkt beslissend door op het verloop van allerhande sociale experimenten, zo ook op de Stadsetikette. Verder moesten de bewoners in dat gebied gemotiveerd zijn tot deelname. Vaak zijn dat burgers die al langer behoefte hebben aan afspraken over normen met de instellingen in dat gebied. Samen met de al eerder vergaarde informatie leidt dat tot de volgende schematische weergave van de methodiek:

- * Locatie: duidelijk afgebakend gebied
- * Motivatie: bij burgers en/of diensten

Normen en Waarden

- * Organisatie: vorming initiatiefgroep van burgers
- * Werving: persoonlijk, huis aan huis interviews
- * Context: commitment van overheid en diensten
- * Proces: intensieve startfase, overname door initiatiefgroep in samenwerking met het opbouwwerk, voor onbepaalde tijd (cultuurvorming)
- * Cohortaanpak: volwassenen, jongeren en kinderen (school)
- * Bewustmaking en gebruik van concrete richtingaanwijzers.

Er zijn twee experimenten geweest, waarvan er één is mislukt. Het tweede loopt nog en is al deels mislukt. De cruciale valkuil van het project is dat de overheid zich er teveel mee bemoeit. De overheid is nauwelijks in staat burgerinitiatieven te ondersteunen. Binnen de experimenten ligt de nadruk op een proces, met een onbepaalde tijdsduur. Er is sprake van een cohortaanpak, waarbij bewustmaking een cruciale rol speelt. Mensen moeten vaak nog een hoop leren. Dat wordt wel aangetoond door de afvalfoto (zie pagina 50): dat is het resultaat van tien mensen en gemeentelijke diensten die zich hebben gedragen.

Verplicht groeten

Om een gezamenlijke etquette aan te leren zijn er spelregels nodig. Hieronder volgen de belangrijkste:

- * Groeten is een maatschappelijk belang. Groet bij het binnenkomen van ruimtes waar u kortere of langere tijd met anderen zult doorbrengen. Blijf bij uw eigen groet, ook als u soms geen groet ontmoet.
- * Laten we afspreken dat we elkaar aanspreken. Zet de ander niet op zijn nummer maar leg uit met welk gedrag u moeite hebt en waarom.
- * Veilig is ons heilig. Dus letten we op onveilige situaties en doen we er gezamenlijk iets aan.

Eén van de eerste kritiekpunten van de journalistiek was: Oh, verplicht groeten dus. Die journalisten hadden uit het oog verloren dat hoffelijkheid van groot maatschappelijk belang is.

Een samenvatting van wat Stadsetikette is:

- * committeert burgers en overheid
- * leerproces van opmerken, opvoeden, opletten en optreden. Vereist (les)programma's voor kinderen, jongeren en volwassenen
- * initiatieven moeten door burgers zelf worden onderhouden, maar gesteund en ondersteund worden

- * belangrijkste opbrengst: toename van collectieve zelfredzaamheid en normconformering
- * stadsetikette moet driemaal worden verankerd; op straat en school, in deelgemeente en gemeente.

Bij de uitvoering van de experimenten is het groot belang dat je een 'klaagmuur' instelt ten behoeve van de deelnemende burgers. Op een eerste bijeenkomst klagen mensen continue over wat er allemaal misgaat bij de overheid en gemeentelijke diensten. Na het bijwonen van diverse bijeenkomsten rijst dan ook een beeld op van een niet erg betrouwbare overheid. Wil je echter goed met je project aan de slag is het van belang de eerste bijeenkomst ruim baan te geven aan dat geklaag, dit in het belang van de voortgang verderop in het proces. Burgers moeten zich namelijk gesteund voelen.

In het kader van het project is er ook nog een lesmodule Levensvaardigheden voor scholen gemaakt. Aan de hand van een citaat van Felton Earls (Project on Human Development in Chicago Neighbourhoods) probeert Diekstra nog eens compact weer te geven waar het om gaat:

"Neighbourhood collective efficacy is a key factor in society's efforts to control violence." Daarmee is maar aangetoond dat niet alleen opbouwwerkers vinden dat veiligheidsbeleid in belangrijke mate sociaal beleid is. En als laatstest nog even aandacht voor een cruciale factor in het welslagen van dergelijke experimenten:

"It is amazing what you can accomplish if you do not care who gets the credit." (Harry S. Truman)

Diekstra: Het moet van niemand persoonlijk zijn, maar van de gemeenschap.

De Tarwewijk Rotterdam

Paul Steinmann opende zijn presentatie met een citaat van Gabriël van den Brink: *'Het normale is een groter raadsel dan het abnormale'*

Hierbij gaat het om de achterkant van de regels (what's behind). Dat impliceert veel aandacht voor motivaties van mensen om

zich al of niet aan regels te houden. Dat bleek bij het Verschoorplein in de Tarwewijk Rotterdam ook het meest intrigerende aspect van het experiment te zijn.

In het projectboekje staat een tekening van een Marokkaans meisje afgedrukt. Het geeft een ruzie op het plein weer tussen volwassenen. Het kind bemiddelt tussen de volwassenen die het ruziemaken van de kinderen hebben overgenomen.

Balkenende heeft als slogan: Fatsoen, moet je doen!

Praten over normen en waarden is vaak de ander de schuld geven. Dat werkt niet!

Al doende krijg je te maken met sociale grenzen van gedrag! Stadsetikette houdt zich bezig met het beïnvloeden van dat doen van burgers.

Stellingen; ja of nee

Ik zorg dat een ander geen last van mij heeft.	89%
Ik maak mijn excuus als een ander last van me heeft gehad.	81%
De burens moeten rekening houden met mij.	81%
Als ik een feestje heb informeer ik de burens.	84%
Ik groet mijn burens.	81%
Ik ken mijn burens bij naam.	48%
Iedereen moet af en toe bij de burens op de koffie gaan	26%
Het is gevaarlijk als je je bemoeit met storend gedrag van anderen.	66%
Mag je snel klagen bij de burens?	23%
Heeft de buurman iets te maken met hoe jij woont of leeft!	24%

(De percentages zijn ja antwoorden)

Aan de basis van het project liggen een aantal gegevens die uit statistieken van het COS-onderzoek naar draagvlak konden worden gehaald:

De stellingen zijn met opzet stellig en eenduidig geformuleerd om een 'ja' of 'nee' impuls uit te lokken. Dit leidde tot de volgende conclusies ten aanzien van het draagvlak:

66 procent vindt het gevaarlijk, 80 procent geeft aan mee te willen doen. Bewoners geven daarmee aan een 'code' te willen afspreken. (Als algemene randvoorwaarde geldt ook hier dat alvorens verder kan worden gegaan met het project er een klaagmuur moet worden ingesteld om al dat ongenoegen van burgers te kanaliseren. Om de werking ervan nog positiever te maken kun je die in plaats van klaagmuur

ook ideeënmuur noemen. Mensen moeten meer gericht zijn op elkaar dan op de overheid.)

Belangrijk onderdeel van de code is het elkaar groeten. Een volgende belangrijke afspraak is dat men elkaar mag aanspreken over bijvoorbeeld het afval dat naast de container ligt of de veiligheid van de kinderen, de vervuiling op het plein in het algemeen.

Aanspreken moet je echter wel leren. Je moet elkaar respectvol aanspreken en vanuit de ik-vorm. Hierbij moet je rekening houden met dat de ander niet altijd weet wat hij verkeerd doet. Ook moet je duidelijk maken wat het gevolg is van het overlastgevend gedrag, om de indruk te vermijden dat je iemand zit te sarren.

Je moet elkaar blijven aanspreken en anderen ook stimuleren elkaar aan te spreken. Je moet elkaar blijven aanspreken. In dat kader is er een multicultureel feest georganiseerd met aandacht voor elkaar aanspreken. Tijdens dat feest werd een driegangen diner met eten uit drie culturen voor 400 deelnemers geserveerd. Ook was er een divers programma in samenwerking met het Wereldcircus. Er werd een bord ontworpen voor Stadsetikette Verschoorplein, met een aantal treffende leidraden voor de mensen:

'Behandel andere mensen zoals je zelf behandeld wilt worden' Nederlands
'Beter een goede buur dan een verre vriend' Turks
'Als je eigen huis van glas is gooi je geen stenen naar anderen' Arabisch

Groot of klein, jij bent het plein!

Kinderen vormen een speciale groep ten aanzien van de pleinproblematiek. Je moet het echter positief blijven bekijken:

Kinderen zijn een goede belegging! Zij hebben tot de puberteit behoefte aan duidelijke normen en waarden, en als geen ander kunnen ze daar aan vasthouden. Op de Globe-school leren ze sociaal-emotionele vaardigheden. (Lesmodule Levensvaardigheden).

Kinderen en ouders moeten in samenspraak regels formuleren voor het gedrag op het plein. Die regels kunnen vervolgens worden bekrachtigd op een podium met optredens van kinderen en onthulling van de borden.

Hoe ga jij met je omgeving om?
stadsetikette

Dit evenement vormt dan de start van de campagne met regels op posters. Ten aanzien van de inzet van het opbouwwerk kan worden opgemerkt dat het nodig is om betrokkenheid te tonen door regelmatig op het plein aanwezig te zijn. Ook moet je nauwgezet volgen wat er speelt en wat eventuele belemmeringen zijn. Verder moet je je inzicht verdiepen rond gedrag van kinderen, jongeren en ouders en de andere volwassenen.

<

Het belang van een derde logica

“Research and scholarship must play an enlarged role in social work (...) if they and the profession are to survive and prosper. Failure to fulfill our obligations for knowledge development will undoubtedly threaten social work’s long-term welfare and weaken its capacity to serve those in need. We trust that the lessons we gain from past attempts to link science and practice will help prevent this from happening” (Kirk and Reid, 2002: 220).

Bij een afscheid hoort een terugblik op achterliggende jaren. Maar ik wil in deze bijdrage ook vooruitkijken: welke nieuwe vragen tekenden zich af, waar moet het onderzoek naar het opbouwwerk zich de komende tijd op gaan richten? Voordat ik terugblik en vooruitkijk wil ik evenwel stilstaan bij het heden, bij hier en nu. In goed overleg is namelijk besloten dat ik mijn afscheidsrede als bijzonder hoogleraar vandaag op deze vakconferentie houd en niet, zoals bij de aanvang, bij de oratie, in de aula van de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Waarom hier en niet daar?

De leeropdracht van de Gradus Hendriks-leerstoel luidt “het onderzoeken van de wetenschappelijke grondslagen van het opbouwwerk”. De taak is om te komen tot wetenschappelijke onderbouwing, tot het stutten van opbouwwerkpraktijken. Er vindt geen theorievorming plaats omwille van de theorie. Grondslagenonderzoek graaft weliswaar diep maar is er uiteindelijk op gericht om het opbouwwerk weer steviger grond onder de voeten te geven.

Nu wordt onderzoek vaker gelegitimeerd onder verwijzing naar het vergroten van de effectiviteit van het praktische handelen.

Maar Abbott, een belangrijke auteur op het gebied van professies en professionaliteit, wijst erop dat er een belangrijke tweede reden is voor theoretische onderbouwing van praktisch professioneel handelen: de verwetenschappelijking van het handelen verhoogt de status van het beroep. Het doen van onderzoek past, met andere woorden, in een professionaliseringsstrategie.

Dat ik vandaag hier mijn korte afscheidscollege geef, heeft alles te maken met deze dubbele functie van de leerstoel – de theorie is er ter wille van de praktijk, voor een betere praktijk en, wie weet, goed voor meer status (alhoewel in deze populistische dagen de legitimiteit van professionals eerder in de wijken dan op de universiteit lijkt te kunnen worden gevonden). Hoe het ook zij, ik kom graag naar jullie toe. Dat ik hier sta heeft ook te maken met het onderwerp dat ik vanmiddag aan de orde wil stellen, met het feit dat er gestud als gestatust moet worden: uw preciaire professionaliteit (om de titel aan te halen van een fraai boek van Sjaak Koenis). Want dat is het onderwerp waaraan ik de laatste tijd bij de leerstoel (en bij het Verwey-Jonker Instituut) heb gewerkt: nadenken over de kwetsbare aard van het professioneel handelen van met name opbouwwerkers. Dat onderzoek vindt overigens bijna samen met anderen plaats. Vandaar dat ik in het vervolg vaak over ‘wij’ zal spreken.

Terugblik

Hoe zijn we bij de vraag naar de professionaliteit van het opbouwwerk uitgekomen? In mijn oratie – nu bijna zes jaar geleden – ben ik ingegaan op ‘Het belang van derden. Over opbouwwerk, sociale cohesie en multiculturaliteit’. Ook toen al stond de opbouwwerker als een mogelijke derde in de aandacht: ik wees erop dat de opbouwwerker als derde groepen steunde. “De opbouwwerker zoekt daarbij het evenwicht tussen zijn of haar betrokkenheid bij buitengesloten en de noodzakelijke afstand om van belang te kunnen zijn.” (16) Totale identificatie met zwakstaande groepen en indivi-

duen was (en is) niet gewenst, ook al niet omdat betrokkenen daarmee weinig opschieten. In de oratie waren ook anderen als derden van belang: opbouwwerkers bleken de rol van helpende derde voor elkaar spelen – ze moesten zorgen voor collegialiteit bij gebrek aan andere vaste ijkpunten; de politiek was een belangrijke derde voor burgers die in beweging wensten te komen, en tot slot was er de derde als Andere: het thema van de omgang met vreemden, de kwestie van multiculturaliteit.

Terugkijkend moet ik constateren dat met name multiculturaliteit, gebrekkige integratie, segregatie en sociale cohesie de eerste jaren van de leerstoel veel aandacht hebben opgeëist. We schreven over mogelijke vormen van cohesie (specie binnen groepen, ‘bonding’ kapitaal; cement als ‘bridging’ kapitaal) en onderzochten terreinen die beloftevol leken om de sociale cohesie te verbeteren. Dit was een enigszins deprimerende zoektocht in het kielzog van de politiek die eerst betaalde arbeid (werk, werk, werk) centraal stelde als het cohesie-instrument bij uitstek, daarna de volkshuisvesting – de gemengde buurt –, toen de Brede School, vervolgens sport (die immers verbreedert) en uiteindelijk de wijk in het algemeen (de wijkaanpak werd immers populair op allerhande terreinen [De Boer 2001; De Boer en Duyvendak 1998; De Boer en Duyvendak 2000]). Het was niet alleen deprimerend omdat de politiek ieder jaar opnieuw hét middel voor de bevordering van cohesie meende te ontdekken, het was ook ontluisterend omdat (ons) onderzoek uitwees dat van deze schone beloften in de praktijk vaak weinig waar bleek. Zo draagt differentiatie van het woningaanbod bepaald niet vanzelfsprekend bij aan integratie (Duyvendak 1998; Duyvendak en Veldboer 2000a; Duyvendak en Veldboer 2000b; Kleinmans, Veldboer en Duyvendak 2000), leidt de Brede School vooralsnog tot heel veel overleg tussen heel veel partijen zonder dat haar effectiviteit is bewezen (Ministeries van OCW en VWS 1998; Van Oenen 2002; Sardes 1999; Te Poel, Van der Plas en Van Stijn 2000), blijkt sport even-

goed tot vijandschap als broederschap te leiden (Duyvendak et al. 1998; Elling 2002) en is de wijkaanpak lang niet voor alle problemen het adequate interventieniveau (Duyvendak en Schuyt 2000).

We hebben onze bevindingen over al deze terreinen die mogelijk zouden kunnen bijdragen aan meer cohesie, neergelegd in een boek dat vorig jaar is verschenen: *Meeting Point Nederland. Over samenlevingsopbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie*. Ondanks onze vaststellingen dat de beloofde cohesie vaak uitbleef, was het overigens geen somber boek. Ook al niet, omdat wij geen dogmatische mengers zijn die sociale cohesie gelijk stellen aan assimilatie van migranten. Onze genuanceerde en empirisch onderbouwde mening viel in het veranderde politieke en maatschappelijke klimaat uit de toon. Publicisten en, iets later, populisten hadden immers afgesproken dat er in Nederland sprake was van een multicultureel drama. In zo'n klimaat passen grote gebaren en eenvoudige oplossingen, geen

genuanceerde en feitelijke benadering die oog wil hebben voor de kleine stapjes die worden gezet op de werkvloer van de samenleving.

Trends

Het genoemde onderzoek bracht ons in contact met vele opbouwpraktijken: we keken naar de effectiviteit van sportopbouw, onderwijsopbouw, buurtwerk, de begeleiding van herstructurering, en dergelijke. We hielden ons dus bepaald niet alleen bezig met het stellen van diagnoses, met het doorgronden van maatschappelijke trends, maar raakten aan het concrete werk van de opbouwwerker als derde partij.

Voordat ik daar dieper op in ga, een enkele opmerking over dominante maatschappelijke trends. U kent de centrale termen: individualisering en toenemende pluriformiteit, processen die ten grondslag zouden liggen aan verminderde sociale cohesie. Maar degenen die termen eigenlijk wel; zijn dat de

ontwikkelingen die we meemaken en waar nemen? Wat zien we in de maatschappij nu werkelijk gebeuren? Dat vroegen we ons met name af omdat we bij ons onderzoek naar strategieën om sociale cohesie te versterken (zoals stedelijke vernieuwing) eerder aantasting van sociale cohesie zagen dan toename. Maar, als sociale cohesie kan worden aangetast, dan is zij er dus nog. En als sociale cohesie nog wel bestaat, kloppen die veronderstelde, onderliggende ontwikkelingen dan wel op grond waarvan beweerd wordt dat cohesie juist moet zijn afgenomen?

In dit half uur kan ik daar niet diep op ingaan. Niettemin een paar waarnemingen. In plaats van processen van individualisering, toenemende autonomie en vrije keuzes, waar iedereen het over heeft, zie ik heel erg veel imitatie- en kuddegedrag, leidend tot sterke groepen met veel interne cohesie en (dus) weinig individuele autonomie. In plaats van toenemende pluriformiteit, zie ik veel eenvormigheid: zowel binnen groepen

als in de samenleving in haar geheel. Natuurlijk, het gaan deelnemen van vrouwen aan betaalde arbeid – om maar een voorbeeld te geven – oogt in eerste instantie pluriformer dan de situatie in de tijd dat mannen voorspelbaar buitenshuis werkten en vrouwen thuis. Maar wie beter kijkt, ziet dat niet de diversiteit maar de uniformiteit het wint. Immers, de levens van alle volwassenen in Nederland zijn op elkaar gaan lijken nu mannen én vrouwen werken, en dan nog vaak in de vorm van het zeer vergelijkbare anderhalfverdienermodel. Er is geen sprake van toenemende verschillen; onze levens hebben nog nooit zo op elkaar geleken, zo parallel gelopen.

Met andere woorden: problemen komen misschien niet voort uit een algemeen gebrek aan sociale cohesie of toenemende pluriformiteit maar veeleer uit uniformiteit en het verlangen om anderen zoveel mogelijk op onszelf te laten lijken (de dwang tot assimilatie). Integratie wordt door (delen van) wit Nederland als een groot probleem ervaren omdat assimilatie het doel is geworden. Om maar wat royale hypothesen op te werpen voor nader onderzoek.

Schoolser, straffer en fysieker
Terug naar het opbouwwerk. Andere diagnoses, nieuwe probleemdefinities die de laatste jaren dominant zijn geworden, hebben grote invloed gehad op het opbouwwerk. Ze hebben geleid tot andere aanpakken (Broekman 2000; Dozy 1999; Duyvendak 2000a). Het hardere klimaat jegens afwijkend gedrag heeft intensieve samenwerking tussen opbouwwerk en politie mogelijk gemaakt (Meier 1998; Raspe 1996 & 1998) en heeft geleid tot een strenger en straffer opbouwwerk (Duyvendak, Schuster en Baillergeau 2000a en 2000b; Goris 2000). De samenwerking tussen onderwys en opbouwwerk maakt ons vak beleerder, schoolser (Duyvendak 2000) en, tenslotte, is de opbouwwerker (weer) 'fysieker' geïntendeerd geraakt (onder andere door de begeleiding van bewoners bij herstructureringsoperaties).

Deze veranderingen in het beroep, die we elders veel uitgebreider hebben behandeld (Duyvendak 2000b; Veldboer 2002a en 2002b), hebben het opbouwwerk een andere inhoud gegeven, terwijl ook veel hetzelfde bleef of zou moeten blijven. Het opko-

men voor het zwakste belang en het minst gehonoreerde verlangen is en blijft de opdracht voor het opbouwwerk. Dat deze soms beter behartigd, dan wel bevredigd kunnen worden door stevig op te treden tegen overlastplegers – die zelf ook maatschappelijk zwak staan – is een inzicht dat de laatste jaren is doorgebroken.

Strenger, educatiever en fysieker (of beter gezegd: sterker gericht op de bevordering van de burgerzin in de gebouwde omgeving [Veldboer 2002a : 39-40]) kunnen gezamenlijk leiden tot een 'zorgzaam paternalistische' opstelling van opbouwwerkers (Duyvendak en Tonkens 2003; Kuypers en Van der Lans 1994). Van den Hoven heeft in zijn proefschrift, dat hij begin dit jaar aan de Erasmus Universiteit verdedigde (en hier vandaag verkrijgbaar is), uiteengezet dat deze tendensen tot een straffer, schoolser en sterk fysiekergerichte oriëntatie niet haaks hoeven te staan op emancipatoire doelstellingen van het opbouwwerk (Van den Hoven, 2002). Voorwaarde is dan wel dat 'zorgzaam paternalisme' niet ontspoord in een politiek van beheersing.

Een akelige spagaat

De ruimte die er is voor een adequaat zorgzaam optreden als opbouwwerker, voor het effectief op je nemen van de rol van derde partij, hangt mede af van de mogelijkheden die opbouwwerkers hebben, hun manoeuvreerruimte. Welnu, deze wordt van twee kanten bedreigd. Enerzijds door het oh zo populaire idee van 'vraagsturing', anderzijds door de overheid en haar behoefte om instellingen, inclusief uitvoerders, af te rekenen (zie Duyvendak, Van der Laan en Veldboer 2003). De spagaat waar professionele werkers in verkeren beperkt hun discretionaire ruimte aanzienlijk (Savornin Lohman 2000): als zij geheel door burgers worden gestuurd wordt hun professionaliteit niet gerespecteerd; als de overheid onder het mom van moderne 'aansturing' instellingen tot hoofd- en onderaannemers bombardeert en hen wil afrekenen op exact vastgestelde doelen dan wel cijfers, dan staat dit ook haaks op de professionaliteit van opbouwwerkers (Tonkens en Duyvendak 2001).

Op dit moment wordt er veel onderzoek gedaan naar deze bedreigde en ook wel onvolkomen professionaliteit van onder andere opbouwwerkers. Lex Veldboer

onderzocht de rol van opbouwwerkers en sociaal-cultureel werkers in met name Rotterdam (2002), Monique Kremer en Loes Verplanke (NIZW) onderzoeken de bovengenoemde spagaat van de opbouwwerker, onder andere in –opnieuw– Rotterdam en 's Hertogenbosch. Geert van der Laan heeft zich in verschillende publicaties tegen de 'vermarkting' van het beroep gekeerd ('het productdenken voorbij') en vorig jaar heeft Andries Baart op deze plaats aanzetten tot een theorie van De Derde Partij ontvouwd met behulp van de zogenaamde 'presentietheorie', waarin hij onder andere de afstemmingsopdracht van de opbouwwerker tussen het categorale en institutionele discours centraal stelde, waarbij het opbouwwerk de oren niet teveel naar de institutionele zijde moest laten hangen.

De logica van het professionalisme

Ook internationaal is er veel aandacht voor de specifieke kwaliteiten van professionals en voor de context waarbinnen deze professionaliteit zich kan ontwikkelen. Hiervoor is ook een term gemunt: het professionalisme. In de literatuur wordt de logica van het professionalisme als derde logica onderscheiden naast de logica van de markt (met haar vraagsturing en dergelijke) en de logica van de overheid dan wel bureaucratie. Een derde logica waarvoor in de samenleving plaats moet zijn willen opbouwwerkers als derden van belang kunnen zijn.

Professionals kenmerken zich bij Eliot Freidman, die hier recentelijk een belangwekkend boek over schreef (*Professionalism, The third logic*, 2001) door de volgende elementen:

1. Specialized work in the officially recognized economy that is believed to be grounded in a body of theoretically based, discretionary knowledge and skills and that is accordingly given special status in the labor force;
2. exclusive jurisdiction in a particular division of labor created and controlled by occupational negotiation;
3. a sheltered position in both external and internal labor markets that is based on qualifying credentials created by the occupation;
4. a formal training program lying outside the labor market that produces qualifying credentials, which is controlled by the occu-

pation and associated with higher education; and
5. an ideology that asserts greater commitment to doing good work than to economic gain and to the quality rather than the economic efficiency of work." (2001: 128)

Freidson wijst erop dat dit een ideaaltypische indeling is. Daarmee is het ook een normatieve lijst. Zo moet het minimaal zijn, willen we van een professional kunnen spreken. Dit pleidooi voor een onafhankelijke positie van professionals, lees: opbouwwerk, lijkt mij buitengewoon belangwekkend. Wie de vijf kenmerken tot zich laat doordringen en zich de vraag stelt of welzijnswerk in Nederland in het algemeen en opbouwwerk in het bijzonder zich tot een echte professie hebben ontwikkeld, dan wel hebben kunnen ontwikkelen, moet deze vraag helaas ontkennend beantwoorden. Vanzelfsprekend zijn er aspecten die we ook in het Nederlandse opbouwwerk herkennen; in zekere mate zien we zelfs alle vijf

deze kenmerken terug. Maar de score op deze karakteristieken is de afgelopen decennia eerder minder dan meer geworden.

Freidson wijst erop dat de bedreigingen voor professionaliteit vooral te maken hebben met het feit dat anderen de professional zijn of haar doelen gaan voorschrijven. Hij is niet zo bang dat de manier van werken van professionals door de andere twee logica's zal worden aangetast, maar vooral dat óf overheid óf markt de doelen zullen gaan stellen: "Contrary to many prophets, I will suggest that the assault on professionalism will not in fact seriously weaken the organization and operation of professional institutions but rather the control over their ends" (2001: 198) Hij concludeert dan ook dat "professional ethics must claim an independence from patron, state, and public that is analogous to what is claimed by a religious congregation". (2001:221) Deze waarschuwing zou een les moeten zijn voor zowel de verschillende overheden,

brancheorganisaties als voor onszelf. Om bij de overheden te beginnen: ze zullen in hun ambities tot verantwoorden na moeten denken over systemen van accountability die recht doen aan de discretionaire ruimte van professionals. In plaats van een systeem in te voeren dat gebaseerd is op wantrouwen en tot afrekenen tot achter de komma, zou het moeten gaan om manieren van verantwoorden die uiteindelijk leiden tot kwaliteitsverbetering van het werk. Maar ook een branche-organisatie als de MO-groep en al die anderen die hun mond vol hebben over de markt, over vraagsturing, over ondernemerschap, zij zouden Freidson als verplichte kost moeten lezen. Het importeren van de marktlogica is even funest voor een professionele organisatie als de bureaucratische logica. En dat brengt me op zelfkritiek. Ook in de wereld van het opbouwwerk worden termen als vraagsturing vaak op een iets te enthousiaste en naïeve manier gebracht. Vanzelfsprekend moet het opbouwwerk burgergericht zijn, gelet op zijn taak. Maar dat is echt iets anders dan vraaggestuurd. Als geen ander weet de opbouwwerker dat meehelpen bij het formuleren van iemands vragen, vraagarticulatie, al een enorm resultaat is van het werk zelf. Opbouwwerk begint niet nadat de vragen zijn verwoord maar helpt onder andere bij het verwoorden van de vraag.

De rol van derde partij kan pas goed worden gespeeld als er voldoende respect is voor deze derde logica (naast markt en overheid). De aandacht voor de professional brengt ons uiteindelijk dus bij de maatschappelijke context: wat zijn de condities waaronder de opbouwwerker aan de slag kan voor de vervulling van zijn rol als belangrijke derde? Voorwaar een serieuze vraag voor mijn opvolger.

Een opvolger die er helaas nog niet is. Vooral nog is alleen Lex Veldboer aan de Leerstoel verbonden als coördinator, maar vanzelfsprekend hoop ik dat hij binnenkort weer gezelschap krijgt van een hoogleraar. Zijn collegae Nanne Boonstra en Evelyne Baillergeau hebben de leerstoel recentelijk verlaten. Nanne Boonstra heeft na zijn studie een baan gevonden bij het Verwey-Jonker Instituut, Evelyne Baillergeau promoveert binnenkort op een boek over ontwikkelingen in het Nederlandse opbouwwerk

in het Frans in Grenoble. Ik noem deze drie met nadruk, maar er zijn nog anderen die de afgelopen jaren ook bij de Leerstoel hebben gewerkt: Nico de Boer, Reinout Kleinhans, Andre Krouwel en John Schuster, allen dank voor de samenwerking

Vanzelfsprekend geldt voor een professor hetzelfde als voor een opbouwwerker: hoe professioneel is hij (of zij) eigenlijk? En zijn er voldoende condities voor een professionele professor gecreëerd? Het antwoord op de vraag naar de professionaliteit van deze professor moet u geven. Ikzelf heb wel zicht op de condities waaronder het werk is verricht. Deze waren goed. Dat komt niet alleen door de ruimte die de Faculteit Wijsbegeerte ons geboden heeft, maar ook door de ruimhartige financiële ondersteuning door de gemeente Rotterdam (bestuursdienst), AEDES (voorheen NCIV) en lokale corporaties (WoonbronMaasoevers), en de Rabobank. In het licht van Freidson zou men wellicht verwachten dat gelet op deze subsidies, de professionaliteit belemmerd zou zijn vanwege het insluipen van ofwel een markt-, ofwel een overheidslogica. Maar daarvan is geen sprake geweest. De financiële ondersteuning is nooit gepaard gegaan met eisen met betrekking tot de doelen van ons werk. Bij de zorg voor goede condities moet ook het LCO – al dan niet vermomd als SBO, als secretariaat van de Gradus Hendriks-Stichting of in welke hoedanigheid dan ook – worden genoemd. Met name natuurlijk Wil van de Leur, maar met hem al zijn medewerkers.

Tot slot. De afgelopen jaren heb ik getracht een heer op leeftijd – Gradus Hendriks – te dienen. Maar uiteindelijk heeft een oudere dame – mevrouw Verwey-Jonker- ervoor gezorgd dat ik de heer ontrouw ben geworden. Het combineren van diensten voor een oudere dame en een oudere heer was fysiek domweg te zwaar. Dat neemt niet weg Gradus, dat ik de afgelopen jaren met enorm veel plezier voor de naar jou vernoemde stichting heb gewerkt.

Dank voor uw aandacht.

Selectie van geraadpleegde literatuur

Boer, N. de en J.W. Duyvendak (1998). *Wijkaanpak een trend?* Verslag van een quick scan. Den Haag: BZK.

Boer, N. de en J.W. Duyvendak (2000). *Buurtten in de wijk*, Den Haag: BZK.

Broekman, H. (red.) (2000). *Opbouwwerk 2000: Beeld en perspectief*, Den Haag, Opbouwteksten 14.

Dozy, M. (1999). *Onderzoek opbouwwerk 1999, MO/Samenlevingsopbouw*, jrg. 18, nrs. 168/169, pp. 46-53.

Duyvendak, J.W. (1998). *Integratie door differentiatie. De gemengde wijk*, *Tijdschrift voor de Sociale Sector*, pp. 14-19, maart/april.

Duyvendak, J.W. (1999). *De planning van ontplooiing*, Politiek, wetenschap en de maakbare samenleving. Den Haag: Sdu.

Duyvendak, J.W. (2000). *Opbouwwerk: Beeld en perspectief*, in H. Broekman: *Opbouwwerk 2000*, pp. 167-182.

Duyvendak, J.W. en C.J.M. Schuyt (2000). *De wijkaanpak en de problemen in het grotestedenbeleid in Stad in Spagaat: Institutionele innovatie in het stadsbestuur*, onder redactie van Frans Hendriks en Pieter Tops, Van Gorcum, pp. 151-161

Duyvendak J.W. en L. Veldboer (2000). *Gelijkheid en verschil in het wonen in: Stadslab over stedelijke vernieuwing en herstructurering*, KEI, Rotterdam, pp. 59-76.

Duyvendak J.W. en L. Veldboer (2000). *De woningmarkt en de politiek van gelijke kansen: segregatie als probleem en differentiatie als gerechtvaardigde oplossing?*, pp. 145-160. Uitgave: Commissie Gelijke Behandeling/Uitgeverij Kluwer, Utrecht.

Duyvendak, J.W., J. Schuster en E. Baillergeau (2000). *Van een verzorgingsstaat naar een strafstaat? Enkele relativerende observaties over de nieuwe alliantie tussen het opbouwwerk en de politie*. *Sociaal Debat*, deel 1, maart, pp. 65-76.

Duyvendak J.W. en J. Schuster en E. Baillergeau (2000). *Nederland en zijn omgang met marginalen*. In: *Tijdschrift voor de Sociale Sector*, jrg. 54, nummer 7/8, juli-augustus, pp. 4-9.

Goris, P. (2000). *Op zoek naar krijtlijnen van een sociaal rechtvaardige veiligheidszorg*. Analyse van relaties tussen professionele actoren in het kader van een geïntegreerde preventieve aanpak van veiligheidsproblemen in achtergestelde woonbuurtten, Dissertatie Katholieke Universiteit Leuven.

Kleinhans, R., L.Veldboer en J.W. Duyvendak (2000). *Integratie door differentiatie? Een onderzoek naar de sociale effecten van gemengd bouwen*. Rapport in opdracht van ministerie van VROM, Den Haag: VROM.

Kuypers, P. en J. van der Lans (1994). *Naar een modern paternalisme*. Over de noodzaak van sociaal beleid. Amsterdam: De Balie. Lans, J. van der (1996). *Een cultuur van afzijdigheid*. *Socialisme en democratie*, 2.

Meier, R. (1998). *Professionele coöperatie*. *MO/samenlevingsopbouw*, 160/161, p. 30-31.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Ministeries van, en van VWS (2000). *Brede blik: brede scholen*, Den Haag.

Oenen, S. van (1998). *Achter het jargon*. *Brede school en integraal jeugdbeleid*, *Vernieuwing*, jrg. 57, nr. 1, pp. 5-7.

Poel, Y. te, M. van der Plas, S. van Stijn (2000). *De Brede School: spin in het web van professionele netwerken?* In: *Vernieuwing, tijdschrift voor onderwijs en opvoeding*, jrg. 59, nr. 8/9, pp. 17-19.

Raspe, A. (1996). *De impuls van sociale zelfredzaamheid*. Ervaringen van wijkagenten en opbouwwerkers in twee locaties. Dordrecht, Stichting maatschappij en politie.

Raspe, A. (1998). *Sociale veiligheid door buurtnetwerken*, in: W. Schakenraad (red.), *Dynamiek in drieboud*. Onderzoek voor burgers, instellingen en overheden, pp. 101-111. Utrecht: Jan van Arkel/Verwey-Jonker Instituut.

Sardes (1999). *De Brede School in Nederland. De stand van zaken anno 1999*, Utrecht.

Spierts, M. (red.) (1999). *Beroep in ontwikkeling. Een oriëntatie op culturele en maatschappelijke vorming*. Maarssen: Elsevier/De Tijdstroom.

Stouthuysen, P. en J.W. Duyvendak en P. van der Graaf (2000). *Tijdschrift voor Sociologie, deel IV Gevolgen van sociaal kapitaal*,

Stedelijk beleid in Vlaanderen en Nederland: kansarmoede, sociale cohesie en sociaal kapitaal, pp. 579-609, themanummer 3-4, 20e jaargang, 2000

VROM, Ministerie van (2000). *Nota Wonen: Mensen, wensen wonen*, Den Haag: VROM.

VWS, Ministerie van (1998). *Deuren openen: investeren in sociale integratie en participatie*. Utrecht: Andersson Elffers Felix.

VWS, Ministerie van (1998). *Sturen op doelen, faciliteren op instrumenten. Beleidskader lokaal sociaal beleid*. Rijswijk: VWS.

Bij het afscheid van Jan Willem Duyvendak

Wil van de Leur

Fennie Heetveld (BON), René van de Voorn (KKO) en professor Lambert Mulder (College van Toezicht) namen afscheid van Jan Willem Duyvendak en bedankten hem ieder op eigen wijze voor zijn voortreffelijk inzet.

Lambert Mulder memoreerde het vermogen van Jan Willem om, ondanks de veelheid aan verschillende taken die op zijn agenda stonden, er altijd in te slagen een bijzonder goede inbreng tot stand te brengen.

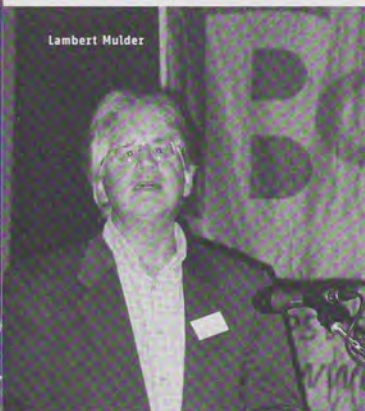
René van de Voorn prees het feit dat Jan Willem in al zijn activiteiten, zowel naar binnen gericht alsook buiten het veld, een stevige persoonlijke kleuring kon aanbrengen in zijn bijdragen.

Fennie Heetveld bedankte Jan Willem voor zijn inspanningen om het beroep opnieuw op de kaart te zetten en vroeg zich naar aanleiding van zijn succes af of dit niet toch een stukje maakbaarheid in de samenleving vertegenwoordigt.

Daarna overhandigde Wil van de Leur het eerste exemplaar van (de handelseditie van) het proefschrift van Rudy van den Hoven aan de scheidende hoogleraar die in deze ook als promotor is opgetreden. Het boek "Opbouwwerk tussen emancipatie en beheersing" is uitgeven in de reeks Opbouwteksten van de Dr. Gradus Hendriksstichting.

Fennie Heetveld

Lambert Mulder

René van de Voorn

Slotwoord

Dames en heren, We hebben vandaag weer veel onderwerpen de revue horen passeren, maar ik wil er toch een paar aspecten uitlichten. Zoals het aspect 'schaal'.

Het ging over de grote schaal ten opzichte van de kleine. Op kleine schaal kun je veel doen zoals het experiment Verschoorplein laat zien. Weven aan samenleven, het blijkt hêt ei van Columbus te zijn in een samenleving met veel problemen zoals onveiligheid, botsende culturen, een gebrek aan normen en waarden of misschien gewoon alledaags fatsoen, schaalvergroting, vergrote afstand bestuur/ bestuurden en een grotere tweedeling zoals Bert Middel enigszins somber schetste.

U als opbouwwerker en het opbouwwerk in het algemeen is eigenlijk belangrijker dan de politiek zoals René Diekstra treffend verwoordde.

Maar zien we dat nu ook terug in beleid, in politieke prioriteiten?

Gaan er nu als vanzelfsprekend miljoenen euro's meer naar het opbouwwerk zoals er ook miljoenen meer naar het strafrechtelijk apparaat gaan?

Integendeel: U stoeit met een gebrek aan tijd en middelen, voelt zich qua deskundigheid onvoldoende ondersteund en moet steeds weer als professional uw autonomie bevechten, zo bleek uit de enquête van de beroepsgroep. Het lijkt een beetje op de uitkomst van het onderzoek dat ik onlangs naar de moedercentra heb gedaan. Ook daar zien we een verrassend succesvol functioneren op het terrein van integratie, participatie, sociale cohesie, noem de zo populair-

re onderwerpen maar op, maar tegelijkertijd moeten de moedercentra vechten om het behoud van hun identiteit en om geld en middelen.

Ik heb daarbij gewezen op de politiek/ bestuurlijke paradox die daaruit bestaat dat successen side effects zijn van bepaalde vormen van interventie die ik in mijn publicatie personalistisch heb genoemd, deze successen zijn niet bedoeld en juist daarom treden ze op.

Met ander woorden: de mens laat zich niet als instrument behandelen. De mens, personen bloeien op door een menselijke benadering. De vrouwen van het moedercentra

gaan niet op Nederlandse les omdat meneer Nawijn of Remkes het verordonneert maar omdat ze een andere vrouw ontmoeten die ze willen kunnen begrijpen. De logica van het professionalisme versus die van het marktmechanisme en van de bureaucratie is door Duyvendak geïntroduceerd. Het lijkt ook logisch in het licht van bovenstaande spanning en druk waaronder het opbouwwerk verkeert.

Toch wil ik hier ook een waarschuwing laten horen voor wat Leenen in 1979 al noemde: de wetmatigheid van de ambigüiteit:

"Personen en instellingen, belast met de realisering van een bepaald doel, verwijderen zich geleidelijk aan van die doelstelling onder andere doordat zij het oorspronkelijk doel vertalen in een eigen (professioneel of organisatie-) doel dat een autonoom leven gaat leiden. Het wezenlijke doel wordt aldus via een aantal transformatieprocessen omgezet in een autonome doelstelling die nog slechts nominaal met de oorspronkelijke in verbinding staat: het professionele of organisatie-doel leidt een eigen leven!"

De opbouwwerker moet zich immers niet gaan verschuilen in een aan alle kanten afgesloten autonome ruimte. De kracht van de ware opbouwwerker, heb ik al eerder eens in een column betoogd, zit in de kunst de kracht van anderen te zien en te versterken en daar ook plezier aan te ontfangen. Een dergelijke fundamentele beroepshouding legitimeert interventies en geeft in die zin invloed maar onttrekt die tegelijkertijd. Hij/zij zal dus altijd in een democratisch

krachtenveld moeten opereren, zichzelf voortdurend moeten onderwerpen aan de feedback van hen met wie en voor wie hij/zij werkt.

Paul Kuypers en Jos van der Lans noemen in hun pamflet: *Naar een modern paternalisme* drie elementen die kenmerkend zijn voor wat zij noemen 'sociaal werkers' die het 'in hun vingers hebben':

Zij schrijven (pagina 24): "De professionaliteit van de moderne werker wordt gevormd door een geëvolueerde (dat wil zeggen ontzuilde en gemoderniseerde) variant van het oude manuje-van-alles-karakter van de sociaal werker van het eerste uur. Hij is van meerdere markten thuis, is praktisch, weet de weg, handelt oplossingsgericht, heeft een algemene oriëntatie en is niet gevangen door een nauw sluitende gestandaardiseerd methodisch korset." Onvoorspelbaar, maar adequaat," zoals Van der Laan het zo treffend typeerde.

De maatschappelijke alertheid bestaat uit een geoefend oog voor wat steeds meer mensen in een moderne samenleving ontbeert, dat wil zeggen de vanzelfsprekendheid van een steunende sociale omgeving. De moderne professional is de huismeester van het sociale.

De zakelijkheid uit zich vooral in nuchterheid. Geen grote woorden, geen spiegel van zelfontplooiing en zelfredzaamheid, geen hoge individuele behandelingsdoelstellingen, maar praktische, sociaal-organisatori-

sche, aan lokale settings gebonden, initiatieven.

En met die ingrediënten is ook de publieke rol van het moderne sociaal werk gegeven; het bouwen aan sociale systemen, het opwerpen van kleinen dammen die voorkomen dat aan de achterzijde van een geïndividualiseerde maatschappij mensen in het sociale isolement gedreven worden. Het gaat om een kunst die in een verkilde samenleving object van professionalisering is geworden: de kunst van het gewone."

En dan kom ik tot slot op een paradox: De professional, als degene die bij uitstek bekwaam is in de kunst van het gewone. Maar, dames en heren, het leven en werken met paradoxen is, volgens Zygmunt Bauman, de bekende socioloog, het kenmerk van het ware.

U twijfelt misschien aan uw deskundigheid, maar mij valt regelmatig op dat diegenen die daar niet aan twijfelen, niet persé het meest deskundig zijn en ook het omgekeerde is waar.

U zet kleine stapjes op de vloer van de samenleving. Vandaag hebben we met zijn allen samen weer kleine stapjes gezet op de vloer van het Congresgebouw en wat betreft vormen en normen, U hebt zich fantastisch gedragen, U was een buitengewoon plezierig publiek.

Ik hoop dat u allen een interessante en vruchtbare dag heeft gehad.

<

De werkplaats

Aan het einde van de conferentie kregen de winnende subgroepjes uit de vier workshops hun wisselbeker uitgereikt. Uiteraard vergezeld van een bloemetje en een fles. Daarna was het tijd om onder het genot van een hapje en een drankje uitgebreid na te praten over deze vakconferentie.

*and the
winner is.....*

stimio

De schakel in uw

communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Eén adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

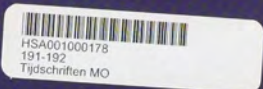
Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs. Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politiemuseum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

COMMUNICATIE PROJECTEN BV

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

Den Bommel 2
4194 TZ Meteren
Tel 0345 - 569844
Fax 0345 - 569825
e-mail stimio@wxs.nl

Panel Toetsing

• Buurt-
• Wijk- en
• Dorpskranten

Secretariaat
Prinsegracht 51
2512 EX Den Haag
telefoon: 070-3804431
fax: 070-3809973
bankrek.nr: 515120669
E-mail: info@opbouwwerk.nl

Toetsingsronde 2003 van start

Het panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten zamelt weer krantjes in ten behoeve van de Toetsing 2003. De toetsingscriteria zijn gevormd en taakverdeling en werkwijze binnen het Panel zijn opnieuw geregeld.

Het panel is er klaar voor en daagt bewonersorganisaties dit najaar uit om twee exemplaren van de eigen Buurt-, Wijk- of Dorpskrant ter toetsing aan het Panel voor te leggen. Het Panel ontving ter toetsing gaarne twee edities van de bewonerskrant uit uw wijk, buurt of dorp uit het jaar 2002. De bewonerskranten moeten binnen zijn voor 15 februari 2003.

Komend voorjaar zal het Panel tijdens een Presentatie manifestatie haar Juryrapport bekend maken en worden de waarderingsprijzen uitgereikt, alsmede de Dr. Gradus Hendriks-trofee voor "maatschappelijke relevantie".

Overigens ontvangt iedere redactie die bewonerskranten ter toetsing heeft

voorgelegd een certificaat van deelname, een beoordeling van de ingezonden kranten en een exemplaar van het Juryrapport.

De Waarderingsprijzen, elk groot 2.500 Euro en een oorkonde zijn beschikbaar voor de categorieën:

- **Vormgeving en Presentatie**
- **Integrale Veiligheid**
- **Maatschappelijke Relevantie**

De prijzen worden beschikbaar gesteld door Stimio Communicatie Projecten bv te Meteren (Vormgeving & Presentatie), het Verbond van Verzekeraars te Den Haag (Hoe draagt de krant bij aan Integrale Veiligheid in de buurt?) en het Landelijk Centrum Opbouwwerk (Maatschappelijke Relevantie). Bij deze laatste prijs wordt ook de Dr. Gradus Hendrik-strofee uitgereikt.

Voorgeschiedenis

Het Panel bestaat al 15 jaar en heeft vroeger jaarverslagen van maatschappelijke instellingen getoetst en beleidsstukken zoals projectplannen en financiële verslagleggingen. Dit is de derde toetsing van Buurt-, Wijk- en Dorpskranten. De bij het criterium 'maatschappelijke relevantie' behorende prijs, de Dr. Gradus Hendriks-trofee werd in 2001 in Utrecht uitgereikt aan de Utrechtse Binnenstadskrant. De Dr. Gradus Hendriks-trofee ging in 2002 naar Bewonerskrant Afrikaanderwijk in Rotterdam. Het Panel streeft ernaar haar jaarlijkse Presentatie manifestatie zo mogelijk steeds te houden in een locatie gelegen in de plaats van vestiging van een der bekroonde krantjes.

Samenstelling Panel

Mw. J. van der Kooij-Feenstra, voorzitter, gemeenteraadslid te Almelo
Dhr. Dr. Gradus Hendriks, oud-directeur-generaal van het Ministerie van VWS
Mw. drs. Christine Wevers, communicatie-adviseur van Stimio Communicatie Projecten bv te Meteren

Dhr. Drs. Ferdinand Soeteman, Verbond van Verzekeraars te Den Haag
Mw. J. de Boer, directeur Meeting Point, bureau voor marktonderzoek te Amsterdam

Mw. B. de Wit, journaliste te Amsterdam
Dhr. Kor Kegel, journalist bij het Rotterdams Dagblad

Mw. I. Zijlmans, journaliste te Nijmegen

Dhr. Anjo Douma, Douma Consultants te Alkmaar

Mw. Drs. Fenny Gerrits, werksecretaris, projectontwikkelaar LCO

Het panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten stelt zich ten doel om door de beoordeling van buurt-, wijk- en dorpskranten en door het toekennen van prijzen een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de inhoud en kwaliteit van buurt-, wijk- en dorpskranten van bewonersorganisaties in de stad en op het platteland.

Belangrijke elementen hierin zijn de maatschappelijke relevantie, vormgeving en presentatie en de inhoud van de kranten. De beoordeling vindt plaats door het formuleren van opbouwende kritiek en het bekronen van kwalitatief uitzonderlijke bijdragen.

Deelnameformulier voor de Toets

Inzendingen dienen voor 15 februari 2003 in het bezit te zijn van de twee edities verschenen in 2002, vergezeld van het ingevulde deelnameformulier.

Naam van de krant:

Contactpersoon:

Postadres van de redactie:

Telefoon:

Email:

Zendt bijgaand 2 exemplaren + deelnameformulier in van de krant

Toelichting

Attendeert het Panel met name op:

Voorkeur nominatie:

(aankruisen svp)

- Vormgeving & Presentatie
- Integrale Veiligheid
- Maatschappelijke Relevantie

Kopiëren en inzenden aan:

Panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten,
Prinsegracht 51
2512 EX Den Haag

Deelnameformulier voor de Toetsing

Inzendingen dienen voor 15 februari 2003 in het bezit te zijn van het Panel: twee edities verschenen in 2002, vergezeld van het ingevulde deelnameformulier.

Naam van de krant:

Contactpersoon:

Postadres van de redactie:

Telefoon:

Email:

Zendt bijgaand 2 exemplaren + deelnameformulier in van de krant (naam):

Toelichting

Attendeert het Panel met name op:

Voorkeur nominatie:

(aankruisen svp)

- Vormgeving & Presentatie
- Integrale Veiligheid
- Maatschappelijke Relevantie

Kopiëren en inzenden aan:

Panel Toetsing Buurt-, Wijk- en Dorpskranten,
Prinsegracht 51
2512 EX Den Haag